

Saurashtra University

Re – Accredited Grade 'B' by NAAC
(CGPA 2.93)

Gohil, P. N., 2005, શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ, thesis PhD, Saurashtra University

<http://etheses.saurashtrauniversity.edu/id/eprint/12>

Copyright and moral rights for this thesis are retained by the author

A copy can be downloaded for personal non-commercial research or study, without prior permission or charge.

This thesis cannot be reproduced or quoted extensively from without first obtaining permission in writing from the Author.

The content must not be changed in any way or sold commercially in any format or medium without the formal permission of the Author

When referring to this work, full bibliographic details including the author, title, awarding institution and date of the thesis must be given.

Saurashtra University Theses Service
<http://etheses.saurashtrauniversity.edu>
repository@sauuni.ernet.in

"શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા,
અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ"

"A comparative study of the achievement motivation, adjustment,
self confidence and educational achievement in physically
handicapped and normal student"

ડૉક્ટર ઓફ ફિલોસોફી (શિક્ષણ)ની ઉપાધિ માટેની જરૂરિયાતના

ભાગરૂપે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીમાં રજૂ કરવામાં આવનાર

મહાનિબંધ

✽ પ્રયોજક ✽

ગોહિલ પી. એન.

એમ.એ., એમ.એડ.

✽ માર્ગદર્શક ✽

ડૉ. કે.એમ. ઠોંગા

બી.એસસી., એમ.એડ. પીએચ.ડી. (શિક્ષણ)

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી

રાજકોટ

ઓક્ટોબર – ૨૦૦૫

(રજિસ્ટ્રેશન નંબર – ૨૯૦૧

તા. ૨૪-૬-૨૦૦૩)

**STATEMENT UNDER UNIVERSITY Ph.D. RULES
ORDINANCE Ph.D. 7**

I here by declare that,

- (a) the research work embodied in this thesis on "A comparative study of the achievement motivation, adjustment, self confidence and educational achievement in physically handicapped and normal student" submitted for Ph.D. degree has not been submitted for any other degree of this or any other University on any previous occasion.
- (b) to the best of my knowledge no work of this type has been reported on the above subject, since I have discovered new relation of facts, this work can be considered to be contributory to the advancement of knowledge on Psychology and Education; and
- (c) all the work presented in the thesis is original and wherever references have been made to the work of others it has been clearly indicated as such and the sources of information included in the bibliography.

**Counter Signed by
The Guiding Teacher**

**Signature of the
Research Student**

Date :

Date :

This is to certify that work embodied in this Thesis entitled "A comparative study of the achievement motivation, adjustment, self confidence and educational achievement in physically handicapped and normal student" has been carried out by Mr. GOHIL P. N. under my direct guidance and supervision. I also declare that the work done and presented in this Thesis is original and independent.

Date : 10/2005
Place : Rajkot.

Dr. K.M. DONGA
In-charge Principal
Shreemati J.J. Kundaliya -
Graduate Teacher's College,
Rajkot.

ઋણ સ્વીકાર

સંશોધનની સફળતા એ સહિયારા સહકારનો સ્નેહસભર સરવાળો છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસના સહયોગીઓનો અત્રે ઋણ સ્વીકાર કરતા સંશોધક આનંદ તથા હર્ષની લાગણી અનુભવે છે.

ઋણ સ્વીકારની શરૂઆત પ્રેરણાદાયી વ્યક્તિથી કરવાનું ઉચિત જણાય છે, તેથી આ સંશોધન કાર્યમાં પ્રત્યેક તબક્કે વિષય અંગેની ઉડી સૂઝભર્યું માર્ગદર્શન અને વાત્સલ્યપૂર્ણ પ્રોત્સાહન આપી અભ્યાસ કાર્યને વૈજ્ઞાનિક અને નક્કર સ્વરૂપ અપાવનારા પ્રેરણામૂર્તિ એવા મારા માર્ગદર્શક ડૉ. કુરજીભાઈ એમ. દોંગા, પ્રાચાર્ય, શ્રીમતી જે.જે.કુંડલિયા ગ્રેજ્યુએટ ટીચર્સ કોલેજ, રાજકોટનું ઋણ સ્વીકારતા હું ધન્યતા અનુભવું છું.

સંશોધનને શબ્દબદ્ધ અને વેગવંતુ બનાવવામાં અમૂલ્ય માર્ગદર્શન આપનાર ડૉ. સી. વી. જોષી, આચાર્યશ્રી, વઢવાણ તથા ડૉ. અતુલભાઈ વ્યાસ, મદદનીશ શિક્ષક, મુરલીધર હાઈસ્કૂલ, રાજકોટનો અત્યંત આભાર પ્રદર્શિત કરું છું. તેમની સતત પ્રેરણા, અમૂલ્ય માર્ગદર્શન અને હૂંફથી જ આ કાર્ય સિદ્ધિ થઈ શક્યુ છે તે બદલ તેઓનો હું હંમેશા ઋણી રહીશ.

આ સંશોધનમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે પ્રોત્સાહન પુરુ પાડનાર મોહનદાસ ગાંધી વિદ્યાલયના આચાર્યશ્રી એમ.વી. નાગાણીનો હું હૃદયપૂર્વક આભાર માનું છું.

આ સંશોધન કાર્યમાં જેમનો સહકાર મળ્યો છે તેવા મારા સહાધ્યાયી મિત્રો ડૉ. નીતિનભાઈ જોષી, ગિરીશભાઈ જાનીએ જરૂરી મદદ પુરી પાડી મને સતત પ્રોત્સાહિત કર્યો છે તેમનું આ ઋણ આજીવન રહેશે.

આ સંશોધન કાર્યમાં જ્યારે જરૂર પડી છે ત્યારે મારી શાળાના સાથી મિત્રો તથા ગુજરાતના રાજ્ય રામાનુજન મેથ્સ કલબના સભ્યોની અવિરત સેવાઓ પ્રાપ્ત થઈ છે. આથી જ આ કાર્યની સફળતામાં તેમને સહર્ષ સામેલ કરતા આનંદ અનુભવું છું.

આ અભ્યાસ કાર્યમાં તૈયાર ઉપકરણો અને સંદર્ભોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે તે માટે તેના પ્રયોજકોનું ઋણ સ્વીકાર કરવાનું કેમ ભૂલી શકાય. સમયસર માહિતી એકત્ર

કરાવવામાં પ્રસંદિત શાળાઓના આચાર્યશ્રીઓ, શિક્ષક ભાઈ બહેનો અને વિદ્યાર્થી મિત્રોનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર વ્યક્ત કરું છું.

મારા આ સંશોધન કાર્યને સ્વચ્છ, સુંદર અને વ્યવસ્થિત મુદ્રિત સ્વરૂપે તૈયાર કરવા માટે પૂરતી જહેમત ઉઠાવી સહકાર આપનાર કમલેશ કોમર્શીયલ સેન્ટર, જામનગરના સદસ્યો પ્રતિ આભારની લાગણી વ્યક્ત કરું છું.

અને અંતે આ સંશોધન કાર્ય દરમ્યાન અને પહેલા જ્યારે માનસિક – સાંવેગિક પીઠબળની – પ્રેરણાની – હૂંકની જરૂર ઊભી થઈ હતી ત્યારે અને અત્યારે હંમેશા મારા મિત્ર અને તત્ત્વચિંતકની ભૂમિકા ભજવનારા મારા પરમ પૂજ્ય પિતાજી તથા માતાજી તેમજ જેના ધૈર્યપૂર્ણ અભિષેક વગર આ શુભ કાર્ય શક્ય જ ન હતું તેવા "બીના" મારી ધર્મપત્ની તથા દરિયાદીલ સમી "પુત્રીઓ" પ્રિયંકા, કિષ્ના, મીનાક્ષી, દિપ્તી અને પુત્ર "હાર્દિક" ની આ તકે નોંધ લેતા આનંદ થાય છે.

રાજકોટ :

તારીખ :

– પી.એન. ગોહિલ

અનુક્રમણિકા

પૃષ્ઠ ક્રમાંક

પ્રકરણ - ૧	૦૦૧-૦૩૧
સમસ્યાકથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા	
૧.૧.૦ પ્રસ્તાવના	૦૦૨
૧.૨.૦ સમસ્યા કથન	૦૦૩
૧.૩.૦ અભ્યાસના હેતુઓ	૦૦૩
૧.૪.૦ ચલો	૦૦૪
૧.૫.૦ સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ	૦૦૭
૧.૬.૦ અનુકૂલનની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ	૦૧૧
૧.૭.૦ આત્મવિશ્વાસની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ	૦૧૩
૧.૮.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ	૦૧૫
૧.૯.૦ ઉત્કલ્પનાઓ	૦૧૫
૧.૧૦.૦ શબ્દોની વ્યવહારુ વ્યાખ્યા	૦૨૮
૧.૧૧.૦ અભ્યાસનું મહત્વ	૦૨૯
૧.૧૨.૦ અભ્યાસ ક્ષેત્રની મર્યાદા	૦૩૦
૧.૧૩.૦ હવે પછીના પ્રકરણોની રૂપરેખા	૦૩૦
પ્રકરણ - ૨	૦૩૨-૦૬૦
સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા	
૨.૧.૦ પ્રસ્તાવના	૦૩૩
૨.૨.૦ સંદર્ભ સાહિત્યનું મહત્વ	૦૩૩
૨.૩.૦ સમીક્ષાના હેતુઓ	૦૩૪
૨.૪.૦ સમીક્ષા માટેના પ્રશ્નો	૦૩૫
૨.૫.૦ સંબંધિત અભ્યાસની સંખ્યા	૦૩૬
૨.૬.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત પૂર્વે થયેલા સંશોધનો	૦૩૭
૨.૭.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન	૦૪૮

		પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૨.૮.૦	અનુકૂલન સંબંધિત પૂર્વે થયેલા સંશોધનો	૦૫૫
૨.૯.૦	અનુકૂલન અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન	૦૬૪
૨.૧૦.૦	આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત પૂર્વે થયેલા સંશોધનો	૦૭૦
૨.૧૧.૦	આત્મવિશ્વાસ અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન	૦૭૭
૨.૧૨.૦	શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત પૂર્વે થયેલા સંશોધનો	૦૭૯
૨.૧૩.૦	શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન	૦૮૫
૨.૧૪.૦	પ્રસ્તુત અભ્યાસની વિશિષ્ટતાઓ	૦૮૯

પ્રકરણ - ૩

૦૯૧-૧૧૬

સંશોધનની આધાર શિલા અને સંશોધન યોજના

૩.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૦૯૨
૩.૨.૦	વ્યાપવિશ્વ	૦૯૩
૩.૩.૦	નમૂના પસંદગી	૦૯૩
૩.૪.૦	સંશોધન પદ્ધતિ	૧૦૪
૩.૫.૦	ઉપકરણોની પસંદગી	૧૦૫
	૩.૫.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ	
	૩.૫.૨ અનુકૂલન સંશોધની	
	૩.૫.૩ આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી	
	૩.૫.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપદંડ	
૩.૬.૦	માહિતીનું એકત્રિકરણ	૧૧૧
	૩.૬.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ	
	૩.૬.૨ અનુકૂલન અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ	
	૩.૬.૩ આત્મવિશ્વાસ અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ	
	૩.૬.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ	

૩.૭.૦	ગુણાંકન પ્રવિધિ	૧૧૪
	૩.૭.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ	
	૩.૭.૨ અનુકૂલન માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ	
	૩.૭.૩ આત્મવિશ્વાસ માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ	
	૩.૭.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ	
૩.૮.૦	માહિતીના પૃથક્કરણની આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ	૧૧૫
	૩.૮.૧ ટી-ગુણોત્તર	

પ્રકરણ - ૪

૧૧૭-૨૨૪

પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

૪.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૧૧૯
૪.૨.૦	સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન	૧૨૩
	૪.૨.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૨ જાતીયતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૩ ઉંમર અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૪ જ્ઞાતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૫ વિસ્તાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૬ શાળા સંચાલન અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૮ કુટુંબના પ્રકાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
	૪.૨.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને સિદ્ધિપ્રેરણા	
૪.૩.૦	અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન	૧૪૯
	૪.૩.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને અનુકૂલન	
	૪.૩.૨ જાતીયતા અને અનુકૂલન	
	૪.૩.૩ ઉંમર અને અનુકૂલન	
	૪.૩.૪ જ્ઞાતિ અને અનુકૂલન	
	૪.૩.૫ વિસ્તાર અને અનુકૂલન	
	૪.૩.૬ શાળા સંચાલન અને અનુકૂલન	
	૪.૩.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને અનુકૂલન	

૪.૩.૮	કુટુંબના પ્રકાર અને અનુકૂળન	
૪.૩.૯	કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને અનુકૂળન	
૪.૪.૦	આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન	૧૭૪
૪.૪.૧	અભ્યાસની કક્ષા અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૨	જાતીયતા અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૩	ઉંમર અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૪	જ્ઞાતિ અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૫	વિસ્તાર અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૬	શાળા સંચાલન અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૭	આર્થિક સ્થિતિ અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૮	કુટુંબના પ્રકાર અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૪.૯	કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને આત્મવિશ્વાસ	
૪.૫.૦	શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન	૧૯૯
૪.૫.૧	અભ્યાસની કક્ષા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૨	જાતીયતા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૩	ઉંમર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૪	જ્ઞાતિ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૫	વિસ્તાર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૬	શાળા સંચાલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૭	આર્થિક સ્થિતિ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૮	કુટુંબના પ્રકાર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	
૪.૫.૯	કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	

પ્રકરણ - ૫

૨૨૫-૨૮૩

સારાંશ, તારણો, ફલિતાર્થો અને ભલામણો

૫.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૨૨૬
૫.૨.૦	પરિણામોનો સારાંશ	૨૨૭
૫.૨.૧	સિદ્ધિપ્રેરણા પર વિવિધ ચલોની અસર	
૫.૨.૨	અનુકૂળન પર વિવિધ ચલોની અસર	

પૃષ્ઠ ક્રમાંક

પ.૨.૩	આત્મવિશ્વાસ પર વિવિધ ચલોની અસર	
પ.૨.૪	શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પર વિવિધ ચલોની અસર	
પ.૩.૦	તારણો	૨૬૨
પ.૪.૦	શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ	૨૭૨
પ.૫.૦	ભાવિ સંશોધનો અંગે ભલામણો	૨૮૨
❁	સંદર્ભ સૂચિ	૨૮૪-૨૯૬
❁	પરિશિષ્ટ	૨૯૭-૩૧૫

સારણી સૂચિ

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૨.૧	પુરોગામી અભ્યાસમાંથી સમીક્ષા માટે પસંદ થયેલા અભ્યાસો	૩૬
૨.૨	સિદ્ધિપ્રેરણા માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૩૮
૨.૩	સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો, પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત	૩૯
૨.૪	અનુકૂલન માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૫૬
૨.૫	અનુકૂલન સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત	૫૭
૨.૬	આત્મવિશ્વાસ અંગેના પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૭૦
૨.૭	આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો, પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત	૭૧
૨.૮	વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સારણી	૮૦
૨.૯	શૈક્ષણિક સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો, પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત	૮૧
૩.૧	નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી સંસ્થાઓના પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળામાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ	૯૪
૩.૨	નમૂનામાં સમાવિષ્ટ જિલ્લામાંથી મેળવવામાં આવેલ કુમારો અને કન્યાઓની કુલ સંખ્યા	૯૫
૩.૩	અભ્યાસની કક્ષા પ્રમાણે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૯૬
૩.૪	જાતીયતા પ્રમાણે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૯૭
૩.૫	શારીરિક ક્ષતિ પ્રમાણે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૯૮
૩.૬	વય અનુસાર નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૯૯
૩.૭	સંસ્થાના વિસ્તારની દૃષ્ટિએ નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૧૦૦
૩.૮	સંસ્થાના સંચાલનની દૃષ્ટિએ નમૂનામાં સમાયેલ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૧૦૧
૩.૯	આર્થિક સદ્ધરતાના આધારે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૧૦૨
૩.૧૦	કુટુંબના પ્રકાર પ્રમાણે વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૧૦૩
૩.૧૧	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના આધારે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૧૦૪

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૨૧	વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૫
૪.૨૨	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૬
૪.૨૩	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૭
૪.૨૪	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૮
૪.૨૫	ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૦
૪.૨૬	ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૧
૪.૨૭	ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૨
૪.૨૮	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૩
૪.૨૯	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૪
૪.૩૦	૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૫

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૪૨	વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૭
૪.૪૩	વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૮
૪.૪૪	સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૯
૪.૪૫	વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૦
૪.૪૬	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૧
૪.૪૭	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૨
૪.૪૮	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૩
૪.૪૯	ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૫
૪.૫૦	ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૬

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૬૨	સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૮
૪.૬૩	ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૯
૪.૬૪	સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૦
૪.૬૫	વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૧
૪.૬૬	વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૨
૪.૬૭	વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૩
૪.૬૮	સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૪
૪.૬૯	વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૫
૪.૭૦	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૬

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૭૧	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૭
૪.૭૨	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૮
૪.૭૩	ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૦
૪.૭૪	ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૧
૪.૭૫	ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૨
૪.૭૬	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૩
૪.૭૭	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૪
૪.૭૮	૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૫
૪.૭૯	૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૬
૪.૮૦	૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૭

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૯૧	વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૮
૪.૯૨	સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૮
૪.૯૩	વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૦
૪.૯૪	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૧
૪.૯૫	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૨
૪.૯૬	કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૩

પ્રકરણ-૧
સમસ્યાકથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા

- ૧.૧.૦ પ્રસ્તાવના
- ૧.૨.૦ સમસ્યાકથન
- ૧.૩.૦ અભ્યાસના હેતુઓ
- ૧.૪.૦ યાત્રા
- ૧.૫.૦ સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
- ૧.૬.૦ અનુકૂલનની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
- ૧.૭.૦ આત્મવિશ્વાસની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
- ૧.૮.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
- ૧.૯.૦ ઉલ્કલ્પનાઓ
- ૧.૧૦.૦ શબ્દોની વ્યવહારું વ્યાખ્યા
- ૧.૧૧.૦ અભ્યાસનું મહત્ત્વ
- ૧.૧૨.૦ અભ્યાસ ક્ષેત્રની મર્યાદા
- ૧.૧૩.૦ હવે પછીના પ્રકરણોની રૂપરેખા

પ્રકરણ-૧ સમસ્યાકથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા

૧.૦.૦ પ્રસ્તાવના

માનવ શરીરની રચના કુદરતે અદ્ભુત રીતે કરી છે. માનવ શરીરના દરેક અંગો સંપૂર્ણપણે કાર્યક્ષમ હોય તો પણ માનવી ગમે તેવા મુશ્કેલ કાર્યો કરવાં પ્રસાદી હોય છે. આમ છતાં અમુક માનવીના શરીરમાં ઈશ્વરની ઉદાસીનતા જોવા મળે છે. જેમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ અને ક્ષતિ રહિત વિદ્યાર્થીઓમાં અભ્યાસ સંદર્ભે મૂળગત તફાવતો જોવા મળે છે.

આમ છતાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ કરતા કેટલીક બાબતમાં ચઢિયાતા હોય છે. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના ક્ષતિગ્રસ્ત અંગો સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અંગો કરતા ચઢિયાતા હોય તેવી સામાન્ય માન્યતા પ્રચલિત છે.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ પંચના જણાવ્યા મુજબ 'ભારતનું ભાવિ તેના વર્ગખંડોમાં ઘડાઈ રહ્યું છે.' રાષ્ટ્રના ભાવિ નાગરિકો વિકાસનો મહત્વનો તબક્કો શાળા છે. શાળા જીવન દરમિયાન તે વિદ્યાર્થીઓનાં શૈક્ષણિક અને સામાજિક કાર્ય ઉપર સિદ્ધિપ્રેરણાની અસર થતી હોય છે.

આમ પણ શાળાજીવનમાં કહેવામાં આવે છે કે ક્ષતિગ્રસ્ત વિદ્યાર્થીઓ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સરખામણીમાં વર્ગખંડોમાં દરેક વિદ્યાર્થીઓ સાથે અનુકૂલન સાધી શકતા નથી. અનુકૂલન સાધવામાં કયા અંતરાયો છે તે જાણવું ખૂબ જ જરૂરી છે.

શાળા જીવન દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક અને સામાજિક કાર્ય ઉપર તેનામાં રહેલા આત્મવિશ્વાસની અસર થતી હોય છે. સ્વામી વિવેકાનંદના શબ્દોમાં 'તમને ૩૩ કરોડ દેવતામાં શ્રદ્ધા હોય પરંતુ તમારી જાતમાં શ્રદ્ધા ન હોય તો તમને સફળતા ક્યારેય ન

મળે.' સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના દરેક અંગ તેની પૂરેપૂરી સક્ષમતાથી કાર્ય કરતા હોય છે. પરંતુ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના શરીરના કોઈ એક અંગની ખામી હોવાથી તેના અંગની અપૂર્ણતાને લીધે તેનામાં સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ કરતા આત્મવિશ્વાસનું પ્રમાણ જાણવું જરૂરી બને છે.

"સિદ્ધિ તેને જઈ વરે જે પરસેવે ન્હાય" તે ઉક્તિ સાર્થક કરવા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ પ્રયત્ન કરતા હોય છે. તેમાં તેને સફળતા મળે છે. પરંતુ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અંગની ક્ષતિને કારણે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ કરતા સિદ્ધિનું પ્રમાણ જાણવું પણ જરૂરી બને છે. સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સરખામણીમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓ કેવી છે તે પ્રસ્તુત સંશોધન દ્વારા જાણવાનો અહીં પ્રયાસ થયો છે.

૧.૨.૦ સમસ્યા કથન

"શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ" એ પ્રસ્તુત સંશોધનનો વિષય હતો.

પ્રસ્તુત અભ્યાસ સૌરાષ્ટ્રના છ જિલ્લાના પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળામાં અભ્યાસ કરતા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, વિસ્તાર, કુટુંબનો પ્રકાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યો હતો.

૧.૩.૦ અભ્યાસના હેતુઓ

પ્રસ્તુત અભ્યાસના હેતુઓ આ પ્રમાણે હતા.

- (૧) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના "સિદ્ધિપ્રેરણા"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, વિસ્તાર, કુટુંબનો પ્રકાર,

શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.

- (૨) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની "અનુકૂલન"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, વિસ્તાર, કુટુંબનો પ્રકાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.
- (૩) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના "આત્મવિશ્વાસ"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, વિસ્તાર, કુટુંબનો પ્રકાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.
- (૪) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના "શૈક્ષણિક સિદ્ધિ"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, વિસ્તાર, કુટુંબનો પ્રકાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.

૧.૪.૦ ચલો

સંશોધન સમસ્યામાં આવરાયેલા ચલોને ઓળખવામાં અને તેમને વ્યાવહારિક વ્યાખ્યાયિત કરવાએ સંશોધન પ્રક્રિયાનું અગત્યનું સોપાન છે. સંશોધનના સંદર્ભમાં વિવિધ પ્રકારના ચલો આવેલા હોય છે. જે પૈકી સ્વતંત્ર ચલ, પરતંત્ર ચલ અને પરિવર્તક ચલ અંગેની વિગત અત્રે પ્રસ્તુત છે.

➤ સ્વતંત્ર ચલ

સ્વતંત્ર ચલ એ એવો ઘટક છે જે સંશોધક અવલોકન હેઠળની ઘટના પરનો તેનો સંબંધ નક્કી કરવા માટે તેને પસંદ કરે છે, લાગુ પાડે છે કે માપે છે. આ એવો ચલ છે જે તે સંશોધક કોઈ અન્ય ચલમાં ફેરફાર લાવવા માટે લાગુ પાડે છે, તેમાં ફેરફાર કરે છે. આ ચલને સંશોધક સ્વતંત્ર ચલ તરીકે ગણે છે. કારણ અન્ય ચલ પર તેની અસર તપાસાય છે.

પ્રસ્તુત સંશોધન કાર્યમાં સ્વતંત્ર ચલ તરીકે શારીરિક ક્ષતિ લેવામાં આવેલ છે. શરીરના અંગોની ક્ષતિને ધ્યાનમાં લઈ ક્ષતિગ્રસ્ત વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની કેટલીક પરતંત્ર ચલના સંદર્ભમાં તુલના કરવામાં આવી છે.

➤ પરતંત્ર ચલ

પરતંત્ર ચલ એ એવો ઘટક છે જે જેને સ્વતંત્ર ચલની અસર તપાસવા માટે અવલોકવામાં આવે છે. સ્વતંત્ર ચલનો અમલ કરવાથી, દૂર કરવાથી કે તેમાં ફેરફાર કરવાથી જે ઘટક ઉદ્ભવે છે, દૂર થાય છે કે ફેરફાર પામે છે તેને પરતંત્રચલ કહેવામાં આવે છે. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં પરતંત્ર ચલ તરીકે ચાર ચલોનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ જે આ પ્રમાણે છે.

૧. સિદ્ધિપ્રેરણા
૨. અનુકૂલન
૩. આત્મવિશ્વાસ
૪. શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

➤ પરિવર્તક ચલ

પરિવર્તક ચલ એવા પ્રકારનો ગૌણ સ્વતંત્ર ચલ છે કે જે મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ અને પરતંત્રચલ વચ્ચેના સંબંધને અસર કરે છે કે કેમ તે તપાસવા માટે સંશોધક દ્વારા પસંદ કરવામાં આવેલ.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પરિવર્તક ચલ તરીકે નવ ચલોનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ જે પ્રત્યેક ચલ અને તેની કક્ષાની વિગત નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) અભ્યાસની કક્ષા

- (૧) પ્રાથમિક શાળા (ઘોરણ ૫ થી ૭ના વિદ્યાર્થીઓ)
- (૨) માધ્યમિક શાળા (ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ)
- (૩) ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળા (ઘોરણ ૧૧ અને ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ)

- (૨) જાતીયતાના આધારે
- (૧) કુમાર
 - (૨) કન્યા
- (૩) ઉંમરના આધારે
- (૧) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષ
 - (૨) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષ
 - (૩) ૧૬ થી ૧૮ વર્ષ
- (૪) જ્ઞાતિના આધારે
- (૧) પછાત
 - (૨) બિનપછાત
- (૫) વિસ્તારના આધારે
- (૧) ગ્રામ્ય
 - (૨) અર્ધશહેરી
 - (૩) શહેરી
- (૬) શાળા સંચાલનના આધારે
- (૧) સરકારી
 - (૨) ગ્રાન્ટેડ
 - (૩) સ્વનિર્ભર
- (૭) આર્થિક સ્થિતિના આધારે (વાર્ષિક આવક)
- (૧) રૂા. ૧૫,૦૦૦ સુધી
 - (૨) રૂા. ૧૬,૦૦૦ થી રૂા. ૫૦,૦૦૦ સુધી
 - (૩) રૂા. ૫૦,૦૦૦થી વધુ

(૮) કુટુંબનો પ્રકાર

- (૧) સંયુક્ત કુટુંબ
- (૨) વિભક્ત કુટુંબ

(૯) કુટુંબમાં બાળકનો જન્મનો ક્રમ

- (૧) પ્રથમ
- (૨) દ્વિતીય
- (૩) તૃતીય કે તેથી વધુ

૧.૫.૦ સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ

શિક્ષણક્ષેત્રે અનેક સંશોધનો થયા છે. સંશોધકોની જુદી જુદી વિચારધારાઓનું એમાં યોગદાન રહ્યું છે. તેમાં એક મનોવૈજ્ઞાનિક ફળદાયી સિદ્ધિપ્રેરણાની નવી સંકલ્પના અમેરિકાના હાવર્ડ યુનિવર્સિટીના પ્રોફેસર મેકલેલેન્ડે શિક્ષણ જગતને ભેટ ધરી છે. જેના મત પ્રમાણે સિદ્ધિપ્રેરણાનો સિદ્ધાંત આ મુજબ છે –

"સામાજિક પ્રતિષ્ઠા માટે નહીં પણ પોતે કંઈક સિદ્ધ કર્યાનો આંતરિક સંતોષ પામવા માટે કોઈ પણ કામ સારી રીતે પાર પાડવાની અભિલાષા એટલે સિદ્ધિપ્રેરણા."

મેકલેલેન્ડ પ્રેરણાની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે આપે છે –

"ભાવાનુભૂતિવાળી પરિસ્થિતિમાં થતા ફેરફારમાં ગૌણ ઉદ્દીપક દ્વારા ઉત્પન્ન થતી પૂર્વશિક્ષણની સ્થિતિ એટલે પ્રેરણા"

સરળ ભાષામાં કહીએ તો વ્યક્તિની ધ્યેય સિદ્ધિ સાથે સંકળાયેલી પ્રેરણાને સિદ્ધિપ્રેરણા કહેવામાં આવે છે.

"ગુણવત્તાના મૂલ્યો સાથે હરીફાઈમાં મુકી શકાય એ રીતે કાર્ય કરવા માટેના વિચારોની ગૂંથણીનું સાતત્ય એટલે સિદ્ધિપ્રેરણા"

મેકડૂગલના મતે પ્રેરણા એટલે –

"પ્રેરકોએ પ્રાણીઓની એવી શારીરિક અને માનસિક સ્થિતિ છે જે એને કોઈ એક કાર્ય ચોક્કસ રીતે કરવા પ્રેરે છે."

વૂડવર્થના મતે પ્રેરણા એટલે –

"પ્રેરકો એ વ્યક્તિની મનોદશા છે. જે કોઈ નિશ્ચિત ધ્યેયની પૂર્તિ માટે એને અમુક નિશ્ચિત વર્તન તરફ દોરે છે."

ગિલ્ફર્ડના મતે પ્રેરણા એટલે –

"પ્રેરક વૃત્તિ એ એક એવી આંતરિક મનોદશા કે પરિબળ છે જે વ્યક્તિમાં પ્રવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરે છે અને લક્ષ્યપૂર્તિ થાય ત્યાં સુધી એ પ્રવૃત્તિ જારી રાખે છે"

શોએન પ્રેરક પ્રવૃત્તિઓની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે આપે છે –

"પ્રેરક વૃત્તિઓ ક્રિયા કરવા માટેની એક પ્રવૃત્તિ છે જે ઈરણથી ઉત્પન્ન થાય છે અને અનુકૂલનથી સમાપ્ત થાય છે."

પ્રો. મેકલેલેન્ડે અનેક સંશોધનના અંતે ભારપૂર્વક કહ્યું કે "વ્યક્તિ પોતાનો વિકાસ પોતાની જાતે જ સાધી શકે છે. દરેક વ્યક્તિમાં એવું આંતરિક તત્ત્વ રહેલું છે કે જે તેને સિદ્ધિ તરફ દોરી જાય છે. જરૂર છે વ્યક્તિમાં રહેલા આંતરિક તત્ત્વને ઢંઢોળવાની" તે જાગૃત બનતા વ્યક્તિ પોતાના ધ્યેયની સિદ્ધિ ભણી પ્રગતિ માટે પ્રવૃત્ત બની જાય છે. આ આંતરિક તત્ત્વ ક્યુ તે અંગે મેકલેલેન્ડે લાંબી વિચારણાને અંતે "સિદ્ધિપ્રેરણા" એવું નામ આપ્યું. તેમણે એવું જણાવ્યું કે જો વ્યક્તિને સિદ્ધિપ્રેરિત બનાવી શકાય તો તે આપોઆપ પોતાનો વિકાસ સાધતી બની જાય. જ્યારે રાષ્ટ્ર અને રાષ્ટ્રની વ્યક્તિઓ સિદ્ધિથી સભાન બનશે ત્યારે રાષ્ટ્રની બધી જ સમસ્યાઓ આપોઆપ હલ થઈ જશે. અને રાષ્ટ્ર સુવિકસિત બનશે એ માટે પ્રો. મેકલેલેન્ડે જણાવ્યું છે કે "પ્રત્યેક વ્યક્તિમાં અમુક ધ્યેયોનો સળવળાટ પડેલો છે. આ ધ્યેયોની પ્રાપ્તિની જંખના પ્રત્યેક મનુષ્યમાં હોય છે" તેમની આ સંકલ્પનાનું ઉદ્ગમસ્થાન અમેરિકન સમાજની આર્થિક વ્યવસ્થા હતી. અર્થશાસ્ત્રની પ્રણાલિકાગત માન્યતા મનુષ્યના વલણો અને અતિપ્રેરણને બિલકુલ મહત્ત્વ આપતી ન હતી. મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પનાની આ પ્રણાલિકાગત માન્યતાને ધક્કો માર્યો. તે ઉપરાંત મનુષ્યોનો સ્વભાવ બધે જ સરખો હોય છે અને તેની ઈચ્છાનો કોઈ અંત નથી એવી રૂઢિચુસ્ત માન્યતાનો સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પનાએ જાકારો આપ્યો.

"સિદ્ધિપ્રેરણા" ની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરતા તેઓ જણાવે છે કે સિદ્ધિપ્રેરણા એ તો શ્રેષ્ઠતા તરફ દોરી જનાર ભૂવિચાર ભૂમિકા છે એટલે કે તેના દ્વારા એવો સમાજ ઘડાય છે કે જે સમાજમાં વ્યક્તિનું લક્ષ સાહસિકતા, પ્રવૃત્તિશિલતા, શ્રેષ્ઠતા તરફની હરીફાઈ અને

પ્રગતિશિલતા તરફ હોય. આ પ્રકારની લાક્ષણિકતા જે સમાજ જીવન કે દેશમાં હોય તે સમાજ કે દેશ સિદ્ધિ તરફ આગળ ઘપશે એમ ચોક્કસ પણે કહી શકાય.

મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણાના ક્ષેત્રમાં કરેલા અનેક સંશોધનોમાંથી જે કાંઈ શોધી કાઢ્યું તેને તદ્દન સાદી વાત વડે સમજવું હોય તો આમ કહી શકાય કે "વ્યક્તિની ધ્યેય સિદ્ધિ સાથે સંકળાયેલી પ્રેરણાને સિદ્ધિપ્રેરણા કહેવામાં આવે છે."

તેને માટે અંગ્રેજીમાં શબ્દ છે. ACHIEVEMENT MOTIVATION

સફળ વ્યક્તિની સફળતાનું રહસ્ય આ સિદ્ધિપ્રેરણામાં છુપાયેલું છે. કારણ કે સિદ્ધિપ્રેરણા એ વ્યક્તિના વિચારોની એક એવી તરેહ છે જેમાં હમેશા કોઈપણ બાબત ઉત્તમ રીતે કેમ કરી શકાય વગેરે વિચારો સંકળાયેલા છે. એટલે કે કોઈપણ કાર્યને વધુ સારી રીતે કરવાની આંતરિક ઈચ્છાને સિદ્ધિપ્રેરણા કહી શકાય. કોઈપણ પ્રકારનું કામ સારી રીતે કરવાની ઈચ્છા માત્ર સામાજિક મોભો મેળવવા કે કોઈપણ પ્રકારનો ભૌતિક બદલો મેળવવા નહીં પરંતુ "સારું કાર્ય" થવાથી વ્યક્તિગત રીતે પોતાને થતા આનંદની અનુભૂતિ મેળવવા માટેની તમન્ના; એમ એને સમજવા માટે સારી રીતે કામ કરવાની ઈચ્છા જેવા શબ્દ પ્રયોગો થયેલા જણાય છે.

મેકલેલેન્ડે અને એટકીનસને અભિપ્રેરણાના ક્ષેત્રે કરેલું સિદ્ધિપ્રેરણાના ખ્યોલોનું પ્રદાન ખૂબ વિશિષ્ટ અને મહત્ત્વનું છે. જીવનના પ્રત્યેક ક્ષેત્રમાં સફળતાનો આધાર વ્યક્તિની સિદ્ધિ મેળવવાની પ્રેરણા પર રહે છે. રાષ્ટ્રના આર્થિક વિકાસ માટે પણ રાષ્ટ્રના નાગરિકોમાં સિદ્ધિ માટેની ઝંખના અનિવાર્ય છે. તેઓના સંશોધન તારણો એવો નિર્દેશ કરે છે કે સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ જીવનનું ધ્યેય મુકરર કરે છે. સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિમાં સિદ્ધિપ્રેરિત વર્તન કેટલા પ્રમાણમાં રહેલું છે તે જાણવા માટે સિદ્ધિ કલ્પનાનું પ્રમાણ જાણવું પડે છે.

મેકલેલેન્ડે તારવેલા સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિના લક્ષણો નીચે પ્રમાણે છે.

૧. શ્રેષ્ઠતાના ધોરણો સાથે હરીફાઈ

સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિ શ્રેષ્ઠતાના ઉત્તમ ધોરણો સાથે હરીફાઈ કરે છે.

૨. અદ્વિતીય સફળતા

સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિને સામાન્ય સફળતામાં રસ નથી એ અદ્વિતીય સફળતા મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે.

૩. લાંબાગાળાના પ્રયાસો

સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ સફળતા માટે લાંબાગાળાના પ્રયાસો કરે છે. કાર્ય કર્યા પછી તુરત પરિણામ અપેક્ષા રાખતો નથી.

૪. નવીનતા

સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ કાર્યને ચીલાચાલુ રીતે નહીં પરંતુ નવીન રીતે હાથ ધરે છે.

૫. લક્ષ્યપ્રાપ્તિની જાણ

સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિ પોતાની શક્તિઓ અને મર્યાદાઓનું મૂલ્યાંકન કરી પોતાનું લક્ષ્ય નક્કી કરે છે. લક્ષ્ય અંગે સભાન થઈ ચોકસાઈથી અને જવાબદારીપૂર્વક કાર્ય કરે છે.

૬. ગણતરી પૂર્વકનું જોખમ લેવાની ટેવ :

સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ ગણતરીપૂર્વકનું જોખમ ખેડે છે જોખમ ખેડવામાં તે ગભરાતી નથી. પરંતુ આંધળુકિયા કરી ખોટું જોખમ પણ ખેડતી નથી.

૭. સ્વતંત્રતા

સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિ વિચારોમાં, નિર્ણયો લેવામાં અને કાર્ય કરવામાં સ્વતંત્રતાની આગ્રહી હોય છે.

૮. જવાબદારી પોતાને શિરે

સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિ પોતે જ સ્વતંત્રપણે નિર્ણયો લે છે. અને આ નિર્ણય લીધા પછી જવાબદારી પોતાને શિરે રાખે છે.

- આવી વ્યક્તિ પરિસ્થિતિમાંથી પડકાર શોધી કાઢે છે અને એને પહોંચી વળવાનો પ્રયત્ન કરે છે. આ પ્રયત્નને અંતે પ્રાપ્ત થતી સિદ્ધિ એને આનંદ આપે છે.
- આવી વ્યક્તિઓ પ્રમાણમાં સહેલું અને સહેલાઈથી થઈ શકે તેવું કામ પસંદ કરતી નથી.
- આવી વ્યક્તિઓ પોતાના સિદ્ધિ સોપાનો જાતે જ નક્કી કરે છે. અને બહારથી અન્ય કોઈ પાસે મદદની આશા રાખતી નથી બાહ્ય ઈનામો, પ્રલોભનો કે અન્ય લાભો તેમને આકર્ષી શકતા નથી તેઓ તો આકર્ષાય છે પરિસ્થિતિમાં રહેલા પડકારથી.
- પોતાના કામની પ્રશંસા થાય અથવા પોતાને પ્રતિષ્ઠા મળે તેવી અપેક્ષા તેઓ રાખતા હોય છે.

- તેઓ દરેક કાર્ય સ્વયં આપમેળે મૌલિકતાથી કરે છે તેઓ પ્રજ્ઞાલિકાને તિલાંજલિ આપી દરેક કાર્ય પોતાને સ્પર્શે છે અને એ રીતે બધાથી અલગ પડે છે.
- આવી વ્યક્તિઓ કોઈપણ વાત પ્રારબ્ધ પર છોડી દેવાનું પસંદ કરતી નથી. પુરુષાર્થ દ્વારા પોતાનું કાર્ય સફળતાપૂર્વક પાર પાડવામાં તેઓ માને છે. સફળતા, શ્રેષ્ઠતા, પુરુષાર્થ વગેરે જેવા શબ્દો તેમને પ્રિય હોય છે. જ્યારે અવરોધ, નડતર, પ્રતિકૂળતા, અશક્ય વગેરે શબ્દોને ભાગ્યે જ ગણકારે છે.

➤ સિદ્ધિપ્રેરણાનું માપન

મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણાના માપન માટે થેમેટિક એપરસેપ્શન ટેસ્ટ (TAT)માં હોય છે તેવા રેખાચિત્રો પસંદ કરી તે પરથી વ્યક્તિનો સિદ્ધિપ્રેરણાંક શોધી કાઢવાની તરકીબ વિચારી એ માટે સિદ્ધિ પ્રતિમાવાળી વાર્તાના મૂલ્યાંકન પર જ ભાર મૂક્યો સિદ્ધિપ્રતિમાવાળી વાર્તામાં કેટલા પ્રમાણમાં સિદ્ધિપ્રેરણાના મનોવૈજ્ઞાનિક ઘટકો છે. તે શોધી તેને ગુણાંક આપી વ્યક્તિનો સિદ્ધિપ્રેરણાંક શોધી શકાય.

આમ મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણાના ક્ષેત્રે પાયાનું યોગદાન આપ્યું છે તેણે સિદ્ધિપ્રેરણાનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કર્યો તેને વિકસાવવાની પદ્ધતિ તેનો અભ્યાસક્રમ પણ આપ્યો તેમણે સિદ્ધિપ્રેરણાનો વિકાસ કરી શકાય છે એમ અનેક સંશોધનો દ્વારા સિદ્ધ કરી બતાવ્યું. તેમના આ કાર્યની નોંધ તેમના પુસ્તકો – The Achievement motivation. The Achieving Society. The roots of consciousness and motivation. Economics Achievement માં મળી આવે છે.

૧.૬.૦ અનુકૂલનની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ

અનુકૂલન એ એક સંકુલ પ્રક્રિયા છે. તે વ્યક્તિગત ભિન્નતા અને પરિસ્થિતના સંદર્ભમાં હોય છે. કોઈ વખત સામાન્ય મુશ્કેલીના સમયે પણ વ્યક્તિએ અનુકૂલન સાધવું પડે છે. અને કોઈવાર ગંભીર પરિસ્થિતિ ઊભી થાય ત્યારે પણ વ્યક્તિએ અનુકૂલન સાધવું પડે છે. અનુકૂલનનો એક સીધો સાદો અર્થ એવો થાય કે ન ગમતી પરિસ્થિતિ સમયે વ્યક્તિએ તેનો વિકલ્પરૂપ ઉપાય યોજીને રાહત મેળવવી.

પ્રસ્તુત શોધ નિબંધ વિદ્યાર્થીઓ માટે છે. વિદ્યાર્થીઓ એક સાથે સમૂહમાં અભ્યાસ કરતા હોઈ ત્યારે બધાની સાથે સુમેળ રહેએ બાબત સંભવ નથી. જેથી ભિન્ન ભિન્ન વિચારસરણીવાળા વિદ્યાર્થીઓ સાથે મતભેદ કે તીવ્ર સંઘર્ષ થવાની ઘણી શક્યતાઓ ઊભી થાય છે. જેમાંથી અપાનુકૂલન પ્રશ્નો ઊભા થાય છે. નીચે કેટલીક મનોવૈજ્ઞાનિકોની અનુકૂલન અંગેની વ્યાખ્યાઓ આપી છે.

લેહનર અને ક્યુબે લખે છે "Personal Adjustment is a Process of Interaction between ourselves and environment. In this Process we can either adapt to the environment or alter it. Personal Adjustment depends on successful interaction.

આ વ્યાખ્યા દર્શાવે છે કે વૈયક્તિક અનુકૂલન એટલે વ્યક્તિ અને તેની સામેનું વાતાવરણ આ બંને વચ્ચેની આંતરક્રિયામાં વ્યક્તિ બે રીતે કાર્ય કરી શકે છે. જેમાં વ્યક્તિ પરિસ્થિતિને સ્વીકારી લે અથવા છોડી દે. સારું વૈયક્તિક સમાયોજન એટલે વાતાવરણ અને ખાસ કરીને સામાજિક વાતાવરણ સાથે સુમેળ ભરી આંતરક્રિયા થાય તે.

અનુકૂલન પ્રક્રિયા અને સ્થિતિ બંને છે. વ્યક્તિ પોતાની જાત અને વાતાવરણ વચ્ચે સુસંવાદી સંબંધ ઉત્પન્ન કરવાના ઉદ્દેશથી પોતાના વર્તનમાં જે પરિવર્તન લાવે છે. તેવા પ્રકારની સતત ચાલતી પ્રક્રિયાને અનુકૂલન કહી શકાય.

ઉપરોક્ત વ્યાખ્યા દર્શાવે છે કે અનુકૂલનમાં વ્યક્તિને ક્રિયા દ્વારા પરિસ્થિતિ સાથે સંયોગ કરવો પડે છે. પોતાના પ્રતિચારના આધારે જ પરિસ્થિતિનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન વ્યક્તિ કરી શકે. વ્યક્તિએ પોતાની જાત 'સ્વ' અંગેનો ખ્યાલ તેમજ કેટલાક મનોવલણોનો સુમેળ પરિસ્થિતિ સાથે સાધવો જરૂરી બને છે. આત્મપ્રત્યક્ષીકરણની સામે આવી પડેલી સમસ્યાઓનો ઉકેલ વ્યક્તિ લાવી શકે. તેથી મુશ્કેલીભરી સ્થિતિ નિવારી શકાય. સુસંવાદી વર્તન દ્વારા વાતાવરણ સરળ અને અનુકૂલિત બની જાય ભૌતિક વાતાવરણ ઉપરાંત સામાજિક, સાંસ્કૃતિક, વાતાવરણ પણ માનવીને અનુકૂલન પ્રત્યે દોરી જાય છે. માનવીના સમાજ – સંસ્કૃતિના ધારાધોરણોને મને કમને માથે ચઢાવવી પડે છે. આમા સામાજિક,

આંતરિક, સાંસ્કૃતિક ઘટકો અનુકૂલનમાં અસર કરે છે. આમ કરવા જતા વ્યક્તિએ વર્તનમાં પરિવર્તન લાવવું પડે.

માનસશાસ્ત્રીઓ માને છે કે માનવજીવનમાં સમાયોજન અને પુન : સમાયોજન પ્રક્રિયા સતત ચાલતી રહે છે. Life is a series of Adjustment and readjustment માનવીએ પોતાના જીવનમાં ચારે બાજુના વાતાવરણ ભૌગોલિક, ભૌતિક, કૌટુંબિક, આર્થિક કે સામાજિક હોઈ શકે. ટૂંકમાં કહેવું હોય તો એમ કહી શકાય કે વ્યક્તિ અને તેની સામે જગતનું વાતાવરણ રહે છે.

લેહનર અને ક્યુબે જણાવે છે કે –

The well adjustment person does not try to satisfy his needs at another persons expense or to solve his problems by burdening then on someone else.

સુસમાયોજન પ્રાપ્ત કરેલ વ્યક્તિ પોતાની જરૂરતો બીજાના ભોગે સંતોષતો નથી કે પોતાના પ્રશ્નો ઉકેલવા માટે પોતાની મુશ્કેલીઓનો ભાર બીજા પર લાદી દઈ શકતી નથી.

આ વ્યાખ્યાનો અર્થ એવો થઈ શકે કે જ્યારે કઠિન પરિસ્થિતિ નિર્માણ થાય છે ત્યારે બીજાને તકલીફમાં મૂક્યા સિવાય વ્યક્તિ પોતે જાતે જ સમસ્યાનો ઉકેલ મેળવે છે. જીવનના વિવિધ સંજોગોમાં આપણે આપણી પરિસ્થિતિને અનુકૂલ બનવાનો પ્રયાસ કરીએ છીએ. અથવા તો પરિસ્થિતિ બદલીએ છીએ. કાં તો પરિસ્થિતિ બદલીએ છીએ, જે વ્યક્તિ વાતાવરણ સાથે સમાયોજન કરવા સમર્થ બને છે તેનું વ્યક્તિત્વ સારું ગણી શકાય તેનું સમાયોજન ઘણું સારું કહેવાય.

૧.૭.૦ આત્મવિશ્વાસની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ

આત્મવિશ્વાસ એ સફળતા, પડકાર કે સાહસ માટે એક આવશ્યક તત્ત્વ છે. તે પ્રતિભાવંત વ્યક્તિ માટે મુખ્ય આધારસ્તંભ છે. વ્યક્તિગત પ્રેરણાથી નેતા બનવા માટે આત્મવિશ્વાસ હોવો જરૂરી છે. સામાન્ય રીતે જે લઘુતાગ્રંથિથી પીડાય છે. તેમનામાં આત્મવિશ્વાસનો અભાવ હોય છે. આત્મવિશ્વાસનો અભાવ માનવને સમાજથી દૂર લઈ

જાય છે. તે સોબત અને પ્રસિદ્ધિમાં ભાગ લે છે. પરંતુ અંદર એકલતા અનુભવે છે અને બીજાથી મૂકત થવા ઈચ્છે છે. આ પ્રકારનો ભય તેને શારીરિક અશક્તિ કરતા પણ વધારે અશક્ત બનાવે છે.

શિક્ષણની ખામી, નબળુ સામાજિક સ્તર, બાળપણ, નિરાશાએ વ્યક્તિગત જીવનમાં લઘુતા લાવે છે શરમાળપણું એકલપણું વધારે લાગણી શીલતા, ભય ખોટું બોલવું વગેરે આત્મવિશ્વાસનો અભાવ અને લઘુતાગ્રંથિ હોવાનું બતાવે છે.

સત્તા ઉપરની નિમ્ન આત્મવિશ્વાસ ધરાવતી વ્યક્તિ તેના તાબેદારોની ભૂલો બતાવવાની વૃત્તિ ધરાવે છે. આવી વ્યક્તિ સતત શંકાથી પીડાતી હોય છે. અને કોઈ પર વિશ્વાસ મૂકવામાં મુશ્કેલી અનુભવે છે. આત્મવિશ્વાસના અભાવથી વ્યક્તિના જીવનપથમાં અને તેની કાર્ય સફળતામાં ગંભીર અડચણો આવે છે. અને તેનાથી આવેલ તક ગુમાવે છે. સદ્ભાગ્યે આની સંપૂર્ણ અને અસરકારક સારવાર છે. જુજ બાહ્ય ઉપકરણો અને તજજ્ઞોની મદદથી સારવાર થઈ શકે. પ્રાયોગિક રીતે વ્યક્તિએ પોતે લઘુતાગ્રંથિમાંથી બહાર આવી પોતાનો આત્મવિશ્વાસ દૃઢમનોબળ અને મહેનત દ્વારા વિકસાવવો જોઈએ એ જરૂરી છે.

એક મનોવૈજ્ઞાનિકનું કથન છે કે "આત્મવિશ્વાસ એ ભાવનાનું નામ છે કે જેના ઉપર ગમે તેવું અઘરું કાર્ય આપણે કરી શકીએ છીએ. મનની આ ભાવના આપણી પોતાની હોય છે. સાથે સાથે એ વિશ્વાસ પણ આપે છે કે અમે આ કાર્ય કરી નાખીશું અથવા તો અમુક કાર્ય કરવામાં ચોક્કસ સફળ થઈશું. આ પ્રકારનો જે વિશ્વાસ મનમાં આવી જાય છે તેને આત્મવિશ્વાસ કહેવામાં આવે છે.

મિરાલો "આત્મવિશ્વાસ અંગે કહે છે કે તે દૃઢ ઈચ્છા કરી શકનારને માટે કોઈ કાર્ય અશક્ય નથી.

પ્રેસીડેન્ટ પોર્ટર કહે છે કે અડગ નિશ્ચય અને સત્યમાર્ગનું અવલંબન એ જગતને હલાવી નાખનાર શક્તિઓ છે.

"ગેટ" ના જણાવ્યા અનુસાર જે દઢ ઈચ્છા ધરાવે છે તે જગતને પોતાને અનુકૂળ બનાવે છે.

જેરેમી કોલીઆર આત્મવિશ્વાસ વિશે કહે છે કે, નિરંતર આગળ વધવાની ટેવ અને શ્રદ્ધાએ સઘળી મુશ્કેલીઓને હંફાવી નાખે છે.

૧.૮.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ

રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયત થયેલા વિષયો અને વર્ષ દરમ્યાન લેવાયેલ કસોટીઓના આધારે વિદ્યાર્થીનું વર્ષાત પરિણામપત્રક તૈયાર થતુ હોય છે. શાળાના આધારભૂત અને અગત્યના દસ્તાવેજોમાં શાળા પરિણામ પત્રકની ગણતરી થાય છે. જેના આધારે પાત્રોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ નોંધવામાં આવી હતી. વિદ્યાર્થીએ મેળવેલ કુલ ગુણના શતમાનનો ઉપયોગ કરવામા આવ્યો હતો.

➤ શૈક્ષણિક સિદ્ધિની વ્યાખ્યા

અધ્યયન વર્ષને અંતે પાત્રોએ પોતાની શાળામાં મેળવેલ ગુણ પ્રાપ્તાંકોને આધારે શતમાન.

૧.૯.૦ ઉત્કલ્પનાઓ

અભ્યાસના હેતુઓની સિદ્ધિ અર્થે તથા સંશોધનની ક્રિયા, દીશાસૂચક અને તે માટે કેટલીક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી. અભ્યાસમાં સમાવેલા બધા ચલોને ધ્યાનમાં રાખી ૯૬ ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી હતી જે નીચે પ્રમાણે હતી.

૧. ધોરણ-૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨. ધોરણ-૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૩. ધોરણ-૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬. દશથી બાર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭. તેરથી પંદર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮. સોળથી ઓગણીસ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૯. પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૦. બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૧. ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૨. અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૩. શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૪. સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૫. ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૬. સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૭. વાર્ષિક પંદર હજાર સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૮. વાર્ષિક સોળ હજારથી પચાસ હજારની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૯. વાર્ષિક પચાસ હજારથી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૦. સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૧. વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૨. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૩. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૪. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૫. ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૬. ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૨૭. ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૮. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૨૯. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૦. દશથી બાર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૧. તેરથી પંદર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૨. સોળથી ઓગણીસ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૩. પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૪. બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૩૫. ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૬. અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૭. શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૮. સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૩૯. ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૦. સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૧. વાર્ષિક પંદર હજાર સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૨. વાર્ષિક સોળ હજારથી પચાસ હજારની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૪૩. વાર્ષિક પચાસ હજારથી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૪. સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૫. વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૬. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૭. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૮. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૪૯. ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૫૦. ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૧. ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૨. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૩. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૪. દશથી બાર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૫. તેરથી પંદર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૬. સોળથી ઓગણીસ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૭. પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૫૮. બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૯. ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૦. અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૧. શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૨. સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૩. ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૪. સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૫. વાર્ષિક પંદર હજાર સુધીની વાર્ષિક આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૬૬. વાર્ષિક સોળ હજારથી પચાસ હજાર સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૭. વાર્ષિક પચાસ હજારથી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૮. સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૯. વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૦. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૧. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૨. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૭૩. ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૪. ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૫. ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૬. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૭. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૮. દશથી બાર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૭૯. તેરથી પંદર વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૦. સોળથી ઓગણીસ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૮૧. પધ્ધત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૨. બિનપધ્ધત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૩. ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૪. અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૫. શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૬. સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૭. ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૮૮. સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૮૯. વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૯૦. વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૯૧. વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૯૨. સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૯૩. વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૯૪. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૯૫. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓશૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૯૬. કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧.૧૦.૦ શબ્દોની વ્યવહારુ વ્યાખ્યા

અભ્યાસમાં સમાવિષ્ટ મહત્ત્વના શબ્દોની ઉપયોગિતાના સંદર્ભમાં વ્યવહારુ વ્યાખ્યા આપી સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યા, જે આ પ્રમાણે છે.

૧.૯.૧ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ

જેમણે જન્મથી કે અકસ્માતથી શરીરનું કોઈપણ અંગ ગુમાવ્યું હોય અથવા કાર્ય કરતું બંધ થયું હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓ.

૧.૯.૨ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ

નિયમિત વિદ્યાર્થીઓ તરીકે શાળામાં નોંધાયેલ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

૧.૯.૩ સિદ્ધિપ્રેરણા

મીનાક્ષી ભટ્ટ નાગરની "વ્યક્તિત્વ" પરબ સંશોધનિકામાંથી સિદ્ધિપ્રેરણાના વિધાનોનું કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ પર પાત્રોએ આપેલ પ્રતિચારના આધારે પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તાંક.

૧.૯.૪ અનુકૂલન

પી.ટી. પંડ્યા દ્વારા રચિત અનુકૂલન સંશોધિની પર પાત્રોએ આપેલ પ્રતિચારના આધારે પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તાંક.

૧.૯.૫ આત્મવિશ્વાસ

ભવાલકર દ્વારા રચિત અને બુદ્ધદેવ દ્વારા અનુવાદિત, આત્મવિશ્વાસ કસોટી પર પાત્રોએ આપેલ પ્રતિચારના આધારે પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તાંક.

૧.૯.૬ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

અધ્યયન વર્ષને અંતે પાત્રોએ પોતાની શાળામાં મેળવેલ ગુણ પ્રાપ્તિઓને આધારે શતમાન.

૧.૧૧.૦ અભ્યાસનું મહત્વ

પ્રત્યેક અભ્યાસની કોઈને કોઈ ઉપયોગિતા હોય છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસ કોને અને કેવી રીતે ઉપયોગી છે તે અત્રે દર્શાવેલ છે.

૧. કેળવણીકારોને પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ જાણવામાં પ્રસ્તુત સંશોધન ઉપયોગી થઈ શકશે.
૨. શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના સંચાલકોને શાળાના સંચાલનમાં પ્રસ્તુત સંશોધનના તારણો ઉપયોગી થશે.
૩. સામાજિક કાર્યકરોને પ્રાથમિક તેમજ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન જાણવામાં તથા તેના ઉપર અસર કરતા પરિબળો જાણવામાં પ્રસ્તુત અભ્યાસ ઉપયોગી થશે.
૪. શાળાના આચાર્યોને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ તથા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસનો અભ્યાસ કરવા માટે પ્રસ્તુત સંશોધન ઉપયોગી થશે.
૫. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના સંચાલન કરતી સંસ્થાઓના સંચાલકોને વિદ્યાર્થીઓમાં રહેલ હોંશિયારી તેમજ વિશિષ્ટ ખૂબીઓનો અભ્યાસ કરવા માટે પ્રસ્તુત સંશોધન ઉપયોગી થશે.
૬. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનાં વિશિષ્ટ કૌશલ્યની જાણ રાજ્ય સરકારને થવાથી તે પરત્વે તેને લગતા અનુરૂપ અભ્યાસક્રમ ઘડવા અંગે પ્રસ્તુત સંશોધન ઉપયોગી થશે.

૧.૧૨.૦ અભ્યાસની ક્ષેત્ર મર્યાદા

૧. પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં નમૂનામાં સૌરાષ્ટ્રના છ જિલ્લાઓની પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી શાળાઓનો જ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
૨. "અનુકૂલન" ઘણા પ્રકારના હોય છે. પરંતુ પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં અહીં વિદ્યાર્થીઓના સંદર્ભમાં સમગ્ર અનુકૂલનનો સમાવેશ કરેલ હતો.
૩. અભ્યાસ અંગેની માહિતી પ્રાપ્તિ સમયે જેટલા વિદ્યાર્થીઓ (કુમાર-કન્યા) હાજર હતા તેટલા જ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. ગેરહાજર વિદ્યાર્થીઓ (કુમાર-કન્યા) પાસેથી બીજીવાર માહિતી મેળવવા પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો નથી.
૪. પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં માહિતીના એકત્રિકરણ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ ઉપકરણ ગુજરાતી માધ્યમમાં હોઈ ગુજરાતી માધ્યમની શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓનો જ નમૂનામાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧.૧૩.૦ હવે પછીના પ્રકરણોની રૂપરેખા

પ્રસ્તુત અભ્યાસની સમસ્યાના સ્પષ્ટીકરણ માટે તથા અભ્યાસના હેતુ માટે અને ઉત્કલ્પનાની પૂર્તિ અર્થે વિવિધ ચલોના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસના અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેના ભારતમાં થયેલા સંશોધનની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી. જે હવે પછીના પ્રકરણમાં રજૂ કરવાનો ઉપક્રમ રાખ્યો છે.

પ્રકરણ ત્રણમાં અભ્યાસ અંગેના સંશોધન યોજનાનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. તેમજ અભ્યાસનું વ્યાપવિશ્વ અને નમૂના પસંદગીની પ્રક્રિયા દર્શાવવામાં આવી છે. પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓના,

આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન અને સિદ્ધિપ્રેરણા તથા શૈક્ષણિક સિદ્ધિને જાણવા માટે તૈયાર ઉપકરણો લેવામાં આવ્યા છે.

અભ્યાસ પર અસર કરતા પરિબળોના સંદર્ભમાં માહિતી એકત્રિકરણની પ્રવિધિ દર્શાવેલ છે. તેમજ પ્રાપ્ત માહિતીના પૃથક્કરણની રીતનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે.

પ્રકરણ ચારમાં અભ્યાસ દરમ્યાન પ્રાપ્ત થયેલ માહિતીનું ઉત્કલ્પનાઓની ચકાસણીના સંદર્ભમાં વિવિધ આંકડાકીય પ્રયુક્તિઓ વડે થયેલ માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન રજૂ કરવામાં આવ્યું છે.

પ્રકરણ પાંચમાં અભ્યાસના પરિણામોનો સારાંશ તથા શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓનો સ્વીકાર કે અસ્વીકારના સ્વરૂપમાં અર્થઘટન અને તે ઉપરથી અભ્યાસના તારણો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસ દ્વારા સૂચિત થતા અને પ્રસ્તુત અભ્યાસ અને પુરોગામી અભ્યાસના પૂરક સંશોધન માટેની ભલામણ અંતે રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

પ્રકરણ-૨ સંઢર્મ સાહિત્યની સમીક્ષા

- ૨.૧.૦ પ્રસ્તાવના
- ૨.૨.૦ સંઢર્મ સાહિત્યનું મહત્ત્વ
- ૨.૩.૦ સમીક્ષાના હેતુઓ
- ૨.૪.૦ સમીક્ષા માટેના પ્રશ્નો
- ૨.૫.૦ સંબંધિત અભ્યાસની સંખ્યા
- ૨.૬.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત પૂર્વ થયેલા સંશોધનો
- ૨.૭.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન
- ૨.૮.૦ અનુકૂલન સંબંધિત પૂર્વ થયેલા સંશોધનો
- ૨.૯.૦ અનુકૂલન અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન
- ૨.૧૦.૦ આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત પૂર્વ થયેલા સંશોધનો
- ૨.૧૧.૦ આત્મવિશ્વાસઅંગેના સંશોધનોની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન
- ૨.૧૨.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત પૂર્વ થયેલા સંશોધનો
- ૨.૧૩.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન
- ૨.૧૪.૦ પ્રસ્તુત અભ્યાસની વિશેષતા

પ્રકરણ-૨ સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા

૨.૧.૦ પ્રસ્તાવના

આપણે અજાણ્યા રસ્તે પ્રથમવાર જતા હોઈએ ત્યારે તે રસ્તા પર જવા માટે નકશો અનિવાર્ય બને રહે છે. ઉપરાંત રસ્તા ઉપરના સંકેત બોર્ડની પણ જરૂર પડે છે. નકશો તેમજ સંકેત બોર્ડની મદદથી ભૂલા પડ્યા સિવાય પોતાની મંજિલે પહોંચી શકાય અને જો ભૂલા પડી જવાય તો યોગ્ય માર્ગ મળી શકે છે. અહીં સંશોધનમાં પણ યોગ્ય લક્ષ્ય સુધી પહોંચવા માટે સંદર્ભ સાહિત્યનો અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે.

સંદર્ભ સાહિત્ય એ સંશોધક માટે સંકેત બોર્ડ અને નકશાઓની ગરજ સારે છે. પણ જે ક્ષેત્રમાં ઊંડાણપૂર્વક સંશોધનનું કાર્ય થઈ ચૂક્યું છે. ત્યાં ઊંડાણથી સંશોધન કાર્ય જરૂરી નથી. આમ કયા ક્ષેત્રમાં સંશોધન કરવું તેની માહિતી પ્રાપ્ત કરવા પણ સંદર્ભ સાહિત્યનું પઠન કરવું આવશ્યક છે.

સંદર્ભ સાહિત્યના અધ્યયન દ્વારા સંશોધક પોતાના પસંદ કરેલા ક્ષેત્રને સમજી શકે છે. સંશોધનના વ્યાપથી પૂરતા પરિચિત થઈ શકે છે. જે ક્ષેત્રમાં સંશોધન કરવાનું હોય તે બાબતે ઊંડાણપૂર્વક સંશોધક માહિતગાર બને તો જ તે પોતાના અભ્યાસને ન્યાય આપી શકે. સંદર્ભ સાહિત્ય દ્વારા પોતાના વિષય સાથે સંબંધિત સંશોધનની માહિતી મળે છે.

આમ માર્ગદર્શન કે પ્રેરણા મેળવવા માટે તથા પોતાના અભ્યાસના દરેક પાસાનો સંપૂર્ણ પરિચય મેળવવા માટે સંદર્ભ સાહિત્યનો અભ્યાસ શરીરના અવયવોની જેમ અગત્યનો છે.

૨.૨.૦ સંદર્ભ સાહિત્યનું મહત્ત્વ

સંદર્ભ સાહિત્યએ સંશોધક માટે દિવાદાંડીનું કાર્ય કરે છે. આજે મોટાભાગનાં જ્ઞાનનું સંક્રમણ પુસ્તકો દ્વારા જ થાય છે. આપણે પણ જ્ઞાનનો વારસો મેળવવા ઈચ્છતા હોઈએ તો સંદર્ભ સાહિત્યનો અભ્યાસ કરવો જ પડે છે. સંબંધિત સાહિત્યના અભ્યાસથી અભ્યાસકને....

- સમસ્યા પસંદગી માટેના વિવિધ ક્ષેત્રોનો ખ્યાલ આવે છે.
- સમસ્યા પસંદ કરવામાં સૂઝ મળે છે.
- પસંદિત સમસ્યાને અગાઉ થયેલા સંશોધનોથી અલગ પ્રકારનું બનાવી નાવિન્ય લાવી શકાય છે.
- સમસ્યા પસંદગીની યથાર્થતા સમજાય છે.
- પસંદિત સમસ્યાના હેતુઓ, ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં માર્ગદર્શન મળી રહે છે.
- માહિતી એકઠી કરવા માટે, ઉપકરણોની પસંદગી કરવામાં કે ઉપકરણો રચવામાં દિશા સૂઝ મળે છે.
- માહિતી એકત્રિકરણની પ્રક્રિયાનો પરિચય મળે છે.
- માહિતીના પૃથક્કરણ માટે શક્ય અંકશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓનું જ્ઞાન મળે છે.
- અગાઉના સંશોધન માટે કે અભ્યાસમાં રહી ગયેલી ખામીની માહિતી મળવાથી પોતાના અભ્યાસમાં તે નિવારી શકાય છે.
- સમસ્યાને અનુરૂપ નિદર્શ પસંદગીની પ્રયુક્તિની જાણકારી મળે છે.
- સમગ્ર અભ્યાસ કાર્યની રીતિ અંગે દિશા દર્શન મળે છે.
- અગાઉના સંશોધનોના તારણો સાથે પોતાને મળેલા તારણો સરખાવી શકાય છે.

૨.૩.૦ સમીક્ષાના હેતુઓ

સંશોધન સમીક્ષાની પદ્ધતિ નિશ્ચિત ન હોવાથી સંશોધક દ્વારા કરવામાં આવતી સમીક્ષાઓમાં વૈવિધ્ય જોવા મળે છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સંશોધકે સંયોજનાત્મક પદ્ધતિએ સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા કરી હતી.

અગાઉના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે "એસેઈટથ મેન્ટલ મેઝરમેન્ટ ઈયર બુક"માં એકાવન મૂલક સંદર્ભ કસોટીની સમીક્ષા ભોગાયતા (૧૯૮૭)એ કરી હતી. દેસાઈ અને ઉચાટે (૧૯૮૨) સ્વ સંકલ્પના અને દોંગા (૧૯૮૯)એ સ્મૃતિના માપન પર આધારિત પોતાની પીએચ.ડી. મહાનિબંધમાં મુખ્ય સંકલ્પનાઓની વ્યાખ્યા, માપન, ઉપકરણો અને અસર કરનારા પરિબળોનાં સંદર્ભમાં ભૂતકાળમાં થયેલા સંશોધનની સમીક્ષા સંયોજનાત્મક સ્વરૂપમાં કરેલ છે.

નકુમ (૧૯૯૧)એ મૂલ્ય તરેહ પર આધારિત પોતાના પીએચ.ડી. મહાનિબંધમાં વ્યાપવિશ્વનો નમૂનો, ઉપકરણો, અંકશાસ્ત્રીય, પ્રયુક્તિ અને તારણોના સંદર્ભમાં ભૂતકાળમાં થયેલા ચોપન સંશોધનોની સમીક્ષા સંયોજનાત્મક સ્વરૂપમાં રજૂ કરેલ છે.

બડગુજરે (૧૯૯૨) પૂર્વસ્નાતક વિદ્યાર્થીઓના કાર્યમૂલ્યની ભૂતકાળમાં થયેલા વીસ સંશોધનોની તથા કાનાણી (૧૯૯૨)એ પ્રથમ પેઢીના અધ્યેતાની સ્વસંકલ્પના, આંકાક્ષાસ્તર અને અધ્યાપન તત્પરતાના અભ્યાસમાં સંયોજનાત્મક સમીક્ષાનો અભિગમ અપનાવ્યો છે.

આ સમીક્ષા માટે જે હેતુઓ નક્કી કરવામાં આવ્યા હતા તે આ પ્રમાણે છે.

૧. સંબંધિત સંશોધનોની સંખ્યા જાણવી.
૨. સંબંધિત સંશોધનોનું વિષય ક્ષેત્ર જાણવું.
૩. સંશોધન માટે પસંદ કરવામાં આવેલ નમૂનાની સંખ્યા, સ્વરૂપ તથા પસંદગીની રીતો જાણવી.
૪. સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ તૈયાર કે સ્વનિર્મિત ઉપકરણોની માહિતી મેળવવી.
૫. માહિતીના વિશ્લેષણમાં વાપરવામાં આવેલી વિવિધ પ્રકારની અંકશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ જાણવી.
૬. જે તે સંશોધનમાં પ્રાપ્ત થયેલા પરિણામો જાણવા.

૨.૪.૦ સમીક્ષા માટેના પ્રશ્નો

સંશોધકે સંબંધિત સાહિત્યનો અભ્યાસ કરતા પહેલા કેટલાક પ્રશ્નો રચ્યા હતા. તે પ્રશ્નોના સંદર્ભમાં વિવિધ સંશોધનની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી જે આ પ્રમાણે છે.

૧. આ પ્રકારના સંશોધનની સંખ્યા કેટલી હતી ?
૨. નમૂના પસંદગીમાં કેટલા પાત્રોનો સમાવેશ થયો હતો ?
૩. નમૂનાનું સ્વરૂપ કેવું હતું ?
૪. નમૂનો કઈ કઈ રીતે પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો.
૫. માહિતી એકત્રિકરણ માટે કયા કયા ઉપકરણોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

૬. માહિતી વિશ્લેષણ માટે કઈ કઈ રીતો ઉપયોગમાં લેવામાં આવી હતી ?
 ૭. અભ્યાસને અંતે કેવા પરિણામો પ્રાપ્ત થયા હતા ?

૨.૫.૦ સંબંધિત અભ્યાસની સંખ્યા

પૂર્વે થયેલાં સંશોધનો પૈકી સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધમાં થયેલાં સંશોધનોનો અત્રે સમીક્ષામાં સમાવેશ કર્યો હતો. વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, શાળાનો વિસ્તાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, કુટુંબની આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબનો પ્રકાર તથા બાળકના જન્મના ક્રમ જેવા સ્વતંત્ર ચલોની, પરંતુ ચલ ઉપર થયેલી અસર અંગે થયેલાં સંશોધનોનો સમાવેશ સમીક્ષામાં કરવામાં આવ્યો હતો.

આ માટે સામાજિક, મનોવૈજ્ઞાનિક અને શૈક્ષણિક સંશોધનોને લગતા દેશ-પરદેશનાં કેટલાંક સામાયિકો, અંકો, 'ઈન્ટરનેશનલ એબસ્ટ્રેક્સ', સર્વે ઓફ રીસર્ચના ગ્રંથો, સંશોધનના માત્ર સાર પ્રકાશિત કરતાં સામાયિકો તથા કેટલાક અપ્રકાશિત સંશોધન અહેવાલો વગેરે નમૂના પ્રાપ્તિના સ્ત્રોતો હતા.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સંબંધ સાહિત્યની સમીક્ષા માટે આનુષંગિક નમૂના પસંદગીની પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાપ્ત સામયિકોમાંથી આ નમૂનો પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો. પરિણામે દરેક ચલના સંદર્ભમાં પ્રાપ્ત થયેલાં સમીક્ષા માટેના સંશોધનની સંખ્યામાં સમાનતા નથી. સમીક્ષા માટે થયેલાં સંશોધનોની વિગત સારણી-૨.૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

સારણી - ૨.૧

પુરોગામી અભ્યાસમાંથી સમીક્ષા માટે પસંદ થયેલા અભ્યાસો

ક્રમ	વિગત	સંખ્યા
૧.	સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત અભ્યાસો	૨૮
૨.	અનુકૂલન સંબંધિત અભ્યાસો	૨૦
૩.	આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત અભ્યાસો	૦૫
૪.	શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત અભ્યાસો	૧૫

સારણી ૨.૧નું અવલોકન દર્શાવે છે કે, સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત ૨૮, અનુકૂલન સંબંધિત ૨૦, આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત ૦૫, અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત ૧૫ અભ્યાસો મળી કુલ ૬૮ પુરોગામી અભ્યાસોનો સમીક્ષામાં સમાવેશ થયો હતો. જેમાં સૌથી વધુ અભ્યાસો સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત અને સૌથી ઓછા અભ્યાસો આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત હતાં.

૨.૬.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત પૂર્વ થયેલા સંશોધનો

પુરોગામી અભ્યાસમાં સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેના સૌથી વધુ સંશોધનો પ્રાપ્ત થયેલા હતાં. જેમની કુલ સંખ્યા અઠ્યાવીસ હતી. સિદ્ધિપ્રેરણા પર ૧૯૭૧ થી ૨૦૦૫ દરમિયાન થયેલા સંશોધનો પ્રાપ્ત થયા હતાં. પુરોગામી સંશોધનોમાં ઉંમર અને આર્થિક સામાજિક પરિબળ પર સિદ્ધિપ્રેરણાનો સંબંધ, સિદ્ધિપ્રેરણા અને આકાંક્ષા, વિદ્યાકીય સિદ્ધિ અને સિદ્ધિપ્રેરણાંક, સિદ્ધિપ્રેરણા અને જાતીયતા અનુકૂલન, કિશોરાવસ્થા અને સિદ્ધિપ્રેરણા, વિદ્યાકીય સિદ્ધિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા, પછાત અને બિનપછાત વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વચ્ચેનો સંબંધ, જાતીયતા અને આર્થિક પરિસ્થિતિનાં સંદર્ભે સિદ્ધિપ્રેરણા, ચિંતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા, શાળાકીય સિદ્ધિ પર સિદ્ધિપ્રેરણા અને વ્યક્તિત્વ વચ્ચેનો સહસંબંધ, પૂર્વ તરુણોની સ્વ સંકલ્પના અને સિદ્ધિપ્રેરણા જેવા ચલોના સંદર્ભે સિદ્ધિપ્રેરણાના અભ્યાસો પ્રાપ્ત થયા હતા.

પુરોગામી સંશોધનોમાં ચોવીસ સંશોધનો પીએચ.ડી. કક્ષાના હતા જ્યારે ત્રણ એમ.એડ્. કક્ષાના હતા. એક સંશોધન અહેવાલ હતો. સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત થયેલા સંશોધનોની માહિતી સારણી – ૨.૨ તથા સારણી – ૨.૩માં તેનું વિશ્લેષણ આપવામાં આવેલ છે.

સારણી – ૨.૨

સિદ્ધિપ્રેરણા માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	સાલ	યુનિવર્સિટી
૧.	ચૌધરી એન.	૧૯૭૧	મનોપાન. યુનિ.
૨.	દેસાઈ ડી.બી.	૧૯૭૧	વલ્લભ વિદ્યાનગર યુનિ.
૩.	ગોકુલનાથ પી.પી.	૧૯૭૨	Dib Uni.
૪.	અગ્રવાલ પી.સી.	૧૯૭૪	કર્ણાટક યુનિ.
૫.	બેનરજી ડી.	૧૯૭૪	Vadi. Uni.
૬.	પાઠક સી.સી.	૧૯૭૪	T.V. Rao (ett al)
૭.	દેસાઈ યુ.	૧૯૭૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૮.	પરીખ પી.એ.	૧૯૭૬	મુંબઈ યુનિ.
૯.	મુંબે જી.	૧૯૭૬	એન.એસ. યુનિ.
૧૦.	ક્રિષ્ચિયન જે.એ.	૧૯૭૭	એસ.પી. યુનિ.
૧૧.	ગુપ્તા જે.પી.	૧૯૭૮	દિલ્હી યુનિ.
૧૨.	સિદ્ધિકી બી.બી.	૧૯૭૯	ગુજરાત યુનિ.
૧૩.	નરૂલા કે.	૧૯૭૯	એમ.એસ. યુનિ.
૧૪.	પીપળવા એમ.બી.	૧૯૭૯	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૫.	રાજયગુરૂ બી.બી.	૧૯૮૦	ભાવનગર યુનિ.
૧૬.	દત્ત એમ.	૧૯૮૩	M.S.U..
૧૭.	ભારથી જી.	૧૯૮૪	ઓસ્માનિયા યુનિ.
૧૮.	ગ્યાનોમી ટી.	૧૯૮૪	આગ્રા યુનિ.
૧૯.	અહલુવાલિયા આઈ.	૧૯૮૫	આગ્રા યુનિ.
૨૦.	મેવા કે.પી.	૧૯૮૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨૧.	રાધવા જી.	૧૯૮૫	મૈસુર યુનિ.
૨૨.	મનસુરી એન.આર.	૧૯૮૬	એસ.પી. યુનિ.
૨૩.	ત્રિપાઠી આર.સી.	૧૯૮૬	ગોર યુનિ.
૨૪.	શ્રીવાસ્તવ એસ. કે.	૧૯૮૬	પંજાબ યુનિ.
૨૫.	ભટ્ટ એમ. જે.	૧૯૮૭	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨૬.	દવે એસ. જે.	૧૯૮૯	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨૭.	પંડયા પી.ટી.	૧૯૯૩	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨૮.	જોષી એન. બી.	૨૦૦૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.

૨.૭.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

પ્રયોજકે પોતાના વિષય સાથે સંબંધિત કુલ અઠ્યાવીસ સંશોધનોનું વાંચન કર્યું હતું.

આ સંશોધનની વિગતવાર સમીક્ષા આ પ્રમાણે છે. ૧૯૭૧ થી ૨૦૦૫ સુધીમાં થયેલાં સંશોધનોનો સમાવેશ થયો હતો. જેમાં ચૌધરી એન. (૧૯૭૧), દેસાઈ ડી.બી. (૧૯૭૧), ગોકુલનાથ પી.પી. (૧૯૭૨), અગ્રવાલ પી.સી. (૧૯૭૪), બેનરજી ડી. (૧૯૭૪), પાઠક સી.સી. (૧૯૭૪), દેસાઈ યુ. (૧૯૭૫), પરીખ પી.એ. (૧૯૭૬), મુંબે જી. (૧૯૭૬), ક્રિશ્ચિયન જે.એ. (૧૯૭૭), ગુપ્તા જે.પી. (૧૯૭૮), સિદ્ધિકી બી.બી. (૧૯૭૯), નરૂલા કે. (૧૯૭૯), પીપળવા એમ. બી. (૧૯૭૯), રાજયગુરૂ બી.બી. (૧૯૮૦), દત્ત એમ. (૧૯૮૩), ભારથી જી. (૧૯૮૪), ગ્યાનોમી ટી. (૧૯૮૪), અહલુવાલિયા આઈ. (૧૯૮૫), મેવા કે.પી. (૧૯૮૫), રાઘવ જી. (૧૯૮૫), મનસુરી એન. આર. (૧૯૮૬), ત્રિપાઠી આર.સી. (૧૯૮૬), શ્રી વાસ્તવ એસ. કે. (૧૯૮૬), ભટ્ટ એમ. જે. (૧૯૮૭), દવે એસ. જે. (૧૯૮૮), પંડ્યા પી.ટી. (૧૯૮૩), જોષી એન. બી. (૨૦૦૫)માં સંશોધનો કર્યાં હતાં.

આ સંશોધનમાં નમૂનાનું કદ ૨૦૦ પાત્રોથી ૧૫૦૬ પાત્રો સુધીનું જોવા મળ્યું હતું. જે અનુક્રમે રાઘવ જી. અને મુંબઈ જી. નાં સંશોધનમાંથી ફલિત થયું હતું, જ્યારે અન્ય સંશોધકો ચૌધરી એન. ૪૦૯, દેસાઈ ડી. ૧૦૦૦, ગોકુલનાથ પી. ૩૮૩, અગ્રવાલ પી. ૧૦૦૦, બેનરજી ડી. શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, પાઠક સી. શ્રેણી-૯નાં વિદ્યાર્થીઓ, દેસાઈ યુ. શ્રેણી - ૯ નાં વિદ્યાર્થીઓ, પરીખ પી.એ. ૧૦૫૦ વિદ્યાર્થીઓ, ક્રિશ્ચિયન જે.એ. ૫૦૦, ગુપ્તા જે. ૩૬૦, સિદ્ધિકી બી. ૪૫૦, નરૂલા કે. ૬૦૮, પીપળવા એમ. ૪૫૫, રાજયગુરૂ બી.બી. ૫૧૦, દત્ત એમ. ૪૦૦, ભારથી ૩૬૦, ગ્યાનોમી ટી. ૩૦૦, અહલુવાલિયા ૪૮૦, મેવા કે. ૫૮૬, મનસુરી એન. ૧૧૦૦, ત્રિપાઠી આર. ૫૦૦, શ્રીવાસ્તવ ૨૦૦, ભટ્ટ એમ. જે ૨૧૨, દવે એસ. શ્રેણી ૧૧ ના

વિદ્યાર્થીનીઓ પાત્રોના નમુના કદ તથા જોષી એન. બી.એ પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ ૫, ૬ અને ૭ના ૮૨૮ કુમાર અને કન્યાઓનો નમૂનામાં સમાવેશ કર્યો હતો.

સ્વરૂપની દ્રષ્ટિએ બે સંશોધકે પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. બાર સંશોધકોએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. જ્યારે ત્રણ સંશોધકોએ માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, પાંચ સંશોધકોએ ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને પાંચ સંશોધકોએ કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. ચૌધરીએ ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, દેસાઈએ ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, ગોકુલનાથે ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, બેનરજીએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, પાઠકે માધ્યમિક શાળાના શ્રેણી નવનાં વિદ્યાર્થીઓ, પરીખે માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, મુંબેએ માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, ક્રિશ્ચિયને કોલેજની કન્યાઓ, ગુપ્તાએ માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, સિદ્ધિકીએ કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ, નરૂલાએ કોલેજના તાલિમાર્થીઓ, પીપળવાએ માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, રાજયગુરૂએ માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, દત્તે માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ, ભારથીએ જુનિયર કોલેજના કુમારો અને કન્યાઓ, ગ્યાનોમીએ કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ, અહલુવાલિયાએ પ્રાથમિક શાળાના બાળકો, મેવાએ માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, રાઘવાએ માધ્યમિક શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓ, મનસુરીએ પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, ત્રિપાઠીએ માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, શ્રીવાસ્તવે માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, ભટ્ટે ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાની કન્યાઓ, દવેએ ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને પંડયાએ માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, જોષીએ પ્રાથમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓનો નમુનામાં સમાવેશ કરેલ હતો.

સંશોધકોએ માહિતી એકત્રિકરણ માટે જે ઉપકરણોનો ઉપયોગ કર્યો હતો તેની માહિતી આ પ્રમાણે છે. ચૌધરીએ સિદ્ધિપ્રેરણા માપન માટે મહેતા કસોટી, દેસાઈએ ચિત્રવાર્તા લેખન કસોટી માટે છ ચિત્રો પસંદ કર્યા હતા. જ્યારે ગોકુલનાથે 'મહેતા રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા સંશોધિની' અને કુપ્પુ સ્વામીએ તૈયાર કરેલ માપદંડનો ઉપકરણ તરીકે

ઉપયોગ કર્યો હતો. અગ્રવાલે સ્વનિર્મિત પ્રશ્નાવલિ, બેનરજીએ પ્રયાગ મહેતાના પ્રક્ષેપણ ચિત્રો, અનુકૂલન માપદંડ અને કુપ્પુસ્વામીએ તૈયાર કરેલ માપદંડનો ઉપયોગ કર્યો હતો. પાઠકે મેકલેલેન્ડની ચિત્રવાર્તા લેખન કસોટી, વિદ્યાર્થી વલણ શોધિની, શબ્દ સહચર્ય કસોટી, શિક્ષણ વિષયક મૂલ્યો જાણવા માટેની પ્રશ્નાવલિનો ઉપયોગ કર્યો હતો. દેસાઈએ દોલતભાઈ દેસાઈએ તૈયાર કરેલ કાર્યક્રમની રૂપરેખા, મેકલેલેન્ડની ચિત્ર વાર્તા લેખન કસોટી, પરીખએ મહેતા ટી.એ.ટી. કસોટી, મુંબેએ 'મહેતા ટી.એ.ટી. ટેસ્ટ', સ્વરચિત 'ગુણવત્તા અભિપ્રાયાવલિ'નો ઉપયોગ કર્યો હતો. ક્રિશ્ચિયને પરીખ અને ત્રિવેદી 'SES' રચિત સ્કેલ, કુપ્પુસ્વામી રચિત 'SES' સ્કેલ, ગુપ્તાએ દત્તની વ્યક્તિત્વ માપન સંશોધિની, મુખરજી રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી, સિદ્ધિકીએ T.A.T. કસોટી, મુખરજીની સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટીનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો. નરૂલાએ T.A.T. કસોટી સિંહાનો Anxiety Scale, પીપળવાએ પ્રયાગ મહેતાની સિદ્ધિપ્રેરણાક સંશોધિની, એ.એમ.આઈ. ટેસ્ટ જ્યારે રાજયગુરૂએ પ્રયાગ 'મહેતા' રચિત કસોટીનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો. દત્તે જનરલ મેન્ટલી એબિલીટી ટેસ્ટ, એસ. જલોટા ઈન હિન્દી ટેસ્ટ, ચિંતાતુરતાવાળી માપન કસોટી, ભારથીએ 'રાવ SES સ્કેલ', 'મહેતા સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી'નો ઉપયોગ કર્યો હતો. ગ્યાનોમીએ હતાશાના પ્રત્યાઘાતની ટેસ્ટ, છ ચિત્રોવાળી સિદ્ધિપ્રેરણાની કસોટી, અહલુવાલિયાએ સ્વરચિત 'આશ્રિત માહિતી પત્રક', કોલ રચિત આશ્રિતતા કસોટી'નો ઉપયોગ કર્યો હતો. રાઘવાએ SEC સ્કેલ સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત સ્વનિર્મિત પ્રશ્નાવલિ જ્યારે મનસુરીએ બી.વી. પટેલ SES સ્કેલ, આઈ.એ. વોરા જે સ્કેલનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો. ત્રિપાઠીએ મહેતા પ્રયાગ રચિત 'સિદ્ધિમૂલ્ય કસોટી', શ્રીવાસ્તવે ગોપાલ રાવ રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી, ભટ્ટે કે.પી. મેવાની સિદ્ધિપ્રેરણા સંશોધિની, દેસાઈ, ભટ્ટ સમૂહ બુદ્ધિ કસોટી, કે. જી. દેસાઈ SES સ્કેલનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જ્યારે દવેએ સિદ્ધિપ્રેરણા સંશોધિની, બુદ્ધિમાપન કસોટી, ડો. કે.જી. દેસાઈએ તૈયાર કરેલ સામાજિક, આર્થિક દરજ્જાના માપદંડનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો. પંડયાએ મિનાક્ષી ભટનાગર રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જ્યારે જોષી એન. બી. એ દેસાઈ પ્રગટ ચિંતા કસોટી, દેસાઈ અનુકૂલન સંશોધનિકા તથા મિનાક્ષી ભટનાગર રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો.

જ્યારે પૃથક્કરણની પ્રવિધિ માટે ચૌધરીએ ટી-કસોટી, દેસાઈએ ચિત્રવાર્તા લેખન કસોટી, ગોકુલનાથે કુપ્પુસ્વામીએ તૈયાર કરેલ માપદંડ, અગ્રવાલે ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. બેનરજીએ અનુકૂલન માપદંડ, પાઠકે શિક્ષણ વિષયક મૂલ્યો જાણવા માટેની પ્રશ્નાવલિ, દેસાઈએ મેકલેલેન્ડની ચિત્રવાર્તા લેખન કસોટી, પરીખે ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જ્યારે મુંબેએ સરાસરી પ્રમાણવિયલન, ટી-કસોટી, સહસંબંધાંક, ક્રિશ્ચિયને સહસંબંધાંક, ગુપ્તાએ મુખરજી રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી, સિદ્ધિકીએ T.A.T. કસોટી, નરૂલાએ T.A.T. કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. પીપળવાએ એન.આઈ. ટેસ્ટ, રાજયગુરૂએ સરાસરી, પ્રમાણવિયલન, ક્રાંતિક પદ્ધતિ, અને ટી-કસોટીનો પૃથક્કરણની પ્રવિધિ માટે ઉપયોગ કર્યો હતો. દત્તે ચિંતાતુરતાવાળી માપન કસોટી, ભારથીએ ટી-કસોટી, ગ્યાનોમીએ ટી-ટેસ્ટ, અસ્કેલ ટેસ્ટ, અહલુવાલિયાએ ટી-કસોટી, મેવાએ ટી-કસોટી, રાઘવાએ સહસંબંધાંક, મનસુરીએ અવયવી પૃથક્કરણ સરાસરીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ત્રિપાઠીએ સરેરાશ, શતમાન, સહસંબંધાંક, શ્રીવાસ્તવે ટી-કસોટી, ભટ્ટે સરાસરી, સહસંબંધાંક, ટી-કસોટી અને દવેએ બુદ્ધિમાપન કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જ્યારે પંડયાએ પ્રમાણ વિયલનનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જ્યારે એન. બી. જોષીએ પ્રમાણ વિયલન અને ટી-ગુણોત્તરનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

➤ ચૌધરી એન.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

(૧) કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણાંક કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણાંક કરતાં નિમ્ન જોવા મળ્યા હતાં.

➤ દેસાઈ ડી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

(૧) વિદ્યાર્થીઓનો બુદ્ધિઆંક સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર કરે છે.

(૨) માતા-પિતાના શિક્ષણની અસર વિદ્યાર્થીઓ પર જોવા મળી હતી.

➤ ગોકુલનાથ પી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

(૧) સમગ્ર જૂથના છોકરીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાંક આંક છોકરાઓ કરતાં ખૂબ ઊંચા હતાં.

(૨) Non - Tribal વિદ્યાર્થીઓ કરતા Tribal વિદ્યાર્થીઓએ સિદ્ધિપ્રેરણામાં ખૂબ જ ઊંચા પ્રાપ્તિઓ મેળવ્યા હતા.

➤ અગ્રવાલ પી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) સિદ્ધિપ્રેરણા અને સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ વચ્ચે હકારાત્મક અર્થસૂચક સંબંધ જોવા મળ્યો હતો.
- (૨) કુમારો કરતાં કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ઉચ્ચ જોવા મળી હતી.

➤ બેનરજી ડી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) સિદ્ધિપ્રેરણા અને સ્પર્ધાત્મક વલણ વચ્ચેનો સંબંધ ઘણો નીચો અને મહત્ત્વનો ન હતો.
- (૨) હિન્દુ અને પછાત લોકોમાં અનુકૂલન મહત્ત્વપૂર્ણ જણાયું અને તે સિદ્ધિપ્રેરણા સાથે સઘન રીતે સંકળાયેલું હતું.

➤ પાઠક સી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) ઊંચી સિદ્ધિપ્રેરણા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અને નીચી સિદ્ધિપ્રેરણા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અભ્યાસ પરત્વેના વલણ અંગેના પ્રાપ્તાંકોનો તફાવત ઘણો જ ગણનાપાત્ર જોવા મળ્યો.
- (૨) ઊંચી સિદ્ધિપ્રેરણા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને નીચી સિદ્ધિપ્રેરણા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના શબ્દ સાહચાર્ય જુદા પડતા હતા.

➤ દેસાઈ યુ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) પ્રયોગ પહેલાના અને પ્રયોગ પછીના સિદ્ધિપ્રેરણા આંકમાં મોટો તફાવત દેખાયો હતો.
- (૨) વિદ્યાર્થીના સિદ્ધિપ્રેરણા આંક અને શાળાકીય સિદ્ધિ વચ્ચે ઘન સંબંધ દેખાયો.

➤ પરીખ પી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) કન્યાઓનાં સિદ્ધિપ્રેરણાંક કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણાંક કરતા ઉચ્ચ જોવા મળેલ હતો.
- (૨) ઉચ્ચ સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો સિદ્ધિપ્રેરણાંક, મધ્યમ અને નિમ્ન સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ ધરાવતાં વિદ્યાર્થીઓ કરતાં ઉચ્ચ જણાયો હતો.

- મુંબે જી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) કોઈપણ પ્રકારની શાળામાં અભ્યાસ કરતી અનુસૂચિત જનજાતિની કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણાંક ઉચ્ચ જોવા મળ્યો હતો.
 - (૨) પછાત વર્ગની શાળામાં અભ્યાસ કરતી વિદ્યાર્થીનીઓનો સિદ્ધિપ્રેરણાંક નિમ્ન જોવા મળ્યો હતો.
- ક્રિષ્ચિયન જે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) વિદ્યાર્થીનાં સામાજિક આર્થિક દરજ્જાની તેમની સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર પડે છે.
- ગુપ્તા જે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) ઉચ્ચ ચિંતા જૂથ કરતાં નિમ્ન ચિંતા જૂથના પાત્રોની સિદ્ધિપ્રેરણા સરાસરીનો આંક ઊંચો જોવા મળ્યો હતો.
- સિદ્ધિકી બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) બુદ્ધિ, સિદ્ધિ અને વ્યક્તિત્વ વચ્ચે સારો સંબંધ રહેલો છે.
 - (૨) વ્યક્તિત્વ અને સિદ્ધિપ્રેરણા વચ્ચે ખૂબ જ સારો સંબંધ જોવા મળે છે.
- નરૂલલા કે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સ્ત્રી તાલિમાર્થીઓ કરતા પુરુષ તાલિમાર્થીઓએ પ્રેરણામાં ઊંચા પ્રાપ્તાંકો મેળવ્યા હતા.
 - (૨) બુદ્ધિઆંક અને ચિંતા વચ્ચે કોઈ સંબંધ જોવા મળ્યો ન હતો.
- પીપળવા એમ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સિદ્ધિપ્રેરણાંક અને શાળાકીય સિદ્ધિઆંક વચ્ચે ૦.૧૬૯ જેટલો સહસંબંધાંક જોવા મળે છે. જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થકતા દર્શાવે છે.
- રાજયગુરૂ બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) કુમારો અને કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણાંકના સ્તરમાં તફાવત ન હતો.
 - (૨) પાત્રોની સિદ્ધિપ્રેરણા તથા તેના વાલીની આવક વચ્ચે સંબંધ ન હતો.
- દત્ત એમ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) લોકજાતિના વિદ્યાર્થીઓ સામાન્ય જાતિના વિદ્યાર્થીઓ કરતા સિદ્ધિપ્રેરણામાં વધુ સારા હતા.
 - (૨) લોકજાતિના વિદ્યાર્થીઓ સામાન્ય જાતિના વિદ્યાર્થીઓ કરતા આગળ પડતા હતા.

- ભારથી જી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સિદ્ધિપ્રેરણાંક પર જાતીયતાના તફાવતની અસર જોવા મળી ન હતી.
- ગ્યાનોમી ટી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) આગળ પડતા મા-બાપના બાળકો હતાશાની પરિસ્થિતિમાં આક્રમક રહેતા નથી અને નિષ્ક્રિય રહે છે.
 - (૨) જે વિદ્યાર્થીઓમાં વધારે ચિંતાતુરતા હોય છે તેમનામાં અડચણ, હતાશા વધુ જોવા મળે છે. પરંતુ સાથે સાથે આક્રમકતા પણ જોવા મળે છે.
- અહલુવાલિયાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) બાળકોની જાતિ સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર કરતી નથી.
 - (૨) માતા-પિતાની આર્થિક સ્થિતિ સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર કરતી નથી.
- મેવા કે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) કુમારો અને કન્યાઓ સિદ્ધિપ્રેરણાની બાબતમાં સમાન હતા.
- રાઘવા જી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) નિમ્ન સામાજિક-આર્થિક સ્થિતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ઉચ્ચ જોવા મળી હતી.
- મનસુરી એ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) ઉચ્ચ સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ સિદ્ધિપ્રેરણાની બાબતમાં નિમ્ન સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ ધરાવતાં વિદ્યાર્થીઓ કરતાં અર્થસૂચક રીતે ઉચ્ચ જણાયા હતા.
- ત્રિપાઠી આર.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) કુમારની સરખામણીમાં કન્યાઓનો સરેરાશ સિદ્ધિપ્રેરણાંક નિમ્ન જોવા મળ્યો હતો.
- શ્રીવાસ્તવ એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) શહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાઓમાં કુમાર અને કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સ્તરમાં કોઈ તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો.

- ભટ્ટ એમ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) વિદ્યાર્થીનીનાં સિદ્ધિપ્રેરણાંક ને બુદ્ધિઆંક સાથે અર્થ સૂચક સહસંબંધ નથી.
- દવે એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) પાત્રોની સિદ્ધિપ્રેરણા અને સામાજિક આર્થિક પરિસ્થિતિ વચ્ચે ઋણ પ્રકારનો સહસંબંધાંક જોવા મળેલ છે.
 - (૨) બહેનોની સિદ્ધિપ્રેરણા અને બુદ્ધિઆંક વચ્ચે કોઈ પ્રકારનો સાર્થક સંબંધ જોવા મળતો નથી.
- પંડયા પી. ટી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) નોકરી કરતી અને નોકરી ન કરતી માતાના સંતાનોની સિદ્ધિપ્રેરણા સમાન હતી.
 - (૨) નોકરી કરતી માતાના કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા નોકરી ન કરતી માતાના કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા સાર્થક રીતે ઊંચી હતી.
- જોષી એન. બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) નોકરી કરતા માતા-પિતાના સંતાનોની સિદ્ધિપ્રેરણા અને નોકરી ન કરતા માતા-પિતાના સંતાનોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.

૨.૮.૦ અનુકૂલન સંબંધિત પૂર્વે થયેલા સંશોધનો

અનુકૂલન સંબંધિત પૂર્વે થયેલાં ૧૯૬૬ થી ૨૦૦૫ દરમિયાનના પ્રયોજકને કુલ વીસ સંશોધનો પ્રાપ્ત થયેલાં હતાં. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં અનુકૂલનને એક પરતંત્ર ચલ તરીકે સમાવવામાં આવેલ હતો. પ્રાપ્ત થયેલ સંશોધનોમાં શૈક્ષણિક સિદ્ધિ, જાતીયતા, શ્રેણી સામાજિક – આર્થિક સ્તર જેવા ચલોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો. જેની માહિતી સારણી – ૨.૪ તથા સારણી – ૨.૫માં તેનું વિશ્લેષણ દર્શાવેલ છે.

સારણી - ૨.૪

અનુકૂલન માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	સાલ	યુનિવર્સિટી
૧.	ભાગિયા એન.એમ.	૧૯૬૬	એમ.એસ. યુનિ.
૨.	અગ્રવાલ આર. એન.	૧૯૭૦	આગ્રા યુનિ.
૩.	ભટ્ટ	૧૯૭૨	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૪.	ચગ ચંદ્રિકા જે.	૧૯૭૪	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૫.	તૂલપૂલે એમ.	૧૯૭૭	એસએનડીટી યુનિ.
૬.	ગોસ્વામી એન.	૧૯૮૦	ગુજરાત યુનિ.
૭.	ગુપ્તા એ. કે.	૧૯૮૧	Janimu Uni.
૮.	માટો બી.કે.	૧૯૮૧	એસ.પી. યુનિ.
૯.	ધનકોટ ઝરીના	૧૯૮૨	ભાવનગર યુનિ.
૧૦.	દસલાણિયા આર.બી.	૧૯૮૨	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૧.	સીંઘ એસ.ડી.	૧૯૮૩	આગ્રા યુનિ.
૧૨.	પવાર બી. એસ.	૧૯૮૩	ભાવનગર યુનિ.
૧૩.	રાવલ વી.આર.	૧૯૮૪	Kumaon Uni.
૧૪.	કુમાર એસ.	૧૯૮૫	દિલ્હી યુનિ.
૧૫.	દોંગા એન.એસ.	૧૯૮૬	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૬.	કલા પી. એસ.	૧૯૮૬	એસએનડીટી યુનિ.
૧૭.	પંડ્યા પી.ટી.	૧૯૮૩	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૮.	ઝીબ્બા આશા ડી.	૧૯૮૮	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૯.	ગોહિલ જી.એસ.	૨૦૦૧	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨૦.	જોષી એન. બી.	૨૦૦૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.

૨.૯.૦ અનુકૂલન અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

પ્રયોજકે પોતાના વિષય સાથે સંબંધિત કુલ વીસ સંશોધનોનું વાંચન કર્યું હતું.

આ સંશોધનની વિગતવાર સમીક્ષા આ પ્રમાણે છે. ૧૯૬૬ થી ૨૦૦૫ સુધીમાં થયેલા સંશોધનોનો સમાવેશ થયો હતો. જેમાં ભાગિયા એ. (૧૯૬૬), અગ્રવાલ (૧૯૭૦), ભટ્ટ (૧૯૭૨), ચગ ચંદ્રિકા જે. (૧૯૭૪), તુલપુલે એમ. (૧૯૭૭), ગોસ્વામી એન. (૧૯૮૦), ગુપ્તા એ.કે. (૧૯૮૧), મોટો બી.કે. (૧૯૮૧), ધનકોટ ઝરીના (૧૯૮૨), દસલાણીયા આર.બી. (૧૯૮૨), સીંઘ એસ.ડી. (૧૯૮૩), પવાર બી.એસ. (૧૯૮૩), રાવલ વી. આર. (૧૯૮૪), કુમાર એસ. (૧૯૮૫), દોંગા એન.એસ. (૧૯૮૬), કલા પી. એસ. (૧૯૮૬), પી.ટી. પંડ્યા (૧૯૮૩), આશા ડી. ઝીબ્બા (૧૯૮૮), ગોહિલ જી.એસ. (૨૦૦૧), જોષી એન. બી. (૨૦૦૫)માં સંશોધનો કર્યા હતા.

આ સંશોધનમાં નમૂનાનું કદ ૫૫ પાત્રોથી ૩૪૦૪ પાત્રો સુધીનું જોવા મળ્યું હતું જે અનુક્રમે ચગ ચંદ્રિકા જે. અને ગુપ્તા એ. કે.ના સંશોધનમાંથી ફલિત થયું હતું. જ્યારે અન્ય સંશોધકો ભાગિયા એન.એમ. ૩૨૨૪, અગ્રવાલ આર.એન. ૨૩૭, ભટ્ટ ૨૧૭, તુલપુલે એમ. ૨૧૩, ગોસ્વામી એન. ૨૪૮૧, માટો બી.કે. ૮૦૨, ધનકોટ ઝરીના એ. ૨૫૭, દસલાણીયા આર.બી. ૭૧૨, સીંઘ એસ.ડી. ૪૫૦, પવાર બી.એસ. ૩૫૮, રાવલ વી.આર. ૨૭૬, કુમાર એન. ૫૦૮, દોંગા એન.એસ. ૧૮૮૦, કલા પી. એસ. ૬૦, ગોહિલ ૩૧૪૨, પી.ટી. પંડ્યા ૧૩૦૦, આશા ડી. ઝીબ્બા ૩૮૩, ગોહિલ જી.એસ. ૩૧૪૨, જોષી એન. બી. ૮૨૮ પાત્રોના નમૂનાનું કદ હતું.

સ્વરૂપની દ્રષ્ટિએ બાર સંશોધકોએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. ત્રણ સંશોધકોએ માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. એક સંશોધકે ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા અને ત્રણ સંશોધકોએ પી.ટી.સી. અને કોલેજનાં વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. ભાગિયાએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, અગ્રવાલે ધોરણ નવ થી ધોરણ અગિયારના વિદ્યાર્થીઓ, ભટ્ટે વીસ

માધ્યમિક શાળાઓના કુમારો અને કન્યાઓ, યગ ચંદ્રિકાએ ધોરણ નવ અને ધોરણ દસના વિદ્યાર્થીઓ, તુલપુલેએ પ્રિ-યુનિવર્સિટીના વર્ગની વિદ્યાર્થીનીઓ, ગોસ્વામીએ માધ્યમિક શાળાની કન્યાઓ, ગુપ્તાએ માધ્યમિક શાળાના કુમાર અને કન્યાઓ, માટોએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, ધનકોટ ઝરીનાએ ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, દસલાણીયાએ અધ્યાપન મંદિરના તાલિમાર્થીઓ, પવારે ધોરણ આઠ અને ધોરણ નવના આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓ, કુમારે ધોરણ દસના વિદ્યાર્થીઓ, દોંગાએ બી.એડ્. કોલેજના તાલિમાર્થીઓ, પંડયાએ માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ, ઝીબ્બા આશાએ ધોરણ આઠ થી બારના વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ, ગોહિલે માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓનો અને જોષી એન.બી.એ પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓનો નમુનામાં સમાવેશ કરેલ હતો.

સંશોધકોએ માહિતી એકત્રિકરણ માટે જે ઉપકરણોનો ઉપયોગ કર્યો હતો તેની માહિતી આ પ્રમાણે છે. ભાગિયાએ સ્વનિર્મિત પ્રશ્નાવલિનો ઉપયોગ કર્યો હતો. અગ્રવાલે સ્વનિર્મિત પ્રશ્નાવલિ અને સક્સેના એડજસ્ટમેન્ટ ઈન્વેન્ટરિ, જ્યારે ભટ્ટે સક્સેના વ્યક્તિગત અનુકૂલન પ્રશ્નાવલિનો ઉપયોગ કર્યો હતો. યગ ચંદ્રિકાએ સિંહાએ તૈયાર કરેલ અનુકૂલન પ્રશ્નાવલિ અને તુલપુલેએ બેલેની અનુકૂલન સંશોધનનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ગોસ્વામીએ સ્વનિર્મિત અનુકૂલન સંશોધિની જ્યારે ગુપ્તાએ સક્સેનાની અનુકૂલન સંશોધિનીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. માટોએ સક્સેના અનુકૂલન સંશોધિની, ધનકોટ ઝરીનાએ હરકાંત બદામીની કૌટુંબિક સમાયોજન સંશોધનિકાનો ઉપયોગ કર્યો હતો. દસલાણીયાએ સ્વરચિત પ્રશ્નાવલિ, સીધે ત્રિપાઠીની વ્યક્તિગત સંદર્ભની યાદી તેમજ એ.કે.પી. સિંહા અને આર.બી. સિંઘની 'સમાયોજન અંગેની તપાસ પદ્ધતિ'નો ઉપયોગ કર્યો હતો. પવારે હરકાન્ત બદામી રચિત કૌટુંબિક સમાયોજન સંશોધનિકા અને સામાજિક સમાયોજન સંશોધનિકાનો ઉપયોગ કર્યો હતો. રાવલે સ્વરચિત પ્રશ્નાવલિ અને શાળા વાતાવરણ માપદંડ, કુમારે સક્સેનાની અનુકૂલન સંશોધિનીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. દોંગાએ અનુકૂલન માપન માટે ઈનકમ્પલિટ સેન્ટન્સ બ્લેકનું ગુજરાતીકરણ, કલાએ પરીખ અને અન્ય રચિત અનુકૂલન કસોટી તેમજ એસ.ઈ. એસ. સ્કેલનો ઉપયોગ કર્યો હતો. પંડયાએ સ્વરચિત પ્રશ્નાવલિ, ઝીબ્બા આશાએ સ્વનિર્મિત પ્રશ્નાવલિ અને

સંસ્થાની મુલાકાતનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ગોહિલે દેસાઈ અનુકૂલન સંશોધનિકાનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જ્યારે જોષી એન.બી. એ દેસાઈ અનુકૂલન સંશોધનિકાનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

જ્યારે પૃથક્કરણની પ્રવિધિ માટે ભાગિયાએ સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, સહસંબંધ, કાઈ-વર્ગનો ઉપયોગ કર્યો હતો. અગ્રવાલે ટી-કસોટી, ભટ્ટે સહસંબંધાંક, ચગ ચંદ્રિકાએ ટી-કસોટી, તુલપુલેએ શતમાનનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ગોસ્વામીએ આવૃત્તિ વિસ્તરણ તેમજ સહસંબંધાંક, જ્યારે ગુપ્તાએ સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. માટોએ કાઈ-વર્ગ પદ્ધતિ, ઘનકોટ ઝરીનાએ દ્વિમાર્ગીય ટી મૂલ્ય પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ કર્યો હતો. દસલાણીયાએ ટી-ગુણોત્તર, એફ-ગુણોત્તર, પીયર્સન સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. રાવલે સહસંબંધાંક, કુમારે ટી-કસોટી અને દોંગાએ ટી-કસોટી, એફ-કસોટી, સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. કલાએ વર્ષનાત્મક અંકશાસ્ત્રીય પદ્ધતિ, પંડયાએ સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, ટી-કસોટી, એફ-કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ઝીબ્બા આશાએ ટી-કસોટી, એફ-કસોટી અને ગોહિલે સરાસરી, સહસંબંધાંક અને તેની સાર્થકતાનો અને જોષી એન.બી. એ પ્રમાણ વિચલન, ટી-ગુણોત્તરનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

➤ **ભાગિયા એન.એમ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

- (૧) શાળાના સામાન્ય પર્યાવરણ સાથેના અનુકૂલનમાં કિશોરો કરતાં કિશોરીઓ અગ્રેસર હતી.
- (૨) શિક્ષણ સાથેનાં પોતાના સમાયોજનમાં સરકારી શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓ કરતાં ખાનગી શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓ નોંધપાત્ર રીતે અગ્રેસર હતાં.

➤ **અગ્રવાલ આર.એન.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

- (૧) ઘર, શાળા અને સમાજની સમાયોજનની સમસ્યાઓ ઉંમરની સાથે ઘટતી હતી, પરંતુ સ્વાસ્થ્ય સંબંધી સમસ્યાઓ વધી હતી.
- (૨) ઘર અને સ્વાસ્થ્ય સંબંધી સમસ્યાઓમાં સામાજિક આર્થિક પરિસ્થિતિના ઉચ્ચ અને નિમ્નસ્તર પ્રમાણે તેમની વચ્ચે સૂચક તફાવત જણાવ્યો હતો.

- ભટ્ટના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) એ અને ઈ કક્ષામાં ઓછા પાત્રો આવે છે.
 - (૨) ડી કક્ષા મેળવનાર ૧૫ ટકા પાત્રો છે.
 - (૩) બાળાઓમાં એક જ બાળા ઈ કક્ષામાં આવે છે.
 - (૪) છોકરાઓમાં એ કક્ષામાં કોઈ જ આવતું નથી.
- ચગ ચંદ્રિકા જે. ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) આર્થિક સામાજિક માપદંડ અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન વચ્ચે કોઈ સંબંધ મળતો ન હતો.
 - (૨) સાંવેગિક અનુકૂલનમાં પણ આર્થિક સામાજિક માપદંડ પ્રમાણે કોઈ તફાવત જોવા મળતો ન હતો.
- તુલપુલે એમ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સામાજિક અનુકૂલનનાં ક્ષેત્રમાં ૩૦ ટકા વિદ્યાર્થીનીઓ નિમ્ન અનુકૂલન ધરાવતી હતી.
 - (૨) વ્યવસાય કરતી અને વ્યવસાય ન કરતી સ્ત્રીઓનાં બાળકોનાં અનુકૂલનમાં તફાવત ન હતો.
- ગોસ્વામી એન.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) ઉંમર વધવાની સાથે અનુકૂલન સમસ્યાઓ જોવા મળી હતી. તરુણીઓ સાંવેગિક અને માનસિક ક્ષેત્રમાં સૌથી વધુ સમસ્યાઓ અનુભવી હતી.
- ગુપ્તા એ.કે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સંયુક્ત કુટુંબમાંથી આવતા તરુણો શૈક્ષણિક સામાજિક અને સ્વાસ્થ્યનાં ક્ષેત્રમાં સારું અનુકૂલન ધરાવતાં હતાં. સાંવેગિક અનુકૂલન અને કૌટુંબિક અનુકૂલન પર કુટુંબના પ્રકારની સીધી અસર ન હતી.

- માટો બી.કે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) તરુણોનાં કૌટુંબિક અનુકૂલનમાં સામાજિક આર્થિક દરજ્જાનું સ્થાન અર્થસૂચક જોવા મળ્યું હતું.
- ઘનકોટ ઝરીના એ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) કન્યાઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન કુમારો કરતા વધારે હતું.
 - (૨) કુમારોનું સામાજિક અનુકૂલન કન્યાઓ કરતાં વધારે હતું.
- દસલાણીયા આર.બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) પુરુષ તાલિમાર્થીઓ કરતાં સ્ત્રી તાલિમાર્થીઓ વધુ સારું અનુકૂલન ધરાવતી હતી.
- સીંધ એસ.ડી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સામાજિક, ભાવાત્મક, આરોગ્ય, ગૃહ અને શિક્ષણમાં સિદ્ધિ અને અનુકૂલન ખૂબ જ નિમ્ન કક્ષાએ સંબંધી ધરાવતાં હતા.
- પવાર બી.એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) આદિવાસી બાળકોના સામાજિક અને કૌટુંબિક અનુકૂલન વચ્ચે સાર્થક સંબંધ હતો.
 - (૨) કુમારો અને કન્યાઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સરખું હતું.
 - (૩) કૌટુંબિક અનુકૂલન પર ધોરણની અસર ન હતી.
 - (૪) ધોરણ નવનાં પાત્રો વધુ અનુકૂલિત હતા.
- રાવલ વી.આર. ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સાંવેગિક અસ્વસ્થ બાળકો અનુકૂલનની બાબતમાં કશી તકલીફ અનુભવતા ન હતાં.
 - (૨) વૈયક્તિક અનુકૂલનની બાબતમાં સાંવેગિક અસ્વસ્થ બાળકો તેમની વયનાં કારણે જુદા પડતા ન હતા.
- કુમાર એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) પ્રતિભા સંપન્ન અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનમાં તફાવત ન હતો.
 - (૨) પ્રતિભા સમ્પન્ન બાળકો સ્વાસ્થ અનુકૂલન ક્ષેત્રમાં સારું અનુકૂલન ધરાવતાં હતાં.

- દોંગા એન.એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સ્ત્રી તાલિમાર્થીઓ પુરુષ તાલિમાર્થીઓ કરતા વધુ અનુકૂલન ધરાવતા હતા.
 - (૨) તાલિમાર્થીઓના આર્થિક સ્થિતિની અસર અનુકૂલન પર જોવા મળતી ન હતી.
- કલા પી. એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) કામ કરતી અને કામ ન કરતી મહિલાઓનાં બાળકોનાં સામાન્ય અનુકૂલન વચ્ચે કોઈ પણ જાતનો અર્થ સૂચક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો.
- પી.ટી. પંડયાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) વિભિન્ન વ્યવસાય કરતી માતાઓના સંતાનોનું સામાજિક અનુકૂલન સમાન હતું.
 - (૨) નોકરી ન કરતી માતાની કન્યાઓનું માનસિક અનુકૂલન સમાન હતું.
 - (૩) નોકરી ન કરતી માતાની કન્યાઓનું સામાજિક અનુકૂલન કુમારો કરતા સાર્થક રીતે ઊંચું હતું.
- ઝીબ્બા આશા ડી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સમાન હતું.
 - (૨) સંયુક્ત કુટુંબના સામાન્ય અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સમાન હતું.
- ગોહિલ જી.એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધો પર જાતીયતા અને શાળાના પ્રકારની અસર જોવા મળતી હતી.
 - (૨) અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધો પર વિસ્તારની આર્થિક પ્રમાણમાં અસર જોવા મળેલ હતી.
- જોષી એન.બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 - (૧) અનુકૂલન પર શ્રેણી તથા જાતીયતાના સંદર્ભે અસર જોવા મળી હતી.

૨.૧૦.૦ આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત પૂર્વ થયેલા સંશોધનો

પુરોગામી અભ્યાસોમાં આત્મવિશ્વાસ અંગેના સૌથી ઓછા સંશોધનો પ્રાપ્ત થયેલ હતા. આત્મવિશ્વાસ ચલ સંબંધિત ૧૯૯૧ થી ૨૦૦૦ દરમ્યાન થયેલા કુલ પાંચ સંશોધનો પ્રાપ્ત થયા હતા. પુરોગામી સંશોધનોમાં જુદી જુદી શીખવવાની પદ્ધતિની આત્મવિશ્વાસ ઉપરની અસર, ચિંતા, આત્મવિશ્વાસ અને વાલી તરફનું વલણ તથા પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિ, જાતીયતાના સંદર્ભમાં આત્મવિશ્વાસને સ્વતંત્ર ચલ તરીકે લેવામાં આવેલ.

પુરોગામી સંશોધનોમાં ચાર સંશોધનો પીએચ.ડી. કક્ષાના અને એક સંશોધન યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમીશન દ્વારા મેળવેલ ગ્રાન્ટથી કરવામાં આવ્યું હતું. આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની માહિતી સારણી ૨.૬ તથા સારણી ૨.૭માં તેનું વિશ્લેષણ આપવામાં આવેલ છે.

સારણી – ૨.૬

આત્મવિશ્વાસ અંગેના પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	સાલ	યુનિવર્સિટી
૧.	ધામીજા મલ્હોત્રા	૧૯૯૧	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨.	બુદ્ધદેવ પી. વી.	૧૯૯૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૩.	જોષી	૧૯૯૭	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૪.	સોલંકી ટી.એમ.	૧૯૯૯	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૫.	ગજેરા ગિરીશભાઈ	૨૦૦૦	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.

ઘામીજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧) એ વિદ્યાર્થીઓના અભ્યાસમાં શીખવવાની જુદી જુદી પદ્ધતિ દ્વારા આત્મવિશ્વાસમાં વધારાનો અભ્યાસ કર્યો હતો. વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મવિશ્વાસ માપવો તથા વિદ્યાર્થીઓના ત્રણ સમાંતર જૂથની બુદ્ધિનો અભ્યાસ કરવો એ આ અભ્યાસના મુખ્ય હેતુ હતા. નમૂના પસંદગીમાં (૧) શહેરી વિસ્તારના ૧૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓ, (૨) શ્રેણી સાતના ૧૫૦ વિદ્યાર્થીઓ (૩) બુદ્ધિઆંકના ધોરણે ૩૬ વિદ્યાર્થીઓ સમાવવામાં આવ્યા હતા. તેઓના નમૂનામાંથી ૩૬ ના ત્રણ સમાન જૂથ કરવામાં આવ્યા હતા. આ રીતે નમૂનામાંથી ૧૦૮ વિદ્યાર્થીઓમાંથી ૯૦ વિદ્યાર્થીઓની માહિતીનું પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપકરણ તરીકે સૂચનાત્મક માપનના સાધનો હતા. સૂચનાત્મક સાધનોમાં શિક્ષણ રેડિયો વિઝન, મોડ્યુલર તેમજ ઔપચારિક અભિગમોનો સમાવેશ થતો હતો. માહિતીના પૃથક્કરણ માટે એફ – કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

શીખવવાના અભિગમોની આત્મવિશ્વાસ પરની અસરનો તફાવત સૂચક હતો મૂલ્યો અને ઉચ્ચ, મધ્યમ અને નિમ્ન બુદ્ધિકક્ષા ધરાવતા વિદ્યાર્થી જૂથોના આત્મવિશ્વાસના સ્તર વચ્ચે કોઈ સૂચક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો.

બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫)એ સહશિક્ષણ ન મેળવતી અને સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓની ચિંતા, આત્મવિશ્વાસ અને વાલી તરફના વલણનો અભ્યાસ કર્યો હતો. સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓની ચિંતા, આત્મવિશ્વાસ અને વાલી તરફના વલણ પર સહશિક્ષણની અસરનો અભ્યાસ કરવો એ મુખ્ય હેતુ હતો. આ માટે પ્રયોજકે સહશિક્ષણ ધરાવતી કોલેજમાંથી ૩૬૫ અને સહશિક્ષણ ન ધરાવતી સંસ્થામાંથી ૪૮૦ વિદ્યાર્થીનીઓ પસંદ કરી હતી. કુલ ૭૯૫ માંથી ૩૦૬ આર્ટ્સ ફેકલ્ટી, ૨૬૩ કોમર્સ ફેકલ્ટી અને ૨૨૬ વિજ્ઞાન શાખાની વિદ્યાર્થીનીઓ હતી. દેસાઈનો મેનીકેસ્ટ સ્કેલ, ભાવાલકર દ્વારા બનાવાયેલ આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી અને સંશોધનકાર રચિત વાલીઓ તરફના વલણનો, વલણ માપદંડનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો. માહિતીના પૃથક્કરણ માટે ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસના તારણોમાં સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓ કરતાં સહશિક્ષણ ન મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓનો આત્મવિશ્વાસ આંક ઊંચો હતો અને અશિક્ષિત પિતા કરતા એસ.એસ.સી. કે તેથી વધુ ભણેલ પિતાના સંતાનોનો તેમજ એસ.એસ.સી. ભણેલ માતા કરતા એસ.એસ.સી. થી વધુ ભણેલ માતાના સંતાનોનો આત્મવિશ્વાસ વધુ જોવા મળ્યો.

જોષી (૧૯૯૭)એ પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના વિદ્યાર્થીઓના વ્યક્તિત્વ, આત્મવિશ્વાસ અને મૂલ્યોનો અભ્યાસ કર્યો હતો. પછાત વર્ગ અને બિનપછાત વર્ગના વિદ્યાર્થીઓના તેમના જાતિ, પ્રવાહ, શાળાના પ્રકાર અને ગ્રેડના સંદર્ભમાં આત્મવિશ્વાસ તથા મૂલ્યો પર અસર કરતા ઘટકોનો અભ્યાસ કરવો એ પ્રસ્તુત અભ્યાસના હેતુઓ હતો.

સૌરાષ્ટ્રના છ જિલ્લાની વસ્તી આધારીત ૧૦% શાળાઓમાંથી ૩૧૫ શાળા ગુમખા પદ્ધતિથી અને ૩૧ શાળાઓ યદ્યચ્છ નમૂના પદ્ધતિ પ્રમાણે પસંદ કરવામાં આવેલ. ઉપકરણ તરીકે વ્યક્તિત્વના ઘટકોના માપન માટે 16P.F. ઈન્વેન્ટરી, આત્મવિશ્વાસ માપન માટે ભવાલકર દ્વારા રચિત અને બુદ્ધદેવ દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી તથા મૂલ્યોના માપન માટે શેરી અને વર્મા દ્વારા રચિત અને નકુમ દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત મૂલ્ય માપન કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ. માહિતીના પૃથક્કરણ માટે ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસના અંતે તારણોમાં જણાયું કે પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોનું વ્યક્તિત્વ લગભગ સમાન હતું. પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોના આત્મવિશ્વાસમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળ્યો.

સોલંકી (૧૯૯૯)એ વાકૂક્ષિતિવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, ચિંતાતુરતા અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કર્યો હતો. પ્રસ્તુત અભ્યાસના હેતુઓ આ પ્રમાણેના હતા. વાકૂક્ષિતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, ચિંતાતુરતા અને સિદ્ધિપ્રેરણાની તેમની જાતીયતા, રહેણાંકનો પ્રકાર, પિતાનો અભ્યાસ અને માતાના અભ્યાસના સંદર્ભમાં તુલના કરવી.

વાકૂક્ષતિ ધરાવતી સંસ્થાઓના ૪૪૫ કુમારો, ૩૦૨ કન્યાઓ તથા સામાન્ય શાળાઓના ૪૪૫ કુમારો, ૩૦૨ કન્યાઓ મળી કુલ ૮૮૦ કુમારો તથા ૬૦૪ કન્યાઓનો નમૂનામાં સમાવેશ થયેલ. માહિતી એકત્રિકરણ માટે ભવાલકર રચિત અને બુદ્ધદેવ દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી, કૃષ્ણકાંત જી. દેસાઈ રચિત ચિંતાતુરતા માપન કસોટી અને મીનાક્ષી ભટનાગર રચિત અને કે.પી. મેવા દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત સિદ્ધિપ્રેરણા માપન કસોટી ઉપકરણ તરીકે લીધેલ. એકમાર્ગીય વિચરણ પૃથક્કરણનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ.

અભ્યાસના અંતે તારણોમાં સંશોધકે નોધ્યું હતું કે વાકૂક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધારે હતો. સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા કરતા વાકૂક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા વધારે હતી. વાકૂક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારે હતી.

ગજેરા (૨૦૦૦) પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, મૂલ્યો અને પુનઃસ્મૃતિનો અભ્યાસ, શ્રેણી, જાતિ, જાતીયતા, વિસ્તાર, આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રજ્ઞાયક્ષુ ૨૪૨ કુમારો અને ૭૬ કન્યાઓના તથા સામાન્ય શાળાઓના ૨૪૨ કુમારો તથા ૭૬ કન્યાઓનો નમૂનામાં સમાવેશ કરેલ હતો. કે. જી. દેસાઈ રચિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી, મૂલ્યો, ગોવિંદ જી. નકુમે અનુવાદિત કરેલ માપદંડ, જી. સી. શેરી અને આર. પી. શર્માએ તૈયાર કરેલ પુનઃસ્મૃતિ કસોટીઓની પ્રિરેકોર્ડેડ કેસેટ પર વિદ્યાર્થીઓએ આપેલ પ્રતિચારના આધારે પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તાંકને પુનઃસ્મૃતિ તરીકે સ્વીકારેલ.

અભ્યાસના અંતે તારણોમાં નોધ્યું હતું કે પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધારે હતો. સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યો કરતા પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા. પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના પુનઃસ્મૃતિ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની પુનઃસ્મૃતિ કરતા વધારે જોવા મળી હતી.

૨.૧૧.૦ આત્મવિશ્વાસ અંગેના સંશોધનોની લાક્ષણિકતાનું

વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રયોજકે ૧૯૯૧ થી ૨૦૦૦ સુધી થયેલા આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત કુલ પાંચ સંશોધનોનો અભ્યાસ કર્યો હતો. આ પૈકી ૧૯૯૧, ૧૯૯૫, ૧૯૯૭, ૧૯૯૯ અને ૨૦૦૦ના દરેક વર્ષમાંથી એક સંશોધન પ્રાપ્ત થયેલ.

પ્રાપ્ત થયેલ આત્મવિશ્વાસ પરના સંશોધનો પૈકી ધામેજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧)એ આત્મવિશ્વાસની વૃદ્ધિની અસર, વિસ્તાર અને બુદ્ધિઆંકનો અભ્યાસ કર્યો હતો. બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫)એ ચિંતા, આત્મવિશ્વાસ, વાલી તરફના વલણ સંબંધિત અભ્યાસ કર્યો હતો. જોષી (૧૯૯૭)એ જાતિ, જાતીયતા, શાળા પ્રકાર, વ્યક્તિત્વ, આત્મવિશ્વાસ અને મૂલ્યનો અભ્યાસ કર્યો હતો. સોલંકી (૧૯૯૯)એ શારીરિક ક્ષતિ, આત્મવિશ્વાસ, ચિંતાતુરતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત અભ્યાસ કર્યો હતો. જ્યારે ગજેરા (૨૦૦૦)એ પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ, મૂલ્યો અને પુનઃસ્મૃતિનો અભ્યાસ કર્યો હતો.

પુરોગામી અભ્યાસોમાં પ્રાથમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે ધામેજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧)એ અભ્યાસ કર્યો હતો. માધ્યમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે જોષી (૧૯૯૭)એ અભ્યાસ કર્યો હતો. કોલેજ ક્ષેત્રે બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫)એ અભ્યાસ હાથ ધર્યો હતો. સોલંકી (૧૯૯૯)એ ૧૯૭૭થી ૧૯૮૩ સુધી જન્મેલા વિદ્યાર્થીઓ પર અભ્યાસ કર્યો હતો. જ્યારે ગજેરા (૨૦૦૦)એ ગુજરાત રાજ્યની પ્રજ્ઞાયક્ષુ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પર અભ્યાસ હાથ ધર્યો હતો.

પુરોગામી અભ્યાસોના નમૂનામાં જોષી (૧૯૯૭)એ ૩૪૬ શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કર્યો હતો. બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫)એ ૮૪૫ વિદ્યાર્થીનીઓનો અભ્યાસ કર્યો હતો. ધામેજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧)એ ૧૧૮૬ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કર્યો હતો. સોલંકી (૧૯૯૯)એ ૧૪૯૪ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કર્યો હતો. જ્યારે ગજેરા (૨૦૦૦)એ ગુજરાત રાજ્યની પ્રજ્ઞાયક્ષુ શાળાના ૨૪૨ કુમારો અને ૭૬ કન્યાઓ તેમજ સામાન્ય શાળાના ૨૪૨ કુમારો અને ૭૬ કન્યાઓ એમ કુલ ૬૩૬ વિદ્યાર્થીઓનો નમૂનામાં સમાવેશ કર્યો હતો.

પુરોગામી પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોમાં ધામીજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧), બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫), જોષી (૧૯૯૭), સોલંકી (૧૯૯૯) અને ગજેરા (૨૦૦૦)એ આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટીનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કરેલ હતો. ધામીજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧) દ્વારા સૂચનાત્મક માપનના સાધનો, રેડીયો વિઝન અને મોડ્યુલરનો ઉપયોગ કર્યો હતો. બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫), જોષી (૧૯૯૭), સોલંકી (૧૯૯૯) અને ગજેરા (૨૦૦૦)એ વિવિધ કસોટીઓ, દેસાઈનો મેનીફેસ્ટ સ્કેલ, વલણ માપદંડ કસોટી, મૂલ્ય માપન કસોટી, ચિંતાતુરતા માપન અને સિદ્ધિપ્રેરણા માપન કસોટી તથા પુનઃસ્મૃતિ કસોટીને ઉપકરણ તરીકે લેવામાં આવેલ.

પૂર્વે થયેલા સંશોધનોમાં બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫), જોષી (૧૯૯૭), સોલંકી (૧૯૯૯) અને ગજેરા (૨૦૦૦)એ માહિતીના પૃથક્કરણની પ્રવિધિમાં ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કરેલ હતો. જ્યારે ધામીજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧) દ્વારા એફ-કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

➤ ધામીજા અને મલ્હોત્રાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) શીખવવાના અભિગમની આત્મવિશ્વાસ પરની અસરનો તફાવત સૂચક રહ્યો.
- (૨) ઉચ્ચ, મધ્યમ અને નિમ્ન બુદ્ધિક્ષા ધરાવતા વિદ્યાર્થી જૂથોના આત્મવિશ્વાસના સ્તર વચ્ચે કોઈ સૂચક તફાવત જોવા ન મળ્યો.

➤ બુદ્ધદેવના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓ કરતા સહશિક્ષણ ન મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓનો આત્મવિશ્વાસ આંક ઊંચો હતો.
- (૨) અશિક્ષિત પિતા કરતા એસ.એસ.સી. કે તેથી વધુ ભણેલા પિતાના સંતાનોનો આત્મવિશ્વાસ વધુ જોવા મળ્યો હતો.
- (૩) એસ.એસ.સી. ભણેલ માતા કરતા એસ.એસ.સી.થી વધુ ભણેલ માતાના સંતાનોમાં આત્મવિશ્વાસ વધુ જોવા મળ્યો હતો.

- જોષીના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
- (૧) પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોના વ્યક્તિત્વ વચ્ચે સૂચક તફાવત નથી.
 - (૨) પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોના આત્મવિશ્વાસ વચ્ચે સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો હતો.
- સોલંકીના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
- (૧) વાકક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધારે હતો.
 - (૨) સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા કરતા વાકક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા વધારે હતી.
 - (૩) વાકક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારે હતી.
- ગજેરાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
- (૧) પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ઊંચો જોવા મળેલ હતો.
 - (૨) સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ અને પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ હતા.
 - (૩) પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓની પુનઃસ્મૃતિ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની પુનઃસ્મૃતિ કરતા ઊંચી જોવા મળેલ હતી.

૨.૧૨.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત પૂર્વે થયેલા સંશોધનો

શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત પૂર્વે થયેલા ૧૯૭૨ થી ૨૦૦૫ દરમિયાનનાં પ્રયોજકને કુલ પંદર સંશોધનો પ્રાપ્ત થયેલા હતાં. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં શૈક્ષણિક સિદ્ધિને એક પરતંત્ર ચલ તરીકે સમાવવામાં આવેલ હતો. પ્રાપ્ત થયેલ સંશોધનોમાં શૈક્ષણિક સિદ્ધિ, જાતીયતા, શ્રેણી, સામાજિક-આર્થિક સ્તર જેવા ચલોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો. જેની માહિતી સારણી-૨.૮ તથા સારણી ૨.૯માં તેનું વિશ્લેષણ દર્શાવેલ છે.

સારણી - ૨.૮

વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સારણી

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	સાલ	યુનિવર્સિટી
૧.	ગોકુલનાથન	૧૯૭૨	ડી.આઈ.બી. યુનિ.
૨.	અમરચોલી	૧૯૮૧	ભાવનગર યુનિ.
૩.	ક્ષસિન્દરિયા	૧૯૮૧	ભાવનગર યુનિ.
૪.	વાળા	૧૯૮૧	ભાવનગર યુનિ.
૫.	સુધા કુમારી	૧૯૮૨	પાન યુનિ.
૬.	જાસુજા એસ. કે.	૧૯૮૩	આગ્રા યુનિ.
૭.	સિંહે	૧૯૮૩	દિલ્હી યુનિ.
૮.	વ્યાસ	૧૯૮૩	ભાવનગર યુનિ.
૯.	પંડયા	૧૯૮૪	ભાવનગર યુનિ.
૧૦.	મિથિલેશકુમારી	૧૯૮૫	કાનપુર યુનિ.
૧૧.	વેકરીયા	૧૯૮૬	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૨.	સુલતાના	૧૯૮૮	કે.યુ.આર. યુનિ.
૧૩.	ત્રિવેદી	૧૯૮૮	ભાવનગર યુનિ.
૧૪.	વાળા	૧૯૯૦	ભાવનગર યુનિ.
૧૫.	જોષી એન.બી.	૨૦૦૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.

૨.૧૩.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેના સંશોધનની લાક્ષણિકતાનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

પ્રયોજકે પોતાના વિષય સાથે સંબંધિત કુલ પંદર સંશોધનોનું વાંચન કર્યું હતું. આ સંશોધનની વિગતવાર સમીક્ષા આ મુજબ છે. ૧૯૭૨ થી ૨૦૦૫ સુધીમાં થયેલા સંશોધનોનો સમાવેશ થયો હતો જેમાં ગોકુલનાથ (૧૯૭૨), અમરચોળી (૧૯૮૧), કાસીન્દરિયા (૧૯૮૧), વાળા (૧૯૮૧), સુધા કુમારી (૧૯૮૨), જાસુજા (૧૯૮૩), સિંહે (૧૯૮૩), વ્યાસ (૧૯૮૩), પંડ્યા (૧૯૮૪), મિથિલેશકુમારી (૧૯૮૫), વેકરીયા (૧૯૮૬), સુલતાના (૧૯૮૮), ત્રિવેદી (૧૯૮૮), વાળા (૧૯૯૦), જોષી (૨૦૦૫)માં સંશોધનો કર્યા હતા.

આ સંશોધનમાં નમૂનાનું કદ ૧૯૦ પાત્રોથી ૧૫૨૪ પાત્રો સુધીનું જોવા મળ્યું હતું જે અનુક્રમે વેકરીયા અને સિંહેના સંશોધનમાંથી ફલિત થયું હતું. જ્યારે અન્ય સંશોધકો ગોકુલનાથન ૨૯૩, અમરચોલી ૩૮૩, કાસીન્દરિયા - ૪૮૧, વાળા-૪૦૦, સુધા કુમારી ૫૨૯, જાસુજા ૫૦૦, વ્યાસ-૨૦૭, પંડ્યા ૧૯૮, મિથિલેશકુમારી-૮૦૦, સુલતાના ૫૦૦, ત્રિવેદી-૪૭૨, વાળા-૩૮૧, જોષી-૮૨૮ પાત્રોના નમૂનાનું કદ હતું.

સ્વરૂપની દૃષ્ટિએ નવ સંશોધકોએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. એક સંશોધકે અધ્યાપન મંદિરના તાલિમાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. ત્રણ સંશોધકોએ ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા જ્યારે એક સંશોધકે પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. ત્રણ સંશોધકોએ ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા જ્યારે બે સંશોધકે પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. ગોકુલનાથને માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, અમરચોળીએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, કાસીન્દરિયા, સુધાકુમારી, જાસુજાએ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. વાળાએ શ્રેણી સાતનાં કુમારો અને કન્યાઓ પસંદ કર્યા હતા. સિંહ અને વ્યાસે ઉચ્ચતર માધ્યમિકનાં ધોરણ-૧૧ નાં વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. પંડ્યાએ શ્રેણી-૯ ના વિદ્યાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. મિથિલેશકુમારીએ ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના કુમારો અને કન્યાઓ પસંદ કર્યા હતા જ્યારે વેકરીયા, સુલતાના અને વાળાએ માધ્યમિક શાળાના

કુમારો અને કન્યાઓ પસંદ કર્યા હતા. ત્રિવેદીએ અધ્યાપન મંદિરનાં તાલિમાર્થીઓ પસંદ કર્યા હતા. જોષીએ ઘોરણ-૫, ૬ અને ૭ના કુમારો અને કન્યાઓ પસંદ કર્યા હતા.

સંશોધકોએ માહિતી એકત્રિકરણ માટે જે ઉપકરણોનો ઉપયોગ કર્યો હતો તેની માહિતી આ પ્રમાણે છે. ગોકુલનાથને શાળાનાં ગુણપત્રકો એ S.E.S. સ્કેલનો ઉપયોગ કર્યો હતો. અમરચોળી, વાળા, સુઘાકુમારી અને જાસુજાએ શાળાના પરિણામપત્રકોનો ઉપયોગ કર્યો હતો. કાસીન્દરિયાએ પ્રશ્નાવલિનો ઉપયોગ કર્યો હતો. સિંહે વાર્ષિક પરીક્ષાના ગુણપત્રકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. તે જ રીતે વ્યાસ, પંડયા, મિથિલેશકુમારી અને વેકરીયાએ શાળાકીય ગુણપત્રકોનો ઉપયોગ કર્યો હતો. સુલતાનાએ પ્રમાણિત જ્ઞાનલઘ્ધિ કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ત્રિવેદી અને વાળાએ S.E.S. સ્કેલનો ઉપયોગ કર્યો હતો. જોષી એન.બી.એ શાળા પ્રગતિપત્રકનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

જ્યારે પૃથક્કરણની પ્રવિધિ માટે ગોકુલનાથને ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. અમરચોળી અને વાળાએ સરાસરી, પ્રમાણવિચલનનો ઉપયોગ કર્યો હતો. કાસીન્દરિયા અને જાસુજાએ ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. સુઘાકુમારીએ પરિભળ ગુણાકાર અને સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. સિંહે પીયર્સન સહસંબંધાંક અને ટી-ગુણોત્તરનો ઉપયોગ કર્યો હતો. વ્યાસે ટી-ગુણોત્તરનો ઉપયોગ કર્યો હતો. પંડયાએ પરિભળ ગુણાકાર અને સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. મિથિલેશકુમારી અને સુલતાનાએ સરાસરી અને સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. વેકરીયાએ શતમાન પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ત્રિવેદીએ પીયર્સન સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને વાળાએ શાળા પ્રગતિપત્રક અને ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો. જ્યારે જોષી એન.બી.એ ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

➤ ગોકુલનાથના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

૧. મધ્યમ, સામાજિક, આર્થિક સ્થિતિવાળા જૂથના કુમારોની સિદ્ધિ ઉચ્ચ સામાજિક, આર્થિક સ્થિતિ ધરાવતા જૂથના કુમારો કરતા અર્થસૂચક રીતે વધુ જોવા મળી હતી.

૨. કુમારોના સિદ્ધિઆંક કરતા કન્યાઓનો સિદ્ધિઆંક અર્થસૂચક રીતે ઊંચો જણાયો હતો.

➤ અમરચોળીના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

૧. અર્ધશહેરી વિસ્તારનાં કુમાર-કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચે તફાવત જોવા મળ્યો હતો.

૨. ગ્રામ્ય વિસ્તારના કુમાર અને કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સમાન હતી.

➤ કાસીન્દરિયાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

૧. કુમારો અને કન્યાઓની નિમ્ન સિદ્ધિના કારણો વચ્ચે સાર્થક તફાવત ન હતો.

૨. નિમ્ન સિદ્ધિ માટે સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબની કોઈ સાર્થક અસર ન હતી.

૩. કુટુંબની આર્થિક સ્થિતિ નિમ્ન સિદ્ધિ માટે જવાબદાર પરિબળ તરીકે જોવા મળેલ હતી.

➤ વાળાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

૧. પછાત વર્ગના કુમાર - કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓમાં જાતીય તફાવત ન હતો.

૨. બિનપછાત વર્ગના કુમાર-કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સમાન હતી.

➤ સુધાકુમારીના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

૧. સિદ્ધિની બાબતમાં વિવિધ સામાજિક-આર્થિક જૂથો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળ્યો હતો.

➤ જાસુજાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

૧. કુમારોની સિદ્ધિની સરખામણીમાં કન્યાઓની સિદ્ધિ ઉચ્ચ હતી.

➤ સિંહેના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

૧. કન્યાઓની સિદ્ધિ કુમારોની સિદ્ધિ કરતા શ્રેષ્ઠ હતી.

- વ્યાસના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે:
 ૧. કુમારો અને કન્યાઓની અંગ્રેજી વિષયની સરેરાશ સિદ્ધિ વચ્ચે કોઈ અર્થસૂચક સંબંધ જોવા મળ્યો ન હતો.
- પંડયાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 ૧. નમૂનાના કુલ પાત્રો, કુમાર પાત્રો અને કન્યા પાત્રોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળ્યો હતો.
- મિથિલેશકુમારીના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે:
 ૧. કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ કરતા વધુ હતી.
- વેકરીયાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 ૧. આર્થિક સુવિધાઓ ધરાવનારા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિ ઉચ્ચ જોવા મળી હતી.
- સુલતાનાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 ૧. કામ ન કરતી માતાના બાળકો કામ કરતી માતાના બાળકો કરતા વધુ સારી સિદ્ધિ મેળવી હતી.
- ત્રિવેદીના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 ૧. તાલિમાર્થીઓની સિદ્ધિ અને આર્થિક – સામાજિક સ્થિતિ વચ્ચે સાર્થક સહસંબંધાંક જોવા મળ્યો હતો.
- વાળાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 ૧. આર્થિક સામાજિક દરજ્જાના સંદર્ભમાં કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોમાં સાર્થકતા જોવા મળી હતી.
- જોષી એન.બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :
 ૧. નોકરી કરતા માતા-પિતાના સંતાનોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ નોકરી ન કરતા માતા-પિતાના સંતાનોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ કરતા ઊંચી જોવા મળી હતી.

૨.૧૪ પ્રસ્તુત અભ્યાસની વિશેષતા

પુરોગામી અભ્યાસમાં વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભે કુલ ૬૮ અભ્યાસ હાથ ધરાયા હતા જેમાં સિદ્ધિપ્રેરણાના ૨૮, અનુકૂલનના ૨૦, આત્મવિશ્વાસના ૫ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પર ૧૫ અભ્યાસ જોવા મળ્યા હતા.

પુરોગામી અભ્યાસોમાં આત્મવિશ્વાસ પર જૂજ અભ્યાસ હાથ ધરાયા હતા જેમાં પ્રાથમિક કક્ષાએ ત્રણ, માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ એક અને કોલેજ કક્ષાએ એક સંશોધન જોવા મળેલ જ્યારે પ્રસ્તુત સંશોધનના પાત્રોમાં પ્રાથમિક શાળા, માધ્યમિક શાળા તથા ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ લેવામાં આવ્યા હતા.

પુરોગામી અભ્યાસમાં સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત થયેલા અભ્યાસો પૈકી નમૂનાની સંખ્યા ૫૦૦થી ઓછી હોય તેવા ૪૦ અભ્યાસો પ્રાપ્ત થયા હતા જ્યારે ૫૦૧ થી ૧૦૦૦ પાત્રોની સંખ્યા હોય તેવા ૧૫ અભ્યાસો હાથ ધરાયા હતા. જ્યારે ૧૦૦૦થી વધુ પાત્રોની સંખ્યા હોય તેવા ૧૩ અભ્યાસો હાથ ધરાયા હતા. જ્યારે પ્રસ્તુત સંશોધનમાં નમૂનાના પાત્રોની સંખ્યા ૧૨૫૧ હતી.

પુરોગામી અભ્યાસમાં સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભે પ્રાથમિક શાળા કક્ષાએ ૧૦, માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ ૩૩ તથા ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક કક્ષાએ ૧૦ તથા કોલેજ કે ઉચ્ચ અભ્યાસ કક્ષાએ ૧૫ અભ્યાસો હાથ ધરાયા હતા. જ્યારે પ્રસ્તુત અભ્યાસ પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક એમ ત્રિવિધ કક્ષાએ હાથ ધરાયો હતો.

પુરોગામી અભ્યાસમાં સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભે વિદ્યાર્થીઓના વિવિધ ચલોના સંદર્ભે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો અભ્યાસ

હાથ ધરાયો હતો અને એક સંશોધન પ્રજ્ઞાયક્ષુ બાળકો ઉપર પણ હાથ ધરાયો હતો. જ્યારે પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો વિવિધ ચલો જેવા કે અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, શાળાનો વિસ્તાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, કુટુંબની આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબનો પ્રકાર તથા બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે તુલનાત્મક અભ્યાસ હાથ ધરાયો હતો.

પ્રકરણ - ૩
સંશોધનની આધાર શિલા અને
સંશોધન યોજના

૩.૧.૦ પ્રસ્તાવના

૩.૨.૦ વ્યાપવિશ્વ

૩.૩.૦ નમૂના પસંદગી

૩.૪.૦ સંશોધન પદ્ધતિ

૩.૫.૦ ઉપકરણ પસંદગી

૩.૫.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ

૩.૫.૨ અનુકૂલન સંશોધિની

૩.૫.૩ આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી

૩.૫.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપદંડ

૩.૬.૦ માહિતીનું એકત્રિકરણ

૩.૬.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

૩.૬.૨ અનુકૂલન અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

૩.૬.૩ આત્મવિશ્વાસ અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

૩.૬.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

૩.૭.૦ ગુણાંકન પ્રવિધી :

૩.૭.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

૩.૭.૨ અનુકૂલન માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

૩.૭.૩ આત્મવિશ્વાસ માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

૩.૭.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપદંડ પરના પ્રતિચારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

૩.૮.૦ માહિતી પૃથક્કરણની અંકશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ

૩.૮.૧ ટી-ગુણોત્તર

પ્રકરણ-૩ સંશોધનની આધાર શિલા અને સંશોધન યોજના

૩.૧.૦ પ્રસ્તાવના

સામાન્ય વ્યક્તિઓની સાથે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી વ્યક્તિઓ પણ સમાજનું અભિન્ન અંગ છે. અંધત્વ, શારીરિક અપંગતા, બધિરતા અને માનસિક ક્ષતિ આ માનવીની મુખ્ય અપંગતા છે. તેઓ શારીરિક અપંગ હોવાને લીધે સમાજની અન્ય વ્યક્તિઓ સાથે સમાયોજનમાં ઘણીવાર લાચારીનો અનુભવ કરતા હોય છે. આ પ્રકારની અપંગતા પૈકી શારીરિક ક્ષતિઓ એ એક એવા પ્રકારની અપંગતા છે. જેમાં વ્યક્તિના શરીરના કોઈ એક અંગના અભાવ કે કામ કરતા ન હોવાને કારણે સજીવો કે નિર્જીવોનું સમાયોજન સાધવામાં મુશ્કેલી અનુભવતા હોય છે.

બાળકના જન્મની શરૂઆતથી જ કે જન્મબાદ કોઈ કાર્ય કરતા કે અકસ્માતથી શારીરિક ક્ષતિ થતી હોય છે. પણ શારીરિક ક્ષતિઓના કારણે અમુક પ્રકારના કાર્ય કરી શકતા નથી. આ પૈકી કેટલાક સંપૂર્ણ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા હોય છે. જ્યારે કેટલાકમાં શારીરિક ક્ષતિનું પ્રમાણ અંશત હોય છે. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ રમતો, દશ્ય સાધનો, પ્રાકૃતિક મનોરમ્ય દશ્યોનું અનુભવ કરે છે. પરંતુ તેમાં તેને રંજ રહે છે. તેથી તે લાચારીની લાગણી અનુભવે છે.

કેટલીક સંસ્થાઓમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ માટે નિવાસી વ્યવસ્થામાં અભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે. અન્ય શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પોતાના ઘેર રહીને પણ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શાળામાં સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે જ ખાસ પ્રકારની તાલીમ લીધેલા શિક્ષકો પાસે અભ્યાસ કરે છે. સમાનવયમાં એક વિદ્યાર્થી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતો હોય અને બીજો વિદ્યાર્થી સામાન્ય હોય અથવા સમાન શ્રેણીનો એક શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતો વિદ્યાર્થી અને એક સામાન્ય વિદ્યાર્થી તેમના બન્નેના કેટલાક પરિબળો, જેવા કે સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિમાં ભિન્નતા હોય કે નહીં. આ બાબતની જાણકારી મેળવવા પ્રસ્તુત અભ્યાસ હાથ ધરવામાં આવ્યો.

૩.૨.૦ વ્યાપવિશ્વ

સંશોધન માટે જરૂરી માહિતી પ્રાપ્ત કરવા માટે ગુજરાત રાજ્યનાં સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી શાળાઓ, સંસ્થાઓ વિશે માહિતી મેળવવી જરૂરી હતી. આ માટે સમાજ સુરક્ષા ખાતા તથા માહિતી કેન્દ્રની રૂબરૂ મુલાકાત દ્વારા સંસ્થાઓની માહિતી મેળવી હતી.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં ગુજરાત રાજ્યના સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારના છ જિલ્લાઓમાં આવેલી સરકારી તથા અન્ય સ્વાયત સંસ્થાઓના પ્રાથમિક, માધ્યમિક તથા ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ તથા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો વ્યાપવિશ્વમાં સમાવેશ કરેલ હતો.

વ્યાપવિશ્વનું યોગ્ય પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતો નમૂનો પસંદ કરતા પહેલા દરેક અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા સંસ્થા પાસેથી શ્રેણી, કુમાર, કન્યાની પત્રો દ્વારા માહિતી મેળવવામાં આવી હતી.

સૌ પ્રથમ અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા વિદ્યાર્થીઓની સરખામણી સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે કરવાની હોવાથી પ્રથમ અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા, વિદ્યાર્થીઓની શાળાકીય શ્રેણીને ધ્યાનમાં રાખી તેના આધારે તેનાથી વધુ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ નમૂનામાં પસંદ કરવાનું નક્કી કર્યું. અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા વિદ્યાર્થી જે શ્રેણી અને જાતીયતાના હતા. તે જ શ્રેણી અને જાતીયતાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ આકસ્મિક નમૂના પસંદગી પદ્ધતિથી તે સિવાયના બીજા શાળાઓના વર્ગમાંથી પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા.

૩.૩.૦ નમૂના પસંદગી

ગુજરાત રાજ્યના સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારના ૨૦૦૪-૨૦૦૫ના વર્ષમાં પ્રાથમિક, માધ્યમિક તથા ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક વિભાગમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ સાથે સંકળાયેલા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી સરકારી, સ્વાયત સંસ્થાઓ યાદી મેળવી તેમાંથી નમૂનામાં પસંદ કરાયેલ કુમારો અને કન્યાઓની વિગત સારણી-૩.૧માં આપવામાં આવી છે.

સારણી-૩.૧

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી સંસ્થાઓના પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળામાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ

ક્રમ	અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા સંસ્થા	કુમાર	કન્યા	કુલ
૧.	જૂનાગઢ જિલ્લો	૪૫	૨૦	૬૫
૨.	અમરેલી જિલ્લો	૧૫	૦૫	૨૦
૩.	ભાવનગર જિલ્લો.	૭૦	૫૦	૧૨૦
૪.	જામનગર જિલ્લો	૮૦	૪૩	૧૨૩
૫.	રાજકોટ જિલ્લો	૮૦	૩૦	૧૨૦
૬.	સુરેન્દ્રનગર જિલ્લો	૪૫	૩૦	૭૫
		૩૪૫	૧૭૮	૫૨૩

સારણી-૩.૧માં દર્શાવ્યા અનુસાર પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક સંસ્થાઓમાંથી સૌથી વધુ જામનગર જિલ્લામાંથી ૧૨૩ વિદ્યાર્થીઓ અને સૌથી ઓછા અમરેલી જિલ્લામાંથી ૨૦ વિદ્યાર્થીઓ આ રીતે નમૂનામાં પસંદ થયેલ કુલ ૫૨૩ અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા વિદ્યાર્થીઓમાંથી ૩૪૫ કુમારો તથા ૧૭૮ કન્યાઓનો સમાવેશ થયો હતો.

વ્યાપવિશ્વમાં સમાવિષ્ટ સૌરાષ્ટ્રના છ જિલ્લાઓમાંથી નમૂનામાં પસંદ થયેલ અંધ, અપંગ, બહેરા, મુંગા કુમાર તથા કન્યાઓની કુલ સંખ્યાના આધારે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની કુલ સંખ્યાની માહિતી સારણી-૩.૨માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી-૩.૨

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ જિલ્લામાંથી મેળવવામાં આવેલ કુમારો

અને કન્યાઓની કુલ સંખ્યા

ક્રમ	જિલ્લામાંથી પ્રાપ્ત થયેલ વિદ્યાર્થીઓની વિગત	કુમાર	કન્યા	કુલ
૧.	જૂનાગઢ	૮૦	૨૪	૧૦૪
૨.	અમરેલી	૮૦	૧૪	૯૪
૩.	ભાવનગર	૧૨૦	૨૦	૧૪૦
૪.	જામનગર	૧૨૦	૨૦	૧૪૦
૫.	રાજકોટ	૧૨૦	૩૦	૧૫૦
૬.	સુરેન્દ્રનગર	૮૦	૨૦	૧૦૦
		૬૦૦	૧૨૮	૭૨૮

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ સૌરાષ્ટ્રના છ જિલ્લાઓમાંથી પ્રાપ્ત થયેલ વિદ્યાર્થીઓમાં સૌથી વધુ રાજકોટ જિલ્લામાંથી ૧૨૦ કુમાર અને ૩૦ કન્યાઓ મળી કુલ ૧૫૦ વિદ્યાર્થીઓ હતા જ્યારે સૌથી ઓછા અમરેલી જિલ્લામાંથી ૮૦ કુમારો અને ૧૪ કન્યો મળી કુલ ૯૪ વિદ્યાર્થીઓ હતા. આમ કુલ ૬૦૦ કુમારો અને ૧૨૮ કન્યાઓ મળી કુલ ૭૨૮ વિદ્યાર્થીઓનો પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સમાવેશ કરવામાં આવેલ.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ અંધ, અપંગ અને બહેરામુંગા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને શ્રેણી પ્રમાણે ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા હતા. આ વિભાગોમાંથી શ્રેણી ૫ થી ૭, આઠ થી દસ અને અગિયારથી બારનો સમાવેશ થતો હતો તેની વિગત સારણી - ૩.૩માં દર્શાવેલ છે.

સારણી – ૩.૩

અભ્યાસની કક્ષા પ્રમાણે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	શ્રેણી	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	કુલ
૧.	૫ થી ૭	૨૭૨	૨૩૬	૫૦૮
૨.	૮ થી ૧૦	૨૧૪	૩૦૮	૫૨૨
૩.	૧૧ થી ૧૨	૩૭	૧૮૪	૨૨૧
	કુલ			૧૨૫૧

સારણી – ૩.૩માં દર્શાવ્યા મુજબ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા ૨૭૨ અને સામાન્ય ૨૩૬ મળીને કુલ ૫૦૮ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ શ્રેણી ૫ થી ૭માં થતો હતો. ૨૧૪ શારીરિક ક્ષતિવાળા અને ૩૦૮ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ-૫૨૨ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ શ્રેણી ૮ થી ૧૦માં થતો હતો જ્યારે ૩૭ શારીરિક ક્ષતિવાળા અને ૧૮૪ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૨૨૧ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ શ્રેણી – ૧૧ થી ૧૨માં થતો હતો.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જાતીયતા અનુસાર કુમાર અને કન્યા એમ બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા હતા. જેની વિગત સારણી ૩.૪માં આપવામાં આવેલ છે.

સારણી-૩.૪

જાતીયતા પ્રમાણે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	જાતીયતા	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	કુલ
૧.	કુમારો	૩૪૧	૬૦૦	૯૪૧
૨.	કન્યાઓ	૧૮૨	૧૨૮	૩૧૦
		૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી-૩.૪માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૩૪૧ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૬૦૦ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૯૪૧ વિદ્યાર્થી કુમારોનો સમાવેશ થતો હતો. જ્યારે ૧૮૨ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી અને ૧૨૮ સામાન્ય કન્યાઓ મળી કુલ ૩૧૦ કન્યાઓનો સમાવેશ થતો હતો.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જાતિ અનુસાર પછાત અને બિનપછાત એમ બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા હતા. જે વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ અનુસુચિત જાતિ કે અનુસુચિત જનજાતિ તથા સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત હોય તેમને પછાત તરીકે સ્વીકારવામાં આવેલ. આ સિવાયના અન્ય વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ બિનપછાત વિભાગમાં કરવામાં આવેલ. જેની વિગત સારણી ૩.૫માં આપવામાં આવેલ છે.

સારણી-૩.૫

શારીરિક ક્ષતિ પ્રમાણે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	જ્ઞાતિ	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	કુલ વિદ્યાર્થીઓ
૧.	પછાત	૨૯૫	૩૦૮	૬૦૩
૨.	બિનપછાત	૨૨૮	૪૨૦	૬૪૮
	કુલ	૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી ૩.૫માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૨૯૫ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૩૦૮ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૬૦૩ વિદ્યાર્થીઓનો પછાત જાતિમાં સમાવેશ થતો હતો જ્યારે ૨૨૮ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૪૨૦ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૬૪૮ વિદ્યાર્થીઓનો બિનપછાત જાતિમાં સમાવેશ થતો હતો.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને તેમની ઉંમર અનુસાર ૧૦ થી ૧૨ વર્ષ સુધીની ઉંમર, ૧૩ થી ૧૫ વર્ષ સુધીની ઉંમર અને ૧૬ થી ૧૯ વર્ષ સુધીની ઉંમર એમ ત્રણ વિભાગોમાં વહેંચવામાં આવ્યા હતા. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની ઉંમર અનુસાર સંખ્યા સારણી - ૩.૬માં દર્શાવેલી છે.

સારણી-૩.૬

વય અનુસાર નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	ઉંમર	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	કુલ વિદ્યાર્થીઓ
૧.	૧૦ થી ૧૨	૧૪૭	૧૩૬	૨૮૩
૨.	૧૩ થી ૧૫	૨૧૬	૪૦૮	૬૨૪
૩.	૧૬ થી ૧૯	૧૬૦	૧૮૪	૩૪૪
		૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી - ૩.૬માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમર સુધીના જૂથમાં ૧૪૭ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને ૧૩૬ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળી કુલ ૨૮૩ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થતો હતો. ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરના જૂથમાં ૨૧૬ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને ૪૦૮ સામાન્ય વિદ્યાર્થી મળી કુલ ૬૨૪ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થતો હતો. ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરના જૂથમાં ૧૬૦ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને ૧૮૪ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૩૪૪ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થતો હતો.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓ જે સંસ્થામાં અભ્યાસ કરતા હતા તે સંસ્થાઓને વિસ્તારની દૃષ્ટિએ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવી હતી. નમૂનામાં સમાવિષ્ટ ગ્રામ્ય વિસ્તાર, અર્ધશહેરી વિસ્તાર તથા શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા સારણી - ૩.૭માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી-૩.૭

સંસ્થાના વિસ્તારની દૃષ્ટિએ નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	વિસ્તાર	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	કુલ
૧.	ગ્રામ્ય વિસ્તાર	૯૪	૨૪૩	૩૩૭
૨.	અર્ધશહેરી વિસ્તાર	૬૫	૨૩૩	૨૯૮
૩.	શહેરી વિસ્તાર	૩૬૪	૨૫૨	૬૧૬
		૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી-૩.૭માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા ૯૪ વિદ્યાર્થીઓ તથા સામાન્ય ૨૪૩ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થયેલ હતો. અર્ધશહેરી વિસ્તારમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા ૬૫ વિદ્યાર્થીઓ તથા સામાન્ય ૨૩૩ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થતો હતો. જ્યારે શહેરી વિસ્તારમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા ૩૬૪ વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય ૨૫૨ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થયેલ હતો.

વિદ્યાર્થીઓ જે સંસ્થામાં અભ્યાસ કરતા હતા તે સંસ્થાઓને સંચાલનની દૃષ્ટિએ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવી હતી.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શાળાઓને સંચાલનની દૃષ્ટિએ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવી હતી જેની વિગત સારણી - ૩.૮માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી – ૩.૮

સંસ્થાના સંચાલનની દૃષ્ટિએ નમૂનામાં સમાયેલ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	શાળા સંચાલન	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	કુલ
૧.	સરકારી	૧૭૬	૨૬૮	૪૪૪
૨.	ગ્રાન્ટેડ	૩૦૦	૩૩૬	૬૩૬
૩.	સ્વનિર્ભર	૪૭	૧૨૪	૧૭૧
		૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી – ૩.૮માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૧૭૬ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૨૬૮ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૪૪૪ વિદ્યાર્થીઓનો સરકારી શાળાઓમાં સમાવેશ થતા હતો, ૩૦૦ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૩૩૬ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૬૩૬ વિદ્યાર્થીઓનો ગ્રાન્ટેડ શાળાઓમાં સમાવેશ થતો હતો. જ્યારે સ્વનિર્ભર શાળાઓમાં ૪૭ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને ૧૨૪ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળી કુલ ૧૭૧ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થતો હતો.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને આર્થિક સ્થિતિના આધારે ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા હતા. આ વિભાગોમાં વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા, વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા અને વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓની વિગત સારણી – ૩.૮માં દર્શાવેલ છે.

સારણી-૩.૯

આર્થિક સદ્ધરતાના આધારે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	આર્થિક સદ્ધરતા	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા		કુલ
		શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા	સામાન્ય	
૧	વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધી	૩૨૨	૩૪૨	૬૬૪
૨	વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધી	૧૩૩	૨૨૧	૩૫૪
૩	વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ	૬૮	૧૬૫	૨૩૩
		૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી - ૩.૯માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૩૨૨ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૩૪૨ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૬૬૪ વિદ્યાર્થીઓ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધી આવક ધરાવતા હતા. જ્યારે ૧૩૩ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૨૨૧ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૩૫૪ વિદ્યાર્થીઓ વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવક ધરાવતા હતા. જ્યારે ૬૮ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૧૬૫ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૨૩૩ વિદ્યાર્થીઓ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ વાર્ષિક આવક ધરાવતા હતા.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ કુટુંબના પ્રકાર પ્રમાણે વ્યાપવિશ્વમાંથી જે નમૂનાના પાત્રો પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા તેની માહિતી સારણી-૩.૧૦માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી – ૩.૧૦

કુટુંબના પ્રકાર પ્રમાણે વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	કુટુંબના પ્રકાર	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા		કુલ
		શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા	સામાન્ય	
૧.	સંયુક્ત કુટુંબ	૧૭૨	૨૯૨	૪૬૪
૨.	વિભક્ત કુટુંબ	૩૫૧	૪૩૬	૭૮૭
		૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી-૩.૧૦માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૧૭૨ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૨૯૨ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૪૬૪ વિદ્યાર્થીઓનો સંયુક્ત કુટુંબમાં સમાવેશ થતો હતો. જ્યારે ૩૫૧ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૪૩૬ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૭૮૭ વિદ્યાર્થીઓનો વિભક્ત કુટુંબમાં સમાવેશ થતો હતો.

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમ પ્રમાણે વ્યાપવિશ્વમાંથી જે નમૂનાના પાત્રો પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા તેની માહિતી સારણી-૩.૧૧માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી-૩.૧૧

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના આધારે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા

ક્રમ	કુટુંબમાં બાળકનો જન્મનો ક્રમ	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	કુલ
૧.	પ્રથમ	૧૫૯	૨૮૪	૪૪૩
૨.	દ્વિતીય	૧૯૦	૨૪૮	૪૩૮
૩.	તૃતીય કે તેથી વધુ	૧૭૪	૧૯૬	૩૭૦
		૫૨૩	૭૨૮	૧૨૫૧

સારણી-૩.૧૧માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૧૫૯ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૨૮૪ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૪૪૩ વિદ્યાર્થીઓનો કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમમાં સમાવેશ થતો હતો. જ્યારે ૧૯૦ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૨૪૮ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૪૩૮ વિદ્યાર્થીઓનો કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમમાં સમાવેશ થતો હતો. જ્યારે ૧૭૪ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને ૧૯૬ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ મળીને કુલ ૩૭૦ વિદ્યાર્થીઓનો કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમમાં સમાવેશ થતો હતો.

૩.૪.૦ સંશોધન પદ્ધતિ

પ્રસ્તુત અભ્યાસ માટે સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. અભ્યાસના હેતુઓની પૂર્તિ અર્થે નમૂનાના પાત્રો પાસેથી ચલો અંગેની માહિતી પ્રાપ્ત કરવામાં આવી હતી. નમૂનામાં સમાવિષ્ટ ૧૨૫૧ પાત્રોના સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વિશેની માહિતી એકત્ર કરવાની હતી. આ માટે વિવિધ ઉપકરણો દ્વારા માહિતી પ્રાપ્ત કરવા સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

➤ સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ

શૈક્ષણિક, સરકારી, ઔદ્યોગિક અને રાજકીય ક્ષેત્રોમાં પડેલ વ્યક્તિઓ પોતાની સમસ્યાના ઉકેલ માટે ઘણીવાર સર્વેક્ષણ હાથ ધરે છે. અહીં વર્તમાન પરિસ્થિતિની ઊંડી માહિતી મેળવી તેનું પૃથક્કરણ કરી વર્તમાન સ્થિતિ કેટલા અંશે યોગ્ય છે. તેની ચકાસણી કરવામાં આવે છે. ભવિષ્યના આયોજનની દૃષ્ટિએ પણ વર્તમાન સ્થિતિનું સર્વેક્ષણ યોગ્ય છે. તેની ચકાસણી કરવામાં આવે છે. ભવિષ્યના આયોજનની દૃષ્ટિએ પણ વર્તમાન સ્થિતિનું સર્વેક્ષણ કરવામાં આવે છે. કેટલીકવાર આદર્શ સ્થિતિ અથવા પ્રમાણભૂત સ્થિતિની તુલનામાં વર્તમાન સ્થિતિ કેવી છે તે પણ તપાસવામાં આવે છે.

સર્વેક્ષણ વિશાળ પણ હોઈ શકે અને સીમિત પણ હોઈ શકે. કેટલીકવાર સમગ્ર વ્યાપવિશ્વનું સર્વેક્ષણ કરવામાં આવે છે તો કેટલીકવાર તે માટે નિર્ધારિત નમૂનો પસંદ કરવામાં આવે છે. સર્વેક્ષણમાં અનેક ચલો સમાવી શકાય અથવા અમૂક પસંદગી ના ચલો અંગે તપાસ થાય, સર્વેક્ષણની માત્રા અને વ્યાપનો આધાર આધાર સમસ્યાના પ્રકાર પર રહે છે.

શૈક્ષણિક સર્વેક્ષણના જુદા જુદા પ્રકાર હોઈ શકે છે (૧) શાળાકીય સર્વેક્ષણો (૨) વ્યવસાય પૃથક્કરણ (૩) દસ્તાવેજી સર્વેક્ષણ (૪) જનમત સર્વેક્ષણ અને (૫) સમાજ સર્વેક્ષણ.

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં માહિતી પ્રાપ્તિ માટે મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩.૫.૦ ઉપકરણ પસંદગી

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં ચાર પરતંત્ર ચલો હતા જેવા કે સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ આ પરતંત્ર ચલો અંગેની માહિતી પ્રાપ્ત કરવા માટે ચાર ઉપકરણો ઉપયોગમાં લીધા હતા જે આ પ્રમાણે છે.

- (૧) સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ
- (૨) અનુકૂલન સંશોધિની
- (૩) આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી
- (૪) શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપદંડ

૩.૫.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં નમૂનાના પાત્રોની સિદ્ધિપ્રેરણા માપવા માટે મિનાક્ષી ભટ્ટનાગર રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટીના વિધાનોનું કે.પી. મેવાએ કરેલ ગુજરાતીકરણ (સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ) નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. આ માપદંડમાં સિદ્ધિપ્રેરણાના વિવિધ પાસાઓ અંગે કુલ અઢાર પાસાઓની જોડ હતી. 'અ' અને 'બ' ના ક્રમમાં બબ્બે વિધાનોનો વિકલ્પ આપેલ જેમાંથી કોઈપણ વિધાન પસંદ કરવાનું હતું.

સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડના વિધાનો સામે પ્રતિયાર આપવા માટે કોઈ ચોક્કસ સમય મર્યાદા આપવામાં આવી ન હતી. પરંતુ કસોટી સંચાલકને અધ્યેતાઓને સૂચના આપવા અને પ્રતિયાર મેળવવા માટે લગભગ ત્રીસ મિનિટ જેટલો સમય લાગ્યો હતો.

અધ્યેતાઓએ આપેલ પ્રતિયારના આધારે ગુણાંકન કરવા માટે પ્રત્યેક સાચા પ્રતિયાર માટે એક ગુણ આપવામાં આવે છે. આમ કુલ અઢાર વિધાનોની જોડ પૈકી કુલ અઢાર ગુણ મળવાની શક્યતા હતી.

સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડની વિશ્વસનીયતા શોધવા માટે અર્ધવિચ્છેદન પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરેલ. માપદંડમા લેવાયેલ અઢાર કલમોને બે સરખા ભાગમાં વહેંચવામાં આવી હતી. એટલે કે દરેક ભાગમાં કુલ નવ કલમ હતી. જે વિભાજન મૂળ કસોટી મુજબ હતું. સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ ભરનાર કુલ પાત્રોમાંથી ૧૦૦ પાત્રોને આકસ્મિક રીતે પસંદ કર્યા હતા. આ પાત્રોના બંને ભાગ પરના પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેનો સહસંબંધ સ્પીયરમેન બ્રાઉન સૂત્રની મદદથી શોધવામાં આવ્યો હતો જે ૦.૩૨ હતો.

આ સહસંબંધાક પરથી રૂબોનના સૂત્રનો ઉપયોગ કરી આખી કસોટીનો વિશ્વસનીયતા અંક શોધવામાં આવ્યો. જેનું મૂલ્ય ૦.૬૨ આવ્યું. આમ, આ કસોટીની વિશ્વસનીયતા ૦.૬૨ છે. આ ઉપકરણ અન્ય ઉપકરણનું માત્ર ગુજરાતી રૂપાંતર જ હોવાથી તેની પ્રમાણભૂતતા શોધવાનું જરૂરી ન જણાતા પ્રસ્તુત ઉપકરણની પ્રમાણભૂતતા શોધવામાં આવી નથી. પ્રમાણિત થયેલ મૂળ સિદ્ધિપ્રેરણા સંશોધિનીની પ્રમાણભૂતતા પ્રાથમિક શાળાના બાળકો પર કરવામાં આવી હતી.

૩.૫.૨ અનુકૂલન સંશોધિની

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ કે જેઓ પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને ધ્યાનમાં રાખીને તેમનું અનુકૂલન માપવું જરૂરી હતું. અનુકૂલન માપન માટે નિમ્નદર્શિત ઉપકરણો ગુજરાતી માધ્યમમાં પ્રાપ્ય હતા.

- દેસાઈ અનુકૂલન સંશોધનિકા
- હરકાંત બદામી કૌટુંબિક સમાયોજન સંશોધનિકા
- સક્સેના વ્યક્તિત્વ અનુકૂલન પ્રશ્નાવલિ.
- બેલ અનુકૂલન સંશોધનિકા.
- પરિક અને અન્ય અનુકૂલન કસોટી.

સંશોધકે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનની માહિતી મેળવવાની હતી. જેમાં કૌટુંબિક અનુકૂલનની વિશેષ અગત્ય હતી. જે ઉપર દર્શાવેલ ઉપકરણોમાંથી મળી શકે તેમ ન હતી. આથી સંશોધકે અનુકૂલન સંશોધિનીની શ્રી પી.ટી. પંડ્યાએ પ્રમાણિત કરેલ અનુકૂલન સંશોધિનીનો ઉપયોગ કરવાનું નક્કી કર્યું. આ અનુકૂલન પ્રશ્નાવલિને પાંચ વિભાગોમાં વહેચી હતી જે પાંચ વિભાગો આ પ્રમાણે હતા.

- (૧) કૌટુંબિક
- (૨) શારીરિક
- (૩) માનસિક
- (૪) શાળાકીય
- (૫) સામાજિક

(૧) કૌટુંબિક અનુકૂલનના વિભાગમાં કુલ વીસ પ્રશ્નો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. જેમાં સંયુક્ત કુટુંબમાં માતા-પિતા સાથેનો વ્યહાર ભાઈ-ભાડું સાથેની રીત-ભાત, ઘરનું વાતાવરણ, સમૂહ ભોજન, અંગત મુશ્કેલી, ઘરકામ, મહેમાનોનું સ્વાગત, અભ્યાસમાં વિક્ષેપ, ખાવાના નિર્ણયો, ટી.વી. દર્શન, માતા-પિતા તરફથી પ્રશંસા,

ઘરકામમાં સંકોચ, ઘરમાં એકલતા, પરીક્ષાના પરિણામ માટે કુટુંબ જવાબદાર જેવી બાબતોને કેન્દ્રમાં રાખીને પ્રશ્નોની રચના કરવામાં આવી હતી.

(૨) શારીરિક અનુકૂલન વિભાગમાં કુલ ચૌદ પ્રશ્નોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં શારીરિક તંદુરસ્તી, ચહેરાનો દેખાવ, પૌષ્ટિક આહાર, શારીરિક બંધારણ, વ્યાયામ, શારીરિક ક્ષતિ, તંદુરસ્તીની જાળવણી, શારીરિક સ્વચ્છતા, શારીરિક દેખાવને કારણે ક્ષોભ, હોટલ લારીના ખોરાક પ્રત્યે જાગૃતિ, થાકની ફરિયાદ, ચેપીરોગ અંગે સાવચેતી, શારીરિક શ્રમ પ્રત્યેની સૂગ જેવી બાબતોનો સમાવેશ કરી પ્રશ્નોનું નિર્માણ થયેલું હતું.

(૩) માનસિક અનુકૂલનના વિભાગમાં કુલ બાવીસ પ્રશ્નોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં લાગણીશીલ સ્વભાવ, આકસ્મિક ઘટનાઓ, વાલીની રોકટોક, નિષ્ફળતા, એકાકીપણું, ફિલ્મદર્શનની અસર, ઉંઘ, અકળામણ, ખરાબ વિચારો, ગુસ્સો, માનસિક તાણ, વેદના, શંકા-કુશંકા, અપમાનના સમયે સ્વસ્થતા, કંટાળો, હિમ્મત, ડર જેવી બાબતોને પ્રશ્ન સંરચનામાં સ્થાન આપવામાં આવ્યું હતું.

(૪) શાળાકીય અનુકૂલનના વિભાગમાં કુલ અઠાર પ્રશ્નો હતા. જેમાં શાળાનું વાતાવરણ, શિક્ષકોનું વલણ, વર્ગ વ્યવહાર, સહકારની પ્રાપ્તિ, શાળાના નિયમો, પ્રેરણા, વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગીદારી, અધ્યયન અને અધ્યાપન કાર્ય, રજાના દિવસો, શિક્ષકોનો પક્ષપાત, અન્ય શાળાની સરખામણી, શિક્ષકો સાથે આત્મીયતા, વર્ગમાં સતત અનુસંધાન પ્રક્રિયા, પરીક્ષાનો ડર, જેવી બાબતોનો સમાવેશ પ્રશ્નાવલિમાં થયેલ હતો.

(૫) સામાજિક અનુકૂલનના વિભાગમાં કુલ સોળ પ્રશ્નો હતા. જેમાં સહાધ્યાયી સાથેના સંબંધ, વિજાતીય વ્યક્તિ સાથેનું વર્તન, સામૂહિક કાર્યમાં નેતાગીરી, સામાજિક રીત રિવાજોનું બંધન, સહશિક્ષણ, સંયુક્ત કુટુંબ, જાહેરમાં જતા સંકોચ, સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમમાં ભાગ લેવો, પ્રવાસ-પર્યટન, અન્યને મદદરૂપ થવું, અન્ય સાથે સહજતાથી મળવું, અન્યાયના પ્રસંગોએ રજૂઆત કરવી, સામાજિક જવાબદારીનું વહન, સમૂહમાં રહેવું જેવી બાબતોને સમજાવવામાં આવી હતી.

અનુકૂલન સંશોધિની માટેના કુલ નેવું પ્રશ્નો સારણી - ૩.૧૨માં દર્શાવેલ છે.

સારણી-૩.૧૨

અનુકૂલન સંશોધિની

ક્રમ	વિગત	પ્રશ્નાવલિના પ્રશ્નોની સંખ્યા
૧.	કૌટુંબિક અનુકૂલન	૨૦
૨.	શારીરિક અનુકૂલન	૧૪
૩.	માનસિક અનુકૂલન	૨૨
૪.	શાળાકીય અનુકૂલન	૧૮
૫.	સામાજિક અનુકૂલન	૧૬
	કુલ	૯૦

આ પ્રશ્નાવલિની વિશ્વસનીયતાંક નક્કી કરવા માટેની વિવિધ રીતો પૈકીની કસોટી પુનઃ કસોટી વિશ્વસનીયતા પદ્ધતિ દ્વારા અનુકૂલન સંશોધિનીનો વિશ્વસનીયતાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો. સો પાત્રોએ પ્રથમ વખત મેળવેલ પ્રાપ્તાંક અને ફરીથી અનુકૂલન સંશોધિની ઉપરના પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે ગુણાકાર પદ્ધતિની સહસંબંધાક શોધવામાં આવ્યો હતો. જેની કિંમત ૦.૮૦ હતી જે. ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતી.

અનુકૂલન સંશોધિનીની યથાર્થતા પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવી હતી. આ માટે કે.જી. દેસાઈ નિર્મિત 'અનુકૂલન સંશોધનિકા' પ્રમાણભૂત કસોટી પસંદ કરવામાં આવી હતી. બંને કસોટી દ્વારા પ્રાપ્ત પ્રતિયારોનું ગુણાંકન કરી, અનુકૂલન પ્રાપ્તાંકો મેળવવામાં આવ્યા હતા. અનુકૂલન પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેનો સહસંબંધાક પરિબળ ગુણાકાર પદ્ધતિથી શોધવામાં આવ્યો હતો. આ રીતે વિષયવસ્તુ પ્રમાણભૂતતા અંકની કિંમત ૦.૬૩ હતી જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતી. એટલે કે આ કસોટી જે ચલના માપન માટે બનાવવામાં આવી છે તેજ ચલનું માપન કરે છે.

અનુકૂલન સંશોધિનીમાં નેવુ પ્રશ્નો હતા. આ નેવું પ્રશ્નો વિદ્યાર્થીનું પાંચ પ્રકારનું અનુકૂલન માપતા હતા. જેમા કૌટુંબિક અનુકૂલન માટે વીસ, શારીરિક અનુકૂલન માટે ચૌદ, માનસિક અનુકૂલન માટે બાવીસ, શાળાકીય અનુકૂલન માટે અઢાર અને સામાજિક અનુકૂલન માટે ના સોળ પ્રશ્નો હતા. આ પાંચેય પ્રકારના પ્રશ્નોને યાદ્ચિહ્નક પદ્ધતિથી અક્રમિક રીતે મુકવામાં આવ્યા હતા. આ પ્રમાણે દ્વિબિંદુ ક્રમ માપદંડનો ઉપયોગ કરવામા આવ્યો હતો. વિદ્યાર્થીને પ્રત્યેક વિધાન પર અનન્ય પ્રતિયાર આપવાનો હતો.

કસોટી પર પ્રતિચાર આપવા માટે કોઈ ચોક્કસ સમય મર્યાદા આપવામાં આવી ન હતી. કસોટી આપનારને સૂચના આપવા માટે તથા વિદ્યાર્થીઓને કસોટી પર પ્રતિચાર આપવા માટે લગભગ ચાલીસથી પીસ્તાલીસ મિનિટનો સમય જોઈતો હતો.

કસોટીનો નમૂનો પરિશિષ્ટમાં દર્શાવેલ છે.

૩.૫.૩ આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી

ભવાલકર રચિત અને બુદ્ધદેવ અનુવાદિત આત્મવિશ્વાસ માપન માટે દરેક પાત્રને એક અલગ ઉત્તરપત્ર આપવામાં આવેલ. વિદ્યાર્થીને તે સંબંધિત પ્રશ્નમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણેની સ્થિતિએ ત્રણ વિકલ્પો અ, બ, ક માંથી જે વિકલ્પ સૌથી વધારે યોગ્ય લાગતો હોય તે વિકલ્પ પર '√' ની નિશાની કરવાની હતી. બાકીના અન્ય બે વિકલ્પ પર કોઈ નિશાની કરવાની ન હતી. સૌથી વધુ આત્મવિશ્વાસવાળા જવાબ માટે ત્રણ પ્રાપ્તાંક, થોડા ઓછા આત્મવિશ્વાસવાળા જવાબ માટે બે પ્રાપ્તાંક અને સૌથી ઓછા આત્મવિશ્વાસવાળા જવાબ માટે એક પ્રાપ્તાંક આપવામાં આવેલ. આમ કસોટી પર વધુમાં વધુ ૬૮ પ્રાપ્તાંક મળે છે. પ્રશ્નોની કુલ સંખ્યા ૨૩ની છે.

આ પ્રશ્નાવલી ૧૪ થી ૧૬ વર્ષની વયના પાત્રો પર પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. ભવાલકર દ્વારા રચિત ઉપકરણની વિશ્વસનીયતા અને અર્ધવિચ્છેદન વિશ્વસનીયતા સહસંબંધાક અનુક્રમે ૦.૭૬૪ અને ૦.૮૪ હતો. અનુવાદક દ્વારા લેવાયેલ કસોટીની ૩૦ દિવસ બાદની કસોટી પુનઃકસોટી વિશ્વસનીયતા ૦.૭૨ હતી.

૩.૫.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપદંડ

રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયત થયેલા વિષયો અને વર્ષ દરમિયાન લેવાયેલ કસોટીઓના આધારે વિદ્યાર્થીનું વર્ષાંત પરિણામપત્રક તૈયાર થતું હોય છે. શાળાના આધારભૂત અને અગત્યના દસ્તાવેજોમાં શાળા પરિણામ પત્રકની ગણતરી થાય છે. જેના આધારે પાત્રોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ નોંધવામાં આવી હતી. વિદ્યાર્થીએ મેળવેલ કુલ ગુણના શતમાનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩.૬.૦ માહિતીનું એકત્રિકરણ

માહિતીનું એકત્રિકરણ એ સંશોધન માટે ખૂબ જ અગત્યનો તબક્કો છે. પ્રયોજકે અભ્યાસના હેતુઓની પૂર્તિ અર્થે અને ઉત્કલ્પનાઓની ચકાસણી અર્થે નમૂનાના પાત્રો પાસેથી વિવિધ ઉપકરણ દ્વારા માહિતીનું એકત્રિકરણ કરવાનું નક્કી કર્યું. માહિતીના એકત્રિકરણ પૂર્વે ઉપકરણોના પ્રાથમિક સ્વરૂપની અજમાયશ કરવાનું નક્કી કર્યું હતું. આથી રાજકોટ શહેરમાં જ મ્યુનિસીપાલીટી સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓમાંથી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને શોધી પાંચ વિદ્યાર્થીઓને તથા રાજકોટ શહેરની ગ્રાન્ટેડ તથા સ્વનિર્ભર શાળાઓમાંથી પાંચ પાંચ વિદ્યાર્થીઓ તથા સરકારી અપંગ શાળામાંથી ૫ થી ૭, ૮ થી ૧૦ અને ૧૧ થી ૧૨ના પાંચ વિદ્યાર્થીઓને ત્રણે કસોટી આપવામાં આવી હતી. પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓને સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન તથા આત્મવિશ્વાસ કસોટીના પ્રશ્નો વાંચી સંભળાવેલ તથા તેમની મદદ માટે સામાન્ય શાળાના સમાન શ્રેણીમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને લહીયા તરીકે મુકવામાં આવેલ. કસોટીના ઉત્તરપત્રોનું પૃથક્કરણ કરતા બન્નેના પરિણામોમાં ભિન્નતા જોવા મળી હતી. ઉત્તરપત્ર ભરવામાં મુશ્કેલી, પ્રશ્નપત્રના કઠીન શબ્દો સમજવામાં મુશ્કેલી, સૂચના સમજવામાં મુશ્કેલી વગેરે બાબતોની નોંધ લેવામાં આવી હતી. અને તેને અનુરૂપ બાબતોનો સૂચનામાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

અઘરા લાગતા શબ્દોની યાદી બનાવી તેને સરળ ભાષામાં તૈયાર કરવામાં આવી હતી જે માહિતી એકત્રિકરણ વખતે ચાક ફલકમાં દર્શાવવામાં આવેલ.

અભ્યાસ હેઠળના ચલોના માપન માટેના ઉપકરણોમાં વિદ્યાર્થીઓના પ્રતિચાર મેળવવાના હતા. આ માટે નમૂનામાં પસંદ થયેલી અપંગ સંસ્થાઓના તથા પ્રજ્ઞાયક્ષુ, બહેરામુંગા, સંસ્થાઓના આચાર્ય કે મુખ્ય કર્મચારીએ વિનંતીપત્ર દ્વારા જાણ કરવામાં આવી હતી. તેમની સાથે અનુકૂળતા મુજબના નિયત દિવસોએ રૂબરૂ જઈને પ્રત્યેક અંધ, અપંગ, બહેરા મુંગા સંસ્થાના શ્રેણી ૫ થી ૭, ૮ થી ૧૦ તથા ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓને વર્ગ વાઈઝ અલગ ખંડમાં એકઠા કરવામાં આવ્યા હતા. ઉપકરણના સંચાલનના પ્રારંભે વિદ્યાર્થીઓ સાથે સાયુજય સાધી તેમને માહિતી આપવા માટે માનસિક રીતે તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. તથા આ કસોટીમાં વ્યવસ્થિત ભરવા માટે જરૂરીયાત સમજાવી

હતી. અને તેમના પ્રત્યાયારોની, અભ્યાસ માટે અગત્ય સમજાવી હતી. ત્યારબાદ તેમને એક પછી એક એમ ત્રણ કસોટી આપવામાં આવી હતી.

દરેક અપંગ વિદ્યાર્થીએ જાતે જ કસોટીના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપ્યા હતા. તથા પ્રજ્ઞાયક્ષુ તથા બહેરામુંગા શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ પાસે જે તે સંસ્થાના શિક્ષકોને મદદ લઈને ભરાવવામાં આવી હતી. દરેક પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓને તે જ શ્રેણીના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ લહીયા તરીકે ફાળવવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે બહેરા મુંગા વિદ્યાર્થીઓને તે જ સંસ્થાના તજજ્ઞ શિક્ષકોએ ભરાવવામાં મદદ કરી હતી. કસોટીઓનું સંચાલન પ્રયોજકે કર્યું હતું. વિદ્યાર્થીઓએ વ્યક્તિગત માહિતી પત્રકમાં પોતાનું નામ, શાળાનું નામ, શ્રેણી, જાતીયતા, જ્ઞાતિ, ઉંમર, વિસ્તાર, સંચાલન, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબનો પ્રકાર, કુટુંબમાં બાળકનો જન્મનો ક્રમ વિશે માહિતી આપેલ.

સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ કસોટીનું સંચાલન પ્રયોજક દ્વારા પ્રથમ બેઠકમાં લગભગ ૭૫ મિનીટ સુધી અથવા જ્યાં સુધી જવાબ ન મળે ત્યાં સુધી કરવામાં આવેલ.

૩.૬.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

વિદ્યાર્થીની સિદ્ધિપ્રેરણા જાણવા માટે 'સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ' વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવેલ. શરૂઆતમાં સામાન્ય વાતચીત કરી તથા માહિતી એકત્ર કરવાનું કારણ સમજાવી વિદ્યાર્થીઓ સાથે પરિચય કેળવી. સાયુજ્ય સ્થાપવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ પ્રત્યેક ને "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ" કસોટી આપવામાં આવી હતી. સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડના પ્રથમ પાના પર પાત્રોની સામાન્ય માહિતી માગવામાં આવી હતી. તે વિગતો ભરવાની સમજ આપી તથા પ્રત્યેકને પોતાની વિગત લખવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. સામાન્ય માહિતી લખાઈ ગયા બાદ કસોટીના પ્રતિચાર આપતા પહેલા, અગત્યની સૂચના વાંચી જવા બે મિનીટ જેટલો સમય આપવામાં આવ્યો હતો. પોતાની જાતના સંદર્ભમાં સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડમાં પ્રતિચાર આપવા બાબતે સમજ આપવામાં આવી હતી. વિદ્યાર્થીઓને કસોટીના પ્રતિચાર આપવામાં કોઈ કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી. તેની ખાતરી કસોટી સંચાલકો કરી હતી ત્યારબાદ પ્રતિચાર આપવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. પ્રત્યેક વિદ્યાર્થી પોતાની જાતે વ્યવસ્થિત પ્રતિચાર આપે તેની તકેદારી રાખવામાં આવી હતી.

સંપૂર્ણ વિગત ભરેલ 'સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ' વિદ્યાર્થીઓની મદદથી એકત્ર કરી પરત લેવામાં આવી હતી. વિદ્યાર્થીઓએ 'સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ' પર પ્રતિચાર આપવામાં આશરે ચાલીસથી પીસ્તાલીસ મિનિટ જેટલો સમય લીધો હતો.

૩.૬.૨ અનુકૂલન અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

વિદ્યાર્થીની અનુકૂલન જાણવા માટે 'અનુકૂલન સંશોધિની' વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવેલ. 'સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ' પરત લીધા પછી સળંગ બેઠકે 'અનુકૂલન સંશોધિની' આપવામાં આવેલ. શરૂઆતમાં કસોટી આપનાર માટેની સૂચના વાંચવાનો સમય આપવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિચાર આપવા બાબતે વિદ્યાર્થીઓમાં કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી તેવી ખાતરી કર્યા પછી વિદ્યાર્થીઓને પ્રતિચાર આપવાનું કહેવામા આવેલ. વિદ્યાર્થીઓએ સંશોધિની પ્રતિચાર આપવામાં આશરે પચ્ચીસ થી ત્રીસ મિનિટ જેટલો સમય લીધો હતો.

૩.૬.૩ આત્મવિશ્વાસ અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પૈકી દરેક પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીને મદદ માટે લહીયાની ફાળવણી કરવામાં આવેલ હતી. જ્યારે બહેરામુંગા વિદ્યાર્થીઓને સંસ્થાના તજજ્ઞ શિક્ષકોની મદદથી ભરવામાં આવેલ. પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓને પ્રશ્નપત્રો ગુજરાતીમાં સંભળાવવામાં આવેલ અને લહીયા દ્વારા ગુજરાતીમાં તેના જવાબો મેળવવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે બહેરા મુંગા વિદ્યાર્થીઓને સંસ્થાના તજજ્ઞ શિક્ષક સંજ્ઞા દ્વારા માહિતી ભરાવવામાં આવેલ હતી. ઉત્તરપત્ર દરેક વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવેલ. ત્યારબાદ આત્મવિશ્વાસ કસોટીમાં પ્રત્યાચારો દર્શાવવાની પદ્ધતિ જરૂરી સૂચનાઓ સાથે મૌખિક તેમજ ચાક ફલકની મદદથી સદૃષ્ટાંત મહાવરા સાથે સ્પષ્ટ કરાવવામાં આવી હતી. સૌથી વધારે પસંદિત વિકલ્પ પર '✓' ની નિશાની કરવાની હતી.

ઉપકરણમાં આપેલ પ્રત્યેક પ્રશ્નોના ત્રણ વિકલ્પો પરથી એક વિકલ્પ પસંદ કરવાનો હતો. સૂચનાઓ વ્યવસ્થિત રીતે સમજાવીને વિદ્યાર્થીઓને ઉત્તરપત્ર ભરવાનું શરૂ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. કસોટી ભરતી વખતે દરેક વિદ્યાર્થી સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કરે તેની કાળજી રાખવામાં આવી હતી. કસોટીનું કાર્ય પૂર્ણ થયા પછી બધા જ ગુજરાતી પ્રશ્નપત્રો એકઠા કરી લેવામા આવેલ હતા.

૩.૬.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેની માહિતીનું એકત્રિકરણ

સને ૨૦૦૩-૨૦૦૪ શૈક્ષણિક વર્ષના અંતે માર્ચ-એપ્રિલ ૨૦૦૪માં લેવાયેલ પરીક્ષાના ગુણ વિદ્યાર્થીની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ તરીકે લેવામાં આવેલ હતા. માહિતી પ્રાપ્તિ વખતે વિદ્યાર્થી જે શ્રેણીમાં અભ્યાસ કરતા હતા, તેનાથી નીચેની શ્રેણીના વાર્ષિક પરિણામના શતમાનને વિદ્યાર્થીનો સિદ્ધિઆંક ગણવામાં આવ્યો હતો.

૩.૭.૦ ગુણાંકન પ્રવિધિ

૩.૭.૧ સિદ્ધિપ્રેરણાની માપદંડ પરના પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો. 'તમારા માટે શું યોગ્ય લાગે છે ?' કસોટી પર અધ્યેતાએ આપેલ પ્રતિયારના આધારે કસોટીની માર્ગદર્શિકા તથા કસોટીમાં આપેલ કોષ્ટકની મદદથી પ્રાપ્તાંક મેળવવામાં આવ્યા હતા. પ્રત્યેક વિધેયાત્મક પ્રતિયાર માટે એક ગુણ અને નિષેધાત્મક પ્રતિયાર માટે શૂન્ય ગુણ આપવામાં આવ્યા હતા. આ કસોટીમાં કુલ અઢાર વિધાનોની જોડ હતી જેમાં પ્રત્યેક સાચા ઉત્તર માટે એક ગુણ મળી કુલ અઢાર કુલ મળવાની શક્યતા હતી.

૩.૭.૨ અનુકૂલન સંશોધિની પરના પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

અનુકૂલન સંશોધિનીમાં વિધેયાત્મક અને નિષેધાત્મક પ્રશ્નનો સમાવેશ થતો હતો. કુલ વિધેયાત્મક પ્રશ્નોની સંખ્યા ઓગણચાલીસ હતી. અને નિષેધાત્મક પ્રશ્નોની સંખ્યા એકાવન હતી. વિધેયાત્મક પ્રશ્નોમાં 'હા' જવાબ આપનારને એક પ્રાપ્તાંક અને 'ના' જવાબ આપનારને શૂન્ય પ્રાપ્તાંક આપવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે નિષેધાત્મક પ્રશ્નોમાં 'હા' જવાબ આપનારને શૂન્ય પ્રાપ્તાંક અને 'ના' જવાબ આપનારને એક પ્રાપ્તાંક આપવામાં આવ્યો હતો. અનુકૂલન સંશોધિની પર મળેલા પ્રતિયાર માટે દ્વિબિંદુક્રમ માપદંડનો ઉપયોગ કરી ગુણાંકન કર્યું હતું.

૩.૭.૩ આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી પરના પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટીના પ્રતિયારોનું ગુણાંકન ચાવી વડે ગુણાંકન કરવામાં આવ્યું હતું. આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટીમાં કુલ ૨૩ પ્રશ્નો આપવામાં આવ્યા હતા. સૌથી વધુ આત્મવિશ્વાસવાળા જવાબ માટે ત્રણ પ્રાપ્તાંક થોડા ઓછા આત્મ

વિશ્વાસવાળા જવાબ માટે બે પ્રાપ્તાંકો અને સૌથી ઓછા આત્મવિશ્વાસવાળા જવાબ માટે એક પ્રાપ્તાંક આપવામાં આવ્યા હતા. આમ કસોટી પર વધુમાં વધુ ૬૯ પ્રાપ્તાંક આપવામાં આવ્યા હતા.

૩.૭.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપન કસોટી પરના પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયત થયેલા વિષયો અને વર્ષ દરમ્યાન લેવાયેલ કસોટીઓના આધારે વિદ્યાર્થીનું વર્ષાત પરિણામપત્રક તૈયાર થતું હોય છે. શાળાના આધારભૂત અને અગત્યના દસ્તાવેજોમાં શાળા પરિણામ પત્રકની ગણતરી થાય છે. જેના આધારે પાત્રોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ નોંધવામાં આવી હતી. વિદ્યાર્થીએ મેળવેલ કુલ ગુણના શતમાનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩.૮.૦ માહિતી પૃથક્કરણની અંકશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં કુલ-૯૬ ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવા માટે માહિતીનું પૃથક્કરણ ટી-ગુણોત્તર દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. ટી-મૂલ્ય કોમ્પ્યુટરના પ્રોગ્રામ દ્વારા મેળવ્યા હતા.

૩.૮.૧ ટી-ગુણોત્તર

ટી-કસોટીએ બે જૂથોની સરાસરી વચ્ચેનો તફાવત સાર્થક હોવા માટે તફાવત કેટલો હોવો જરૂર છે તે નક્કી કરવા માટે વપરાય છે. "બે જૂથોની સરાસરીઓ સાર્થક રીતે જુદી નથી એટલે કે બંનેની સરાસરીઓ એટલી સમાન છે કે બંને જૂથો સમાન વ્યાપવિશ્વમાંથી પસંદ થયા છે. "અર્થાત $H_0 : H_1 = H_2$ (જ્યાં H_1 અને H_2 એ બે વ્યાપ વિશ્વની કાલ્પનિક સરાસરીઓ છે) આ ઉત્કલ્પનાને ચકાસવા માટે ટી-કસોટી ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ હતી. ટી-કસોટીની પૂર્વ ધારણાઓ આ પ્રમાણે હતી. (૧) નમૂનો આકસ્મિક રીતે પસંદ થયેલો હોવો જોઈએ (૨) એકત્ર કરેલી માહિતી અંતરાલ માપ પદ્ધતિમાં રજૂ થયેલ હોવી જોઈએ અને (૩) માપ હેઠળ ચલ લક્ષણ વ્યાપવિશ્વમાં સમઘારિત રીતે વિસ્તરેલું હોવું જોઈએ.

જ્યાં 'ટી' નું મૂલ્ય ૧.૯૬ કે તેથી વધુ આવ્યું ત્યાં શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓનો અસ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો એટલે કે શૂન્ય ઉત્કલ્પના $H_0 : H_1 = H_2$ છે તેનો સ્વીકાર કરવામાં

આવતો નથી. એટલે કે $H_1 = H_1 \neq H_2$ એટલે કે બંને જૂથોની સરાસરીમા દેખાતો તફાવત આકસ્મિક તકોથી પર છે. તેમ સ્વીકારાયું હતું. જ્યાં ટી નું મૂલ્ય ૧.૮૬ થી ઓછુ આવ્યું હતું ત્યાં શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે તેમ સ્વીકાર્યું હતું.

મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ શારીરિક ક્ષતિ અને પરિવર્તક ચલોની કક્ષા અનુસાર પાડેલા જૂથો, પરતંત્ર ચલો સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિની બાબતમાં સાર્થક રીતે જુદા પડે છે કે કેમ ? તે ટી વડે ચકાસવામાં આવ્યા હતા. પ્રત્યેક પરતંત્ર ચલ પર સ્વતંત્ર ચલની અસરના સંદર્ભમાં ૮૬ ઉત્કલ્પનાઓ ટી-ગુણોત્તર વડે ચકાસવામાં આવી હતી. અનુકૂલનને જુદા જુદા છ વિભાગોમાં સ્વતંત્ર રીતે માપેલ હોવાથી પ્રત્યેક વિભાગને એક જુદા ચલ તરીકે ગણતરીમાં લેવામાં આવેલ હતો. આથી અનુકૂલનની ૨૪ ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવામાં આવી હતી. આ રીતે ચાર પરતંત્ર ચલો માટે કુલ-૮૬ ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવા માટે ટી-ગુણોત્તર વડે માહિતીનું પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રકરણ-૪

પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

૪.૧.૦ પ્રસ્તાવના

૪.૨.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

- ૪.૨.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૨ જાતીયતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૩ ઉંમર અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૪ જ્ઞાતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૫ વિસ્તાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૬ શાળા સંચાલન અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૮ કુટુંબના પ્રકાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૨.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

૪.૩.૦ અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

- ૪.૩.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૨ જાતીયતા અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૩ ઉંમર અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૪ જ્ઞાતિ અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૫ વિસ્તાર અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૬ શાળા સંચાલન અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૮ કુટુંબના પ્રકાર અને અનુકૂલન
- ૪.૩.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને અનુકૂલન

૪.૪.૦ આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

- ૪.૪.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૨ જાતીયતા અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૩ ઉંમર અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૪ જ્ઞાતિ અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૫ વિસ્તાર અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૬ શાળા સંચાલન અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૮ કુટુંબના પ્રકાર અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૪.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને આત્મવિશ્વાસ

૪.૫.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

- ૪.૫.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૨ જાતીયતા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૩ ઉંમર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૪ જ્ઞાતિ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૫ વિસ્તાર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૬ શાળા સંચાલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૮ કુટુંબના પ્રકાર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ
- ૪.૫.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

પ્રકરણ-૪

પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

૪.૧.૦ પ્રસ્તાવના

પ્રસ્તુત પ્રકરણમાં સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન (સમગ્ર), આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન ક્રમશઃ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે. પરંતુ યલો પર મુખ્ય સ્વતંત્ર યલ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ અને પરિવર્તક યલો (૧) અભ્યાસની કક્ષા (૨) જાતીયતા (૩) ઉંમર (૪) જ્ઞાતિ (૫) શાળાનો વિસ્તાર (૬) શાળા સંચાલનનો પ્રકાર (૭) આર્થિક સ્થિતિ (૮) કુટુંબનો પ્રકાર (૯) કુટુંબમાં બાળકના જન્મ ક્રમની અસર તપાસવા માટે રચવામાં આવેલી ૯૬ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવામાં આવી હતી.

આ પૃથક્કરણ માટે મુખ્ય સ્વતંત્ર યલ અને નવ પરિવર્તક યલોની કક્ષાઓ અનુસાર નમૂનામાં પાત્રોના જૂથો પાડવામાં આવેલા જૂથોની રચના આ પ્રમાણે કરવામાં આવેલી.

ક. અભ્યાસની કક્ષાના આધારે જૂથો

અભ્યાસની કક્ષા અનુસાર સમગ્ર નમૂનાના પાત્રોના ત્રણ જૂથો રચવામાં આવ્યા.

- (૧) ધોરણ : ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિવાળા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) ધોરણ : ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિવાળા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૩) ધોરણ : ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિવાળા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

ખ. જાતીયતાના આધારે જૂથો :

જાતીયતા અનુસાર સમગ્ર નમૂનાના પાત્રોના બે જૂથો રચવામાં આવ્યા.

૧. કુમારો : શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારો.
૨. કન્યાઓ : શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓ.

ગ. ઉંમરના આધારે રચવામાં આવેલા જૂથો.

- (૧) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૩) ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

ઘ. જ્ઞાતિના આધારે રચવામાં આવેલા જૂથો.

- (૧) પછાત વર્ગના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) બિનપછાત વર્ગના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

ચ. વિસ્તારના આધારે રચવામાં આવેલા જૂથો.

- (૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૩) શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

છ. શાળા સંચાલનના આધારે રચવામાં આવેલા જૂથો.

- (૧) સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૩) સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

જ. આર્થિક સ્થિતિના આધારે રચવામાં આવેલા જૂથો.

- (૧) વાર્ષિક પંદર હજાર સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

- (૨) વાર્ષિક સોળ હજારથી પચાસ હજાર સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૩) વાર્ષિક પચાસ હજારથી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

ઝ. કુટુંબના પ્રકારના આધારે રચવામાં આવેલા જૂથો.

- (૧) સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

ટ. કુટુંબમાં બાળકના જન્મ ક્રમના આધારે રચવામાં આવેલા જૂથો.

- (૧) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

આ પ્રમાણે પ્રત્યેક ગૌણ સ્વતંત્ર ચલ તથા પરિવર્તક ચલ અનુસાર ચોવીસ જૂથો પાડવામાં આવ્યા હતા. પ્રત્યેક પરતંત્ર ચલને ધ્યાનમાં રાખી બે જૂથોને સરખાવવામાં આવ્યા હતા. સરખાવેલા જૂથો આ પ્રમાણે હતા.

- (૧) ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૩) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૪) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારો.
- (૫) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓ.

- (૬) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૭) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૮) ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૯) પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૦) બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૨) અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૩) શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૪) સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૫) ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૬) સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૭) વાર્ષિક પંદર હજાર સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૮) વાર્ષિક સોળ હજારથી પચાસ હજાર સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૧૯) વાર્ષિક પચાસ હજારથી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨૦) સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨૧) વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

- (૨૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨૪) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ.

આ પ્રમાણે પ્રત્યેક જૂથોને વિવિધ પરતંત્ર ચલોના આધારે સરખાવવા માટે જે તે પરતંત્ર ચલના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તથા પ્રમાણ વિચલનની ગણતરી કરી ટી-મૂલ્ય શોધવામાં આવ્યું હતું.

પ્રસ્તુત સંશોધનના પરતંત્ર ચલો, સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિને અનુલક્ષી તે પૃથક્કરણ ક્રમશઃ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે.

૪.૨.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સિદ્ધિપ્રેરણાને એક પરતંત્ર ચલ તરીકે લેવામાં આવેલ, શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા જાણવા માટે મીનાક્ષી ભટ્ટનાગરની વ્યક્તિત્વ પરખ સંશોધનિકામાંથી સિદ્ધિપ્રેરણાના વિધાનોનું કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ" પાત્રોને આપવામાં આવેલ. આ ઉપકરણમાં અઢાર વિધાનોની જોડ આપવામાં આવી હતી. આ વિધાનો પર પાત્રોએ પસંદગી સ્વરૂપે આપેલ પ્રતિચારના આધારે ગુણાંકન ચાવી દ્વારા પાત્રના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રાપ્તાંક મેળવવામાં આવ્યા.

સિદ્ધિપ્રેરણા પર મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ તથા પરિવર્તક ચલો (૧) અભ્યાસની કક્ષા (૨) જાતીયતા (૩) ઉંમર (૪) જ્ઞાતિ (૫) શાળાનો વિસ્તાર (૬) શાળા સંચાલનનો પ્રકાર (૭) આર્થિક સ્થિતિ (૮) કુટુંબનો પ્રકાર (૯) બાળકનો જન્મક્રમ તપાસવા રચેલી ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવા પૃથક્કરણ કરવામાં આવેલ. આ પૃથક્કરણ માટે મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ અને નવ પરિવર્તક ચલોની

કક્ષાએ નમૂનાના પાત્રોના જૂથો પાડવામાં આવેલ. આ પ્રમાણે સિદ્ધિપ્રેરણા પર સ્વતંત્ર અથવા પરિવર્તક ચલની અસરના સંદર્ભમાં ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી હતી. જેમાં અભ્યાસની કક્ષાના સંદર્ભમાં ત્રણ, જાતીયતાના સંદર્ભમાં બે, ઉંમરના સંદર્ભમાં ત્રણ, જ્ઞાતિના સંદર્ભમાં બે, શાળાના વિસ્તારના સંદર્ભમાં ત્રણ, શાળાના સંચાલનના પ્રકારના સંદર્ભમાં ત્રણ, આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભમાં ત્રણ, કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં બે અને બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં ત્રણ ઉત્કલ્પનાઓ રચી હતી. પ્રાપ્ત માહિતીના આધારે સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવામાં આવી.

પ્રત્યેક સ્વતંત્ર ચલની કક્ષામાં પાત્રોની સંખ્યા, પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા ટી-ગુણોત્તર મેળવવામાં આવ્યા. ટી-ગુણોત્તરની મદદથી સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રત્યેક બે સરાસરી અંકોના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવામાં આવી.

૪.૨.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસની કક્ષાને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ધોરણ ૫ થી ૭માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ (૨) ધોરણ ૮ થી ૧૦માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ (૩) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૧.૧ ધોરણ ૫ થી ૭ના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૯ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૫૯ અને ૧૨.૩૬ હતી.

સારણી-૪.૧માં ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૯	૧૧.૫૯	૨.૩૧૭	૪.૦૦૪**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૬	૧૨.૩૬	૨.૦૦૩	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૪.૦૦૪ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૧.૨ ધોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૧૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૨૮ અને ૧૨.૫૦ હતી.

સારણી-૪.૨માં ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૧૭	૧૧.૨૮	૨.૨૪૫	૬.૬૬૦**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૮	૧૨.૫૦	૧.૮૭૫	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા ના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૬.૬૬૦ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨ નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૧.૩ ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૦૮ અને ૧૨.૪૮ હતી.

સારણી-૪.૩માં ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૭	૧૨.૦૮	૨.૩૬૧	૧.૦૮૨
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૧૨.૪૮	૧.૯૭૮	

સારણી - ૪.૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૧.૦૮૨ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩ નો અસ્વીકાર થતો નથી એટલે કે ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૨.૨ જાતીયતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જાતીયતાને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) કુમારો (૨) કન્યાઓ.

આ રીતે બે જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૨.૧ કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની સંખ્યા ૩૪૧ હતી. જ્યારે સામાન્ય કુમારોની સંખ્યા ૬૦૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૬૩ અને ૧૨.૪૨ હતી.

સારણી-૪.૪માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો	૩૪૧	૧૧.૬૩	૨.૩૪૦	૫.૪૯૭**
૨.	સામાન્ય કુમારો	૬૦૦	૧૨.૪૨	૧.૯૫૫	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું મૂલ્ય ૫.૪૯૭ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૨.૨ કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની સંખ્યા ૧૮૨ હતી જ્યારે સામાન્ય કન્યાઓની સંખ્યા ૧૨૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૨૬ અને ૧૨.૬૧ હતી.

સારણી – ૪.૫માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ	૧૮૨	૧૧.૨૬	૨.૧૯૯	૫.૭૦૭**
૨.	સામાન્ય કન્યાઓ	૧૨૮	૧૨.૬૧	૧.૮૨૪	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૫.૭૦૭ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૫ નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૩ ઉંમર અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને ઉંમરને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૩.૧ ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૬ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૪૮ અને ૧૨.૨૮ હતી.

સારણી-૪.૬માં ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૬	૧૧.૪૮	૨.૧૮૪	૩.૦૪૪**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૬	૧૨.૨૮	૨.૦૩૬	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૩.૦૪૪ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬ નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૩.૨ ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૨ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૦૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૩૮ અને ૧૨.૪૮ હતી.

સારણી-૪.૭માં ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૨	૧૧.૩૮	૨.૩૮૧	૬.૬૧૫**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૦૮	૧૨.૪૮	૧.૮૮૪	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૬.૬૧૫ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૩.૩ ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૪૫ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૭૨ અને ૧૨.૪૮ હતી.

સારણી ૪.૮માં ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૪૫	૧૧.૭૨	૨.૨૧૩	૩.૨૮૧**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૧૨.૪૮	૧.૯૭૮	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી, પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૨૮૧ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮ નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૪ જ્ઞાતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જ્ઞાતિને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) પછાત જ્ઞાતિ (૨) બિનપછાત જ્ઞાતિ.

આ રીતે બે જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૪.૧ પછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૪ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૮૬ અને ૧૨.૩૭ હતી.

સારણી-૪.૮માં પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૪	૧૧.૮૬	૨.૨૨૦	૨.૮૭૧**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૪	૧૨.૩૭	૨.૦૦૫	

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૨.૮૭૧ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮નો

અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૪.૨ બિનપછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૯ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૨૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૧૪ અને ૧૨.૫૦ હતી.

સારણી-૪.૧૦માં બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૦

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૯	૧૧.૧૪	૨.૩૨૦	૮.૩૩૨**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૨૦	૧૨.૫૦	૧.૮૮૩	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૧૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૮.૩૩૨ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૦નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૫ વિસ્તાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને વિસ્તારને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૨) અર્ધ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૩) શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૫.૧ ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૮૪ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૮૧ અને ૧૨.૩૪ હતી.

સારણી-૪.૧૧માં ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૧

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૮૪	૧૦.૮૧	૨.૩૨૨	૫.૫૮૮**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૩	૧૨.૩૪	૨.૦૦૨	

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૧૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૫.૫૮૮ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૧નો

અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૫.૨ અર્ધશહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૫ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૫ અને ૧૨.૪૨ હતી.

સારણી-૪.૧૨માં અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૨

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૫	૧૨.૭૫	૧.૮૮૮	૧.૨૩૨
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૩	૧૨.૪૨	૧.૮૭૦	

સારણી - ૪.૧૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૧.૨૩૨ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૨નો અસ્વીકાર થતો નથી એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા અર્ધ શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.

૪.૨.૫.૩ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૨ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૬૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૪૩ અને ૧૨.૫૯ હતી.

સારણી – ૪.૧૩માં શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી – ૪.૧૩

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૨	૧૧.૪૩	૨.૨૮૦	૬.૭૦૭**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૬૪	૧૨.૫૯	૧.૮૫૨	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૧૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી, પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૭૦૭ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૩નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૬ શાળા સંચાલન અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને શાળાના સંચાલન અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૨) ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૩) સ્વ-નિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૬.૧ સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૬ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૩૮ અને ૧૨.૩૫ હતી.

સારણી-૪.૧૪માં સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૪

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૬	૧૧.૩૮	૨.૬૬૪	૪.૪૦૩**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૮	૧૨.૩૫	૧.૯૮૮	

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૧૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૪.૪૦૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૪નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૬.૨ ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૦ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૫૦ અને ૧૨.૪૬ હતી.

સારણી-૪.૧૫માં ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૫

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૦	૧૧.૫૦	૨.૧૨૨	૫.૮૩૨**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૩૬	૧૨.૪૬	૧.૮૫૩	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૧૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૫.૮૩૨ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૫નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૬.૩ સ્વનિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૭ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૪ હતી તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૮૮ અને ૧૨.૬૫ હતી.

સારણી-૪.૧૬માં સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૬

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૪૭	૧૧.૮૮	૧.૮૧૨	૨.૧૫૪*
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૪	૧૨.૬૫	૧.૮૦૪	

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૧૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૧૫૪ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૬નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને આર્થિક સ્થિતિને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦

સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૭.૧ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૨૨ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૪૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૬૧ અને ૧૨.૩૯ હતી.

સારણી-૪.૧૭માં વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૭

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૨૨	૧૧.૬૧	૨.૨૬૧	૪.૭૯૪**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૪૨	૧૨.૩૯	૧.૯૪૫	

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૧૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૭૯૪ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૭નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની

આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૭.૨ વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૩ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૨૧ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૧૬ અને ૧૨.૫૩ હતી.

સારણી-૪.૧૮માં વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૮

વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૩	૧૧.૧૬	૨.૨૧૫	૬.૦૨૯**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૨૧	૧૨.૫૩	૧.૯૯૪	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૧૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૬.૦૨૯ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૮નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૬૦૦૦ થી

૫૦,૦૦૦ની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૭.૩ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

વાર્ષિક ૫૦૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૮ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૬૫ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૬૬ અને ૧૨.૪૬ હતી.

સારણી-૪.૧૯માં વાર્ષિક ૫૦૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૧૯

વાર્ષિક ૫૦૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૮	૧૧.૬૬	૨.૫૭૨	૨.૬૪૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૬૫	૧૨.૪૬	૧.૮૬૯	

૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૧૯ પરથી જોઈ શકાય કે વાર્ષિક ૫૦૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૬૪૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૧૯નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવક વાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૮ કુટુંબના પ્રકાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને કુટુંબના પ્રકારને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે બન્ને જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૮.૧ સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૧ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૮૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૮૨ અને ૧૨.૩૩ હતી.

સારણી-૪.૨૦માં સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૦

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૧	૧૦.૮૨	૨.૦૫૩	૭.૨૧૩**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૮૨	૧૨.૩૩	૨.૦૧૭	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૨૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૭.૨૧૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૦નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૮.૨ વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૫૧ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૭૮ અને ૧૨.૬૩ હતી.

સારણી-૪.૨૧માં વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૧

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૫૧	૧૧.૭૮	૨.૩૬૦	૪.૮૪૫**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૩૬	૧૨.૩૬	૧.૮૮૭	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૨૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૪.૮૪૫ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૧નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ ક્રમ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જન્મના ક્રમને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૨.૯.૧ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૫૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૫૭ અને ૧૨.૩૩ હતી.

સારણી-૪.૨૨માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૨

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૫૭	૧૧.૫૭	૨.૧૫૫	૩.૬૯૩**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૮૪	૧૨.૩૩	૨.૦૨૬	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૨૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો

વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૩.૬૮૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૨નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૮.૨ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને

સિદ્ધિપ્રેરણા

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૦ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૨૧ અને ૧૨.૫૩ હતી.

સારણી-૪.૨૩માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૩

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૦	૧૧.૨૧	૨.૦૩૩	૭.૧૪૮**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૮	૧૨.૫૩	૧.૮૨૮	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૨૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૭.૧૪૮ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૩નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય

ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૨.૯.૩ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિપ્રેરણા

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૩ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૯૬ હતી તેની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૭૭ અને ૧૨.૫૨ હતી.

સારણી ૪.૨૪માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૪

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૩	૧૧.૭૭	૨.૬૬૩	૩.૦૯૬**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૯૬	૧૨.૫૨	૧.૯૫૭	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૨૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૦૯૬ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૪નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૩.૦ અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં અનુકૂલન એક પરતંત્ર ચલ તરીકે લેવામાં આવેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અંગેની માહિતી મેળવવા માટે શ્રી પી.ટી. પંડ્યાએ પ્રમાણિત કરેલ અનુકૂલન સંશોધિની પાત્રોને આપેલ. પ્રતિચારના આધારે ગુણાંકન યાવી દ્વારા પાત્રોના અનુકૂલન અંગેના પ્રાપ્તાંકો મેળવવામાં આવ્યા હતા.

અનુકૂલન પર મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ તથા પરિવર્તક ચલો (૧) અભ્યાસની કક્ષા (૨) જાતીયતા (૩) ઉંમર (૪) જ્ઞાતિ (૫) શાળાનો વિસ્તાર (૬) શાળા સંચાલનનો પ્રકાર (૭) આર્થિક સ્થિતિ (૮) કુટુંબનો પ્રકાર (૯) બાળકનો જન્મક્રમ તપાસવા રચેલી ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવા પૃથક્કરણ કરવામાં આવેલ. આ પૃથક્કરણ માટે મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ અને નવ પરિવર્તક ચલોની કક્ષાએ નમૂનાના પાત્રોના જૂથો પાડવામાં આવેલ. આ પ્રમાણે અનુકૂલન પર સ્વતંત્ર અથવા પરિવર્તક ચલની અસરના સંદર્ભમાં ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી હતી. જેમાં અભ્યાસની કક્ષાના સંદર્ભમાં ત્રણ, જાતીયતાના સંદર્ભમાં બે, ઉંમરના સંદર્ભમાં ત્રણ, જ્ઞાતિના સંદર્ભમાં બે, શાળાના વિસ્તારના સંદર્ભમાં ત્રણ, શાળાના સંચાલનના પ્રકારના સંદર્ભમાં ત્રણ, આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભમાં ત્રણ, કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં બે અને બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં ત્રણ ઉત્કલ્પનાઓ રચી હતી. પ્રાપ્ત માહિતીના આધારે અનુકૂલન સંબંધિત ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવામાં આવી.

પ્રત્યેક સ્વતંત્ર ચલની કક્ષામાં પાત્રોની સંખ્યા, પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા ટી-ગુણોત્તર મેળવવામાં આવ્યા. ટી-ગુણોત્તરની મદદથી અનુકૂલનના પ્રત્યેક બે સરાસરી અંકોના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવામાં આવી.

૪.૩.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસની કક્ષાને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ધોરણ ૫ થી

૭ના વિદ્યાર્થીઓ (૨) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ (૩) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૧.૧ ધોરણ ૫ થી ૭ના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૯ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૬ હતી તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૧.૧૬ અને ૬૩.૬૯ હતી.

સારણી ૪.૨૫માં ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૫

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૯	૬૧.૧૬	૮.૭૭૨	૩.૭૨૩**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૬	૬૩.૬૯	૬.૦૮૧	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૨૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૩.૭૨૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-રૂપનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૩.૧.૨ ધોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૧૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૯.૧૭ અને ૬૧.૩૨ હતી.

સારણી-૪.૨૬માં ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૬

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૧૭	૫૯.૧૭	૮.૬૬૩	૩.૦૭૨**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૮	૬૧.૩૨	૭.૩૭૧	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૨૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૩.૦૭૨ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૬નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૩.૧.૩ ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૭ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૦.૪૬ અને ૬૦.૮૫ હતી.

સારણી – ૪.૨૬માં ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૬

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૭	૬૦.૪૬	૮.૩૯૮	૦.૨૭૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૬૦.૮૫	૭.૭૯૦	

સારણી-૪.૨૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી, પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૭૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૭નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૨ જાતીયતા અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જાતીયતાની કક્ષાને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) કુમારો (૨) કન્યાઓ.

આ રીતે બન્ને જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૨.૧ કુમારોના અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની સંખ્યા ૩૪૧ હતી જ્યારે સામાન્ય કુમારોની સંખ્યા ૬૦૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૦.૭૫ અને ૬૨.૨૦ હતી.

સારણી ૪.૨૮માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૮

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો	૩૪૧	૬૦.૭૫	૭.૮૧૪	૨.૭૮૧**
૨.	સામાન્ય કુમારો	૬૦૦	૬૨.૨૦	૭.૪૮૦	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૨૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૭૮૧ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૮નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલન શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૨.૨ કન્યાઓના અનુકૂલન :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની સંખ્યા ૧૮૨ હતી જ્યારે સામાન્ય કન્યાઓની સંખ્યા ૧૨૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૯.૪૧ અને ૬૦.૯૩ હતી.

સારણી-૪.૨૯માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૨૯

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૨	૫૯.૪૧	૧૦.૦૬૭	૧.૫૫૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૮	૬૦.૯૩	૫.૪૪૬	

સારણી - ૪.૨૯ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૧.૫૫૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૨૯નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલન અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૩ ઉંમર અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ ઉંમરને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૩.૧ ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૬ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૨.૮૮ અને ૬૪.૨૩ હતી.

સારણી ૪.૩૦માં ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩૦

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૬	૬૨.૮૮	૭.૭૮૧	૧.૪૮૬
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૬	૬૪.૨૩	૫.૫૫૫	

સારણી ૪.૩૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું મૂલ્ય ૧.૪૮૬ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય

ઉત્કલ્પના—૩૦નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ અને ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૩.૨ ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૨ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૦૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૯.૫૦ અને ૬૧.૭૩ હતી.

સારણી ૪.૩૧માં ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી—૪.૩૧

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૨	૫૯.૫૦	૯.૧૧૮	૩.૪૭૯**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૦૮	૬૧.૭૩	૭.૨૩૭	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૩૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૩.૪૭૯ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના—૩૧નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૩.૩ ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૪૫ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૯.૩૦ અને ૬૦.૮૫ હતી.

સારણી ૪.૩૨માં ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી – ૪.૩૨

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૪૫	૫૯.૩૦	૮.૪૦૭	૧.૭૨૪
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૬૦.૮૫	૭.૭૯૦	

સારણી ૪.૩૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૭૨૪ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩૨નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૪ જ્ઞાતિ અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જ્ઞાતિના અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) પછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ (૨) બિનપછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે બે જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૪.૧ પછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૪ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૧.૩૩ અને ૬૩.૭૭ હતી.

સારણી ૪.૩૩માં પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩૩

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૪	૬૧.૧૩	૮.૫૯૦	૪.૨૧૪**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૪	૬૩.૭૭	૬.૩૪૧	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૩૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૪.૨૧૪ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩૩નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૪.૨ બિનપછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૯ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૨૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૯.૪૨ અને ૬૦.૬૭ હતી.

સારણી-૪.૩૪માં બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩૪

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૯	૫૯.૪૨	૮.૮૧૯	૧.૯૯૦*
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૨૦	૬૦.૬૭	૭.૪૯૧	

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૩૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૧.૯૯૦ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩૪નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૫ વિસ્તાર અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને વિસ્તારને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૨) અર્ધ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૩) શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણ જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૫.૧ ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૯૪ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૯.૪૬ અને ૬૩.૫૯ હતી.

સારણી ૪.૩૫માં ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩૫

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૯૪	૫૯.૪૬	૮.૨૯૦	૪.૯૭૯**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૩	૬૩.૫૯	૬.૧૮૯	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૩૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૪.૯૭૯ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩પનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની અનુકૂલન ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની અનુકૂલન ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૫.૨ અર્ધશહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૫ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૧.૮૭ અને ૬૧.૫૮ હતી.

સારણી-૪.૩૬માં અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩૬

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૫	૬૧.૮૭	૬.૪૮૦	૦.૩૬૮
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૩	૬૧.૫૮	૭.૮૨૪	

સારણી - ૪.૩૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૦.૩૬૮ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩૬નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૫.૩ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૬૪ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૦.૨૦ અને ૬૦.૭૮ હતી.

સારણી ૪.૩૭માં શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી - ૪.૩૭

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૬૪	૬૦.૨૦	૮.૧૬૮	૦.૮૪૮
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૨	૬૦.૭૮	૭.૧૦૩	

સારણી ૪.૩૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૮૪૮ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩૭નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૬ શાળા સંચાલન અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને સંચાલનને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૨) ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૩) સ્વ-નિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૬.૧ સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૬ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૧.૪૨ અને ૬૩.૬૦ હતી.

સારણી ૪.૩૮માં સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩૮

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૬	૬૧.૪૨	૭.૫૧૯	૩.૩૨૬**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૮	૬૩.૬૦	૬.૨૦૮	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૩૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૩.૩૨૬ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩૮નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૬.૨ ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૦ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૮.૭૭ અને ૬૦.૯૯ હતી.

સારણી-૪.૩૯માં ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૩૯

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૦	૫૮.૭૭	૯.૪૧૧	૩.૧૬૫**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૩૬	૬૦.૯૯	૮.૨૩૭	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી - ૪.૩૯ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૩.૧૬૫ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૩૯નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન, ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૬.૩ સ્વ-નિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૭ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૫.૬૮ અને ૬૧.૧૩ હતી.

સારણી - ૪.૪૦માં સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૦

સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૪૭	૬૫.૬૮	૫.૦૮૧	૫.૧૦૧**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૪	૬૧.૧૩	૫.૨૫૩	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક :

સારણી-૪.૪૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનનાં સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૧૦૧ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૦નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન, સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની આર્થિક સ્થિતિને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૭.૧ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૨૨ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૪૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૦.૧૫ અને ૬૪.૦૪ હતી.

સારણી ૪.૪૧માં વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૧

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૨૨	૬૦.૧૫	૮.૭૮૦	૬.૫૯૯**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૪૨	૬૪.૦૪	૬.૨૯૩	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૪૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો

વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૬.૫૮૯ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૧નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન વાર્ષિક ૧૫,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૪.૭.૨ વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૩ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૨૧ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૮.૬૧ અને ૫૮.૯૩ હતી.

સારણી-૪.૪૨માં વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૨

વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૩	૫૮.૬૫	૮.૭૫૨	૦.૩૨૦
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૨૧	૫૮.૯૩	૭.૧૪૧	

સારણી - ૪.૪૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૦.૩૨૦ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૨નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦૦૦૦

આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૭.૩ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૮ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૬૫ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૨.૧૫ અને ૬૦.૪૨ હતી.

સારણી - ૪.૪૩માં વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૩

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૮	૬૨.૧૫	૮.૩૭૨	૧.૫૦૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૬૫	૬૦.૪૨	૭.૮૧૯	

સારણી-૪.૪૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૫૦૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૩નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૮ કુટુંબના પ્રકાર અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને કુટુંબના પ્રકારની કક્ષાને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે બે જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૮.૧ સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૧ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૮૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૦.૫૦ અને ૬૩.૬૫ હતી.

સારણી ૪.૪૪માં સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૪

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૧	૬૦.૫૦	૮.૦૫૭	૪.૬૫૮**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૮૨	૬૩.૬૫	૬.૩૩૦	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૪૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૬૫૮ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૪નો અસ્વીકાર

થાય છે. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન, સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૮.૨ વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૫૧ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૦.૧૮ અને ૬૦.૮૫ હતી.

સારણી-૪.૪૫માં વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૫

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૫૧	૬૦.૧૮	૮.૦૭૧	૧.૧૩૨
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૩૬	૬૦.૮૫	૭.૫૦૬	

સારણી - ૪.૪૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે વિભક્ત કુટુંબના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૧.૧૩૨ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૫નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન અને વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૯ કુટુંબમાં બાળકના જન્મનો ક્રમ અને અનુકૂલન

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને બાળકના જન્મ ક્રમને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૩.૯.૧ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૫૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૧.૨૨ અને ૬૩.૪૪ હતી.

સારણી ૪.૪૬માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૬

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન

તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૫૭	૬૧.૨૨	૮.૯૬૯	૩.૦૪૩**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૮૪	૬૩.૪૪	૬.૨૩૮	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૪૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૩.૦૪૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૬નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

૪.૩.૯.૨ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૯૦ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૯.૮૩ અને ૬૧.૨૩ હતી.

સારણી-૪.૪૭માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૭

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૯૦	૫૯.૮૩	૮.૨૮૩	૧.૮૩૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૮	૬૧.૨૩	૭.૫૭૬	

સારણી - ૪.૪૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૧.૮૩૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૭નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય

ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૯.૩ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને અનુકૂલન

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૩ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૯૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૦.૦૩ અને ૬૦.૭૯ હતી.

સારણી - ૪.૪૮માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૮

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૩	૬૦.૦૩	૮.૯૪૫	૦.૮૮૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૯૬	૬૦.૭૯	૭.૬૨૦	

સારણી-૪.૪૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૮૮૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૮નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૪.૦ આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં આત્મવિશ્વાસ એક પરતંત્ર ચલ તરીકે લેવામાં આવેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ અંગેની માહિતી મેળવવા માટે ભવાલકર રચિત અને બુદ્ધદેવ અનુવાદિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી દરેક પાત્રોને આપવામાં આવેલ. આ ઉપકરણમાં કુલ ૨૩ પ્રશ્નો આપવામાં આવેલ. આ પ્રશ્નોને અનુરૂપ પાત્રોએ આપેલ પ્રતિચારના આધારે ગુણાંકન ચાવી દ્વારા પાત્રોના આત્મવિશ્વાસ અંગેના પ્રાપ્તિાંકો મેળવવામાં આવ્યા હતાં.

આત્મવિશ્વાસ પર મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ તથા પરિવર્તક ચલો (૧) અભ્યાસની કક્ષા (૨) જાતીયતા (૩) ઉંમર (૪) જ્ઞાતિ (૫) શાળાનો વિસ્તાર (૬) શાળા સંચાલનનો પ્રકાર (૭) આર્થિક સ્થિતિ (૮) કુટુંબનો પ્રકાર (૯) બાળકનો જન્મક્રમ તપાસવા રચેલી ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવા પૃથક્કરણ કરવામાં આવેલ. આ પૃથક્કરણ માટે મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ અને નવ પરિવર્તક ચલોની કક્ષાએ નમૂનાના પાત્રોના જૂથો પાડવામાં આવેલ. આ પ્રમાણે આત્મવિશ્વાસ પર સ્વતંત્ર અથવા પરિવર્તક ચલની અસરના સંદર્ભમાં ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી હતી. જેમાં અભ્યાસની કક્ષાના સંદર્ભમાં ત્રણ, જાતીયતાના સંદર્ભમાં બે, ઉંમરના સંદર્ભમાં ત્રણ, જ્ઞાતિના સંદર્ભમાં બે, શાળાના વિસ્તારના સંદર્ભમાં ત્રણ, શાળાના સંચાલનના પ્રકારના સંદર્ભમાં ત્રણ, આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભમાં ત્રણ, કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં બે અને બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં ત્રણ ઉત્કલ્પનાઓ રચી હતી. પ્રાપ્ત માહિતીના આધારે આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવામાં આવી.

પ્રત્યેક સ્વતંત્ર ચલની કક્ષામાં પાત્રોની સંખ્યા, પ્રાપ્તિાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા ટી-ગુણોત્તર મેળવવામાં આવ્યા. ટી-ગુણોત્તરની મદદથી આત્મવિશ્વાસના પ્રત્યેક બે સરાસરી અંકોના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવામાં આવી.

૪.૪.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસની કક્ષા ને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ધોરણ ૫ થી ૭ના વિદ્યાર્થીઓ (૨) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ (૩) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૧.૧ ધોરણ ૫ થી ૭ના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૯ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૩.૬૭ અને ૫૯.૪૪ હતી.

સારણી ૪.૪૯માં ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૪૯

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૯	૫૩.૬૭	૧૧.૬૧૯	૬.૬૭૪**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૬	૫૯.૪૪	૬.૮૯૬	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૪૯ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૬૭૪ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૪૯નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૧.૨ ધોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૧૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૨.૧૯ અને ૬૦.૩૮ હતી.

સારણી-૪.૫૦માં ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૦

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૧૭	૫૨.૧૯	૧૧.૨૧૫	૦.૫૨૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૮	૬૦.૩૮	૬.૭૯૨	

સારણી - ૪.૫૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૦.૫૨૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૫૦નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ અને ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન હતો.

૪.૪.૧.૩ ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૭ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૪૮.૧૧ અને ૫૮.૮૫ હતી.

સારણી – ૪.૫૧માં ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૧

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૭	૪૮.૧૧	૧૦.૪૦૦	૭.૬૩૮**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૫૮.૮૫	૭.૧૮૯	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૫૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૭.૬૩૮ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પ૧નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૨ જાતીયતા અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જાતીયતાને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે (૧) કુમારો (૨) કન્યાઓ

આ રીતે બે જૂથમાં વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૨.૧ કુમારોનો આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની સંખ્યા ૩૪૧ હતી. જ્યારે સામાન્ય કુમારોની સંખ્યા ૬૦૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૩.૫૬ અને ૫૯.૬૬ હતી.

સારણી-૪.૨માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી – ૪.૫૨

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૪૧	૫૩.૫૬	૧૧.૫૪૧	૧૦.૦૧૫**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૬૦૦	૫૯.૬૬	૭.૧૦૭	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૫૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧૦.૦૧૫ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પરનો અસ્વીકાર થાય છે.

એટલે કે સામાન્ય કુમારોનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૨.૨ કન્યાઓનો આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની સંખ્યા ૧૮૨ હતી જ્યારે સામાન્ય કન્યાઓની સંખ્યા ૧૨૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૧.૬૯ અને ૫૯.૮૫ હતી.

સારણી ૪.૫૩માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૩

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૨	૫૧.૬૯	૧૧.૧૬૧	૭.૫૦૩**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૮	૫૯.૮૫	૬.૧૬૫	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૫૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૭.૫૦૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પરિણામ અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૩ ઉંમર અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ ઉંમરને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે (૧) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય વિવિધ ઉંમરના વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૩.૧ ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૬ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૦૫ અને ૬૧.૭૮ હતી.

સારણી ૪.૨.૧માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૪

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૬	૫૬.૦૫	૧૦.૮૫૮	૫.૬૨૬**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૬	૬૧.૭૮	૪.૬૭૮	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૫૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૬૨૬ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પ૪નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૩.૨ ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૨ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૦૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૨.૭૧ અને ૫૯.૩૭ હતી.

સારણી-૪.૫૫માં ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૫

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૨	૫૨.૭૧	૧૧.૬૯૮	૮.૯૮૨**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૦૮	૫૯.૩૭	૭.૩૩૫	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૫૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૯૮૨ હતું. જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પપનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૩.૩ ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૪૫ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી. તેની સરાસરી ૫૦.૫૩ અને ૫૮.૮૫ હતી.

સારણી-૪.૫૬માં ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૬

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૪૫	૫૦.૫૩	૧૦.૮૮૪	૮.૩૧૭**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૫૮.૮૫	૭.૧૮૯	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૫૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૩૧૭ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પદનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૪ જ્ઞાતિ અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જ્ઞાતિના આધારે બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ. જે આ મુજબ છે (૧) પછાત (૨) બિનપછાત

આ રીતે બન્ને જ્ઞાતિ જૂથના વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૪.૧ પછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૪ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૩.૨૩ અને ૬૦.૦૮ હતી.

સારણી ૪.૫૭માં પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૭

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૪	૫૩.૨૩	૧૧.૨૩૮	૮.૮૬૨**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૪	૬૦.૦૮	૬.૬૮૩	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૫૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૮૬૨ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પ૭નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૪.૨ બિનપછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ :

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૯ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૨૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૨.૫૯ અને ૫૯.૪૦ હતી.

સારણી-૪.૫૮માં બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૮

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૯	૫૨.૫૯	૧૧.૬૪૪	૯.૪૬૭**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૨૦	૫૯.૪૦	૭.૧૦૯	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૫૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૯.૪૬૭ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પટનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૫ વિસ્તાર અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને વિસ્તારને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે (૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૨) અર્ધ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૩) શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૫.૧ ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૯૪ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૪.૩૯ અને ૫૯.૩૫ હતી.

સારણી-૪.૫૯માં ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૫૯

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૯૪	૫૪.૩૯	૧૦.૭૬૫	૪.૯૮૩**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૩	૫૯.૩૫	૬.૯૫૦	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૫૯ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૯૮૩ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-પદનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૫.૨ અર્ધશહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૫ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૨.૮૮ અને ૬૦.૦૪ હતી.

સારણી-૪.૬૦માં અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૦

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૫	૫૨.૮૮	૧૦.૭૫૫	૬.૫૧૦**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૩	૬૦.૦૪	૬.૮૨૪	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૫૧૦ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૦નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૫.૩ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૬૪ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૨.૫૪ અને ૫૯.૬૯ હતી.

સારણી-૪.૬૧માં શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૧

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૬૪	૫૨.૫૪	૧૧.૭૧૪	૮.૬૬૯**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૨	૫૯.૬૯	૭.૦૬૫	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૬૬૯ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના નો અસ્વીકાર થાય છે.

એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૬ શાળા સંચાલન અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને સંચાલનને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૨) ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૩) સ્વ-નિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય સંચાલનના વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૬.૧ સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૬ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૪.૮૯ અને ૫૯.૮૪ હતી.

સારણી-૪.૬૨માં સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૨

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૬	૫૪.૮૯	૧૦.૭૨૪	૫.૮૮૧**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૮	૫૯.૮૪	૭.૦૧૯	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૮૮૧ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૨નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૬.૨ ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૦ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૦.૭૧ અને ૫૯.૪૩ હતી.

સારણી-૪.૬૩માં ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૩

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૦	૫૦.૭૧	૧૧.૬૬૧	૧૧.૪૭૧**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૩૬	૫૯.૪૩	૭.૨૦૬	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧૧.૪૭૧ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૩નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૬.૩ સ્વ-નિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૭ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૮.૫૭ અને ૬૦.૦૭ હતી.

સારણી-૪.૬૪માં સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૪

સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૪૭	૫૮.૫૭	૮.૩૭૪	૦.૪૩૧
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૪	૬૦.૦૭	૬.૦૩૮	

સારણી-૪.૬૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૩૧ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૪નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સ્વ-નિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ અને સ્વ-નિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૪.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને આર્થિક સ્થિતિ અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૭.૧ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૨૨ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૪૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૨.૩૬ અને ૬૦.૩૪ હતી.

સારણી-૬૫માં વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૫

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૨૨	૫૨.૩૬	૧૧.૧૦૪	૧૧.૩૬૦**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૪૨	૬૦.૩૪	૬.૫૪૦	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧૧.૩૬૦ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૫નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચા જોવા મળેલ.

૪.૪.૭.૨ વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ

વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૩ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૨૧ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૨.૮૫ અને ૫૮.૮૩ હતી.

સારણી-૪.૬૬માં વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૬

વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૩	૬૨.૮૫	૧૧.૮૬૩	૫.૮૦૬**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૨૧	૫૮.૮૩	૭.૩૮૬	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૮૦૬ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૬નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૭.૩ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૮ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૬૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૫.૪૩ અને ૫૯.૩૬ હતી.

સારણી-૪.૭.૩માં વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૭

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૮	૫૫.૪૩	૧૧.૭૫૦	૩.૮૪૧**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૬૫	૫૯.૩૬	૭.૦૬૦	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૧૪૧ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૭નો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૮ કુટુંબનો પ્રકાર અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને કુટુંબના પ્રકારને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે (૧) સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને (૨) વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ

આ રીતે બે જૂથના વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૮.૧ સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૧ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૯૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૨.૨૭ અને ૫૮.૯૯ હતી.

સારણી-૪.૬૮માં સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૮

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૧	૫૨.૨૭	૧૧.૩૧૬	૯.૧૭૨**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૯૨	૫૮.૯૯	૬.૭૯૪	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના

તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૯.૧૭૨ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૮નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૮.૨ વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૬૧ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૩૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૩.૨૫ અને ૫૯.૪૯ હતી.

સારણી-૪.૬૯માં વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૬૯

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૬૧	૫૩.૨૫	૧૧.૪૯૫	૯.૩૪૮**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૩૮	૫૯.૪૯	૭.૦૪૭	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૬૯ પરથી જોઈ શકાય છે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૯.૩૪૮ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૬૮નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મનો ક્રમ અને આત્મવિશ્વાસ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જન્મના ક્રમને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૪.૯.૧ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા બાળકો અને આત્મવિશ્વાસ

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૫૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૩.૯૪ અને ૫૯.૯૩ હતી.

સારણી-૪.૭૦માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૦

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૫૭	૫૩.૯૪	૧૧.૩૦૭	૬.૯૧૨**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૮૪	૫૯.૯૩	૬.૯૭૦	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૭૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી

પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૮૧૨ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૦નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૮.૨ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને આત્મવિશ્વાસ

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૦ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૧.૫૭ અને ૬૦.૧૫ હતી.

સારણી-૪.૭૧માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૧

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૦	૫૧.૫૭	૧૧.૭૬૮	૮.૬૩૭**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૮	૬૦.૧૫	૬.૬૬૩	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૭૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૬૩૭ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૧નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં

બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીયક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૪.૯.૩ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૩ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૯૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૩.૪૫ અને ૫૮.૭૬ હતી.

સારણી-૪.૭૨માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૨

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૩	૫૩.૪૫	૧૧.૧૩૬	૫.૪૬૯**
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૯૬	૫૮.૭૬	૭.૩૪૬	

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી-૪.૭૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૪૬૯ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૨નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૪.૫.૦ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગે પ્રાપ્ત માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં શૈક્ષણિક સિદ્ધિ એક પરતંત્ર ચલ તરીકે લેવામાં આવેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અંગેની માહિતી મેળવવામાં માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયત થયેલા વિષયો અને વર્ષ દરમિયાન લેવાયેલ કસોટીઓના આધારે વિદ્યાર્થીનું વર્ષાત પરિણામ પત્રક તૈયાર થતું હોય છે. શાળાના આધારભૂત અને અગત્યના દસ્તાવેજોમાં શાળા પરિણામ પત્રકની ગણતરી થાય છે જેના આધારે પાત્રોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ નોંધવામાં આવી હતી. વિદ્યાર્થીએ મેળવેલ કુલ ગુણના શતમાનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પર મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ તથા પરિવર્તક ચલો (૧) અભ્યાસની કક્ષા (૨) જાતીયતા (૩) ઉંમર (૪) જ્ઞાતિ (૫) શાળાનો વિસ્તાર (૬) શાળા સંચાલનનો પ્રકાર (૭) આર્થિક સ્થિતિ (૮) કુટુંબનો પ્રકાર (૯) બાળકનો જન્મક્રમ તપાસવા રચેલી ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવા પૃથક્કરણ કરવામાં આવેલ. આ પૃથક્કરણ માટે મુખ્ય સ્વતંત્ર ચલ અને નવ પરિવર્તક ચલોની કક્ષાએ નમૂનાના પાત્રોના જૂથો પાડવામાં આવેલ. આ પ્રમાણે શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પર સ્વતંત્ર અથવા પરિવર્તક ચલની અસરના સંદર્ભમાં ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી હતી. જેમાં અભ્યાસની કક્ષાના સંદર્ભમાં ત્રણ, જાતીયતાના સંદર્ભમાં બે, ઉંમરના સંદર્ભમાં ત્રણ, જ્ઞાતિના સંદર્ભમાં બે, શાળાના વિસ્તારના સંદર્ભમાં ત્રણ, શાળાના સંચાલનના પ્રકારના સંદર્ભમાં ત્રણ, આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભમાં ત્રણ, કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં બે અને બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં ત્રણ ઉત્કલ્પનાઓ રચી હતી. પ્રાપ્ત માહિતીના આધારે શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સંબંધિત ચોવીસ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવામાં આવી.

પ્રત્યેક સ્વતંત્ર ચલની કક્ષામાં પાત્રોની સંખ્યા, પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા ટી-ગુણોત્તર મેળવવામાં આવ્યા. ટી-ગુણોત્તરની મદદથી શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રત્યેક બે સરાસરી અંકોના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવામાં આવી.

૪.૫.૧ અભ્યાસની કક્ષા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસની કક્ષાને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ધોરણ ૫ થી ૭ના વિદ્યાર્થીઓ (૨) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ (૩) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણેય જૂથના વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૧.૧ ધોરણ ૫ થી ૭ના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૯ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૫૭ અને ૫૭.૨૯ હતી.

સારણી ૪.૭૩માં ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૩

ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોના સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૯	૫૭.૫૭	૧૪.૨૦૦	૦.૨૧૮
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૬	૫૭.૨૯	૧૩.૮૧૮	

સારણી ૪.૭૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૦.૨૧૮ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૩નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

અને ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૧.૨ ધોરણ ૮ થી ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૧૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૯ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૫.૯૭ અને ૫૭.૦૦ હતી.

સારણી-૪.૭૪માં ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૪

ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૧૭	૫૫.૯૭	૧૩.૪૯૫	૦.૮૫૪
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૯	૫૭.૦૦	૧૩.૭૨૭	

સારણી - ૪.૭૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી મૂલ્ય ૦.૮૫૪ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૪નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૧.૩ ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૭ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૩૮ અને ૫૬.૮૧ હતી.

સારણી – ૪.૭૫માં ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૫

ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૭	૫૬.૩૮	૧૩.૧૧૬	૦.૧૭૯
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૫૬.૮૧	૧૩.૪૨૩	

સારણી-૪.૭૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૧૭૯ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૫નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૨ જાતીયતા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને તેની જાતીયતાની કક્ષાને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) કુમારો (૨) કન્યાઓ.

આ રીતે બન્ને જૂથના વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૨.૧ કુમારો અને તેની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની સંખ્યા ૩૪૧ હતી જ્યારે સામાન્ય કુમારોની સંખ્યા ૬૦૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૬૨ અને ૫૭.૧૨ હતી.

સારણી-૪.૭૫માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૬

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૪૧	૫૬.૬૨	૧૪.૨૩૮	૦.૫૩૬
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૬૦૦	૫૭.૧૨	૧૩.૬૮૨	

સારણી-૪.૭૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૫૩૬ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૬નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૨.૨ કન્યાઓ અને તેની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની સંખ્યા ૧૮૨ હતી જ્યારે સામાન્ય કન્યાઓની સંખ્યા ૧૨૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૧૮ અને ૫૬.૬૮ હતી.

સારણી-૪.૭૭માં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૭

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૨	૫૭.૧૯	૧૩.૦૭૧	૦.૩૩૦
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૮	૫૬.૬૯	૧૩.૫૭૨	

સારણી-૪.૭૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું મૂલ્ય ૦.૩૩૦ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૭નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૩ ઉંમર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને ઉંમરને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણ જૂથના વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૩.૧ ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૬ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૬૯ અને ૫૭.૭૧ હતી.

સારણી ૪.૭૮માં ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૮

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૬	૫૭.૬૯	૧૪.૨૪૫	૦.૦૭૩
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૬	૫૭.૭૧	૧૩.૬૫૪	

સારણી-૪.૭૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૭૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૮નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૩.૨ ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૨ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૦૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૯૧ અને ૫૬.૯૩ હતી.

સારણી-૪.૭૯માં ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૭૯

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૨	૫૬.૯૧	૧૩.૯૩૮	૦.૦૨૦
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૦૮	૫૬.૯૩	૧૩.૭૯૯	

સારણી-૪.૭૯ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૨૦ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૭૯નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૩.૩ ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૪૫ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૫.૯૯ અને ૫૬.૬૧ હતી.

સારણી-૪.૮૦માં ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૦

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૪૫	૫૫.૯૯	૧૩.૩૨૯	૦.૫૬૦
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૮૪	૫૬.૬૧	૧૩.૪૨૩	

સારણી-૪.૮૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૫૬૦ હતું. જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૦નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૪ જ્ઞાતિ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને જ્ઞાતિને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે (૧) પછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ (૨) બિનપછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે બે જૂથના વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૪.૧ પછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૪ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૩૫ અને ૫૭.૩૪ હતી.

સારણી-૪.૮૧માં પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૧

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૪	૫૬.૩૫	૧૩.૭૬૧	૦.૮૫૮
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૪	૫૭.૩૪	૧૩.૬૮૦	

સારણી-૪.૮૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૮૫૮ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૧નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૪.૨ બિનપછાત જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૯ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૨૦ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૩૦ અને ૫૬.૯૨ હતી.

સારણી-૪.૮૨માં બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૨

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૯	૫૭.૩૦	૧૩.૯૧૬	૦.૩૫૦
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૨૦	૫૬.૯૨	૧૩.૬૫૪	

સારણી-૪.૮૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૩૫૦ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-ટરનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૫ વિસ્તાર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને વિસ્તારને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૨) અર્ધ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ (૩) શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણ જૂથના વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૫.૧ ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૮૪ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૮૦ અને ૫૭.૧૫ હતી.

સારણી-૪.૮૩માં ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૩

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૮૪	૫૬.૮૦	૧૪.૫૭૫	૦.૨૦૮
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૩	૫૭.૧૫	૧૩.૬૮૦	

સારણી-૪.૮૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્યનું ૦.૨૦૮ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૩નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૫.૨ અર્ધશહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૫ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૩૩ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૨૬ અને ૫૬.૯૫ હતી.

સારણી-૪.૮૪માં અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૪

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૫	૫૭.૨૬	૧૪.૪૧૩	૦.૧૫૯
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૩૩	૫૬.૯૫	૧૩.૭૧૨	

સારણી-૪.૮૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૧૫૯ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૪નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૫.૩ શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૬૪ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૫૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૭૪ અને ૫૭.૦૩ હતી.

સારણી-૪.૮૫માં શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૫

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૬૪	૫૬.૭૪	૧૩.૫૮૮	૦.૨૫૮
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૫૨	૫૭.૦૩	૧૩.૬૫૫	

સારણી-૪.૮૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૫૮ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૫નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૬ શાળા સંચાલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને સંચાલનને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૨) ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ (૩) સ્વનિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણ જૂથના વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૬.૧ સરકારી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૬ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૬૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૫.૨૪ અને ૫૭.૨૭ હતી.

સારણી-૪.૮૬માં સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૬

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૬	૫૫.૨૪	૧૩.૫૨૨	૧.૫૩૫
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૬૮	૫૭.૨૭	૧૩.૬૯૬	

સારણી-૪.૮૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૫૩૫ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૬નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સરકારી શાળામા અભ્યાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૬.૨ ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૦ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૦૧ અને ૫૭.૦૧ હતી.

સારણી-૪.૮૭માં ગ્રાન્ટેડ શાળામા અભ્યાસ કરતા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૭

ગ્રાન્ટેડ શાળામા અભ્યાસ કરતા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૦૦	૫૭.૦૧	૧૩.૭૭૪	૦.૦૦૧
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૩૬	૫૭.૦૧	૧૩.૬૪૧	

સારણી-૪.૮૭ પરથી જોઈ શકાય છે કે ગ્રાન્ટેડ શાળામા અભ્યાસ કરતા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૦૧ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૭નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળામા અભ્યાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૬.૩ સ્વનિર્ભર શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૭ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૨૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૬૧.૪૮ અને ૫૬.૬૬ હતી.

સારણી-૪.૮૮માં સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૮

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના
શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા
બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૪૭	૬૧.૪૯	૧૪.૫૦૯	૨.૦૧૯*
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૨૪	૫૬.૬૬	૧૩.૭૫૨	

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

સારણી ૪.૮૮ પરથી જોઈ શકાય છે કે સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૦૧૯ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૮નો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૪.૫.૭ આર્થિક સ્થિતિ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને આર્થિક સ્થિતિને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણ જૂથના વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૭.૧ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને તેની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૨૨ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૪૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૪૭ અને ૫૭.૨૯ હતી.

સારણી-૪.૮૯માં વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૯

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૨૨	૫૬.૪૭	૧૩.૬૪૨	૦.૭૭૬
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૩૪૨	૫૭.૨૯	૧૩.૬૯૬	

સારણી-૪.૮૯ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૭૭૬ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૯નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

**૪.૫.૭.૨ વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ
અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ**

વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૩૩ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૨૧ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૨૨ અને ૫૬.૮૬ હતી.

સારણી-૪.૮૦માં વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૦

**વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા
વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાકોની
સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા**

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૩૩	૫૭.૨૨	૧૪.૩૦૩	૦.૨૩૨
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૨૧	૫૬.૮૬	૧૩.૬૭૭	

સારણી-૪.૮૦ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૩૨ હતું જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૮૦નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૭.૩ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૬૮ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૬૫ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૬૯ અને ૫૬.૭૮ હતી.

સારણી-૪.૯૧માં વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૯૧

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૬૮	૫૭.૬૯	૧૩.૯૪૫	૦.૪૫૯
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૬૫	૫૬.૭૮	૧૩.૬૫૦	

સારણી-૪.૯૧ પરથી જોઈ શકાય છે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૫૯ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૯૧નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૮ કુટુંબનો પ્રકાર અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને કુટુંબના પ્રકારને અનુરૂપ બે વિભાગમાં વહેંચવામા આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે બે જૂથના વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૮.૧ સંયુક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને તેની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૧ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૮૨ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૬૮ અને ૫૭.૨૮ હતી.

સારણી-૪.૮૨માં સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૨

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૧	૫૬.૬૮	૧૪.૩૨૬	૦.૪૫૫
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૮૨	૫૭.૨૮	૧૩.૬૫૪	

સારણી-૪.૮૨ પરથી જોઈ શકાય છે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિની સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૫૫ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૯૨નો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય

વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૮.૨ વિભક્ત કુટુંબવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૫૧ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૪૩૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૮૦ અને ૫૬.૮૮ હતી.

સારણી-૪.૮૩માં વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૮૩

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૩૫૧	૫૬.૮૦	૧૩.૬૨૩	૦.૦૧૮
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૪૩૬	૫૬.૮૮	૧૩.૬૮૨	

સારણી-૪.૮૩ પરથી જોઈ શકાય છે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિની સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૧૮ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૯૩નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૯ કુટુંબમાં બાળકનો જન્મક્રમ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને બાળકના જન્મક્રમને અનુરૂપ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવેલ જે આ મુજબ છે. (૧) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ (૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ.

આ રીતે ત્રણ જૂથના વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રાપ્તાંકો મેળવેલ અને તેનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરેલ.

૪.૫.૯.૧ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૫૭ હતી. જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૮૪ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૫.૮૦ અને ૫૭.૧૪ હતી.

સારણી-૪.૯૪માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૯૪

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૫૭	૫૫.૮૦	૧૨.૬૪૦	૧.૦૧૦
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૮૪	૫૭.૧૪	૧૩.૬૩૫	

સારણી-૪.૯૪ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૦૧૦ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૯૪નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૯.૨ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૯૦ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૨૪૮ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૭.૭૩ અને ૫૭.૦૮ હતી.

સારણી-૪.૯૫માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૯૫

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૯૦	૫૭.૭૩	૧૪.૨૬૫	૦.૪૮૧
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૨૪૮	૫૭.૦૮	૧૩.૭૦૮	

સારણી-૪.૯૫ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી

પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૮૧ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના-૯૫નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૫.૯.૩ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૭૩ હતી જ્યારે સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૯૬ હતી. તેની સરાસરી અનુક્રમે ૫૬.૬૫ અને ૫૬.૮૭ હતી.

સારણી-૪.૯૩માં કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટેના ટી-ગુણોત્તર દર્શાવેલ છે.

સારણી-૪.૯૬

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન તથા બે સરાસરી વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	વિદ્યાર્થીઓની સ્થિતિ	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન	ટી-ગુણોત્તર
૧.	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ	૧૭૩	૫૬.૬૫	૧૪.૪૩૫	૦.૧૪૬
૨.	સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ	૧૯૬	૫૬.૮૭	૧૩.૭૧૫	

સારણી-૪.૯૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૧૪૬ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ન

હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પના—૯૬નો અસ્વીકાર થતો ન હતો. એટલે કેકુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

પ્રકરણ - ૫
સારાંશ, તારણો, ફલિતાર્થો અને ભલામણો

૫.૧.૦ પ્રસ્તાવના

૫.૨.૦ પરિણામોનો સારાંશ

૫.૨.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા પર વિવિધ ચલોની અસર

૫.૨.૨ અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર

૫.૨.૩ આત્મવિશ્વાસ પર વિવિધ ચલોની અસર

૫.૨.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પર વિવિધ ચલોની અસર

૫.૩.૦ તારણો

૫.૪.૦ શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ

૫.૫.૦ ભાવિ સંશોધનો અંગે ભલામણો

પ્રકરણ - ૫ સારાંશ, તારણો, ફલિતાર્થો અને ભલામણો

૫.૧.૦ પ્રસ્તાવના

આ પ્રકરણમાં અભ્યાસનું સાર તત્ત્વ દર્શાવવામાં આવ્યું છે. શરૂઆતમાં પ્રસ્તુત અભ્યાસના હેતુઓના સંદર્ભમાં ઉત્કલ્પનાઓની વિગત ટૂંકમાં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પ્રસ્તુત સંશોધનના હેતુઓ આ પ્રમાણે હતા.

- (૧) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના "સિદ્ધિપ્રેરણા"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, શાળાનો વિસ્તાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબનો પ્રકાર તથા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.
- (૨) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની "અનુકૂલન"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, શાળાનો વિસ્તાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબનો પ્રકાર તથા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.
- (૩) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની "આત્મવિશ્વાસ"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, શાળાનો વિસ્તાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબનો પ્રકાર તથા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.
- (૪) શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના "શૈક્ષણિક સિદ્ધિ"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, શાળાનો વિસ્તાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબનો પ્રકાર તથા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવી.

પ.૨.૦ પરિણામોનો સારાંશ

અભ્યાસના નમૂનામાં ૧૨૫૧ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓને આપેલા ત્રણ ઉપકરણો પરના પ્રાપ્તાંક સ્વરૂપે એકત્રિકરણ કરેલી માહિતીના વિશ્લેષણને અંતે નિમ્નલિખીત પરિણામો ઉપલબ્ધ થયા.

આ અભ્યાસના હેતુઓના અનુસંધાનમાં રચાયેલા શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓના સ્વીકાર કે અસ્વીકાર સ્વરૂપે આ પરિણામો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે.

પ.૨.૧ સિદ્ધિપ્રેરણા પર વિવિધ ચલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧ :

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૦૦૪ હતું જે સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ઘોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨ :

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૬૬૦ હતું જે સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩ :

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૦૯૨ હતું જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા અને ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૪૯૭ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૫૦૭ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬ :

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૦૪૪ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭ :

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૬૧૫ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮ :

૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૨૮૧ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે

કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯ :

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૮૭૧ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૦ :

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૩૩૨ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાને અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૧ :

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૫૮૮ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે

કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૨ :

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

અર્ધ શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલ તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૨૩૨ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા અને અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૩ :

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૭૦૭ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૪ :

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૪૦૩ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે

કે સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૫ :

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૯૩૨ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૬ :

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૧૫૪ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૭ :

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૭૮૪ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય

છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૮ :

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૦૨૯ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૯ :

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૬૪૩ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૦ :

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૭.૨૧૩ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૧ :

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૮૪૫ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૨ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૬૮૩ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૩ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૭.૧૪૮ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૪ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૦૮૬ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

૫.૨.૨ અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૨૫ :

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૭૨૩ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ઘોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૬ :

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૦૭૨ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૭ :

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૭૩ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન અને ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૮ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૭૮૧ હતું જે ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કુમારોના અનુકૂલન શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોના અનુકૂલન કરતા ઊંચા જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૨૯ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૫૫૩ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલન અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૦ :

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૪૮૬ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૧ :

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૪૭૯ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૨ :

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૭૨૪ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૩ :

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૨૧૪ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૪ :

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૯૯૦ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૫ :

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૯૭૯ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૬ :

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૩૬૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન અને અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૭ :

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૮૪૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૮ :

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૩૨૬ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૩૯ :

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૧૬૫ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૦ :

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૧૦૧ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૧ :

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૫૮૮ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૨ :

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૩૨૦ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી એટલે કે વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય

વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૩ :

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવત નું ટી-મૂલ્ય ૧.૫૦૩ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૪ :

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૬૫૯ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૫ :

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય

૧.૧૩૨ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૬ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૦૪૩ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૭ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૮૩૩ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૮ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમ વાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૮૮૩ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૫.૨.૩ આત્મવિશ્વાસ પર વિવિધ ચલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૪૯ :

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૬૭૪ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ઘોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૦ :

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૫૨૩ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ અને ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૧ :

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૭.૬૩૮ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૨ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧૦.૦૧૫ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કુમારોનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૩ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૭.૫૦૩ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૪ :

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૬૨૬ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૫ :

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલ તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૮૮૨ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૬ :

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થી અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલ તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૩૧૭ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૭ :

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૯૬૨ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળે છે.

ઉત્કલ્પના-૫૮ :

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૯.૪૬૭ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે

કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૫૯ :

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૪.૯૮૩ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૦ :

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૫૧૦ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૧ :

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૮.૬૬૮ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૨ :

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૮૮૧ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૩ :

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧૧.૪૭૧ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૪ :

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૩૧ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી એટલે કે સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ અને સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૫ :

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧૧.૩૬૦ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૬ :

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ

વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૮૦૬ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૭ :

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૩.૮૪૧ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૮ :

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૯.૧૭૨ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૬૯ :

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૯.૩૪૮ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાને અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૦ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૬.૯૧૨ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૧ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૯.૬૩૭ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય

છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૨ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૫.૪૬૯ હતું જે સાર્થક હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૫.૨.૪ શૈક્ષણિક સિદ્ધિપર વિવિધ ચલોની અસર :

ઉત્કલ્પના-૭૩ :

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૧૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી એટલે કે ઘોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ઘોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૪ :

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૮૫૪ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ઘોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૫ :

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૧૭૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ઘોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૬ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારો અને સામાન્ય કુમારોના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૫૩૬ હતું જે સાર્થક ન હતું

આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૭ :

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓ અને સામાન્ય કન્યાઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૩૩૦ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સામાન્ય કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૮ :

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૭૩ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૭૯ :

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૨૦ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૦ :

૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૫૬૦ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૧ :

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૮૫૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૨ :

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૩૫૦ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૩ :

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૦૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૪ :

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૧૫૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી.

એટલે કે અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૫ :

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૫૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૬ :

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૫૩૫ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૭ :

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૦૧ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૮ :

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૨.૦૧૮ હતું જે સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થાય છે. એટલે કે સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૮૯ :

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૭૭૬ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯૦ :

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૨૩૨ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯૧ :

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૫૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯૨ :

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૫૫ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯૩ :

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૦૧૮ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯૪ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૧.૦૧૦ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯૫ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૪૮૧ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯૬ :

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું ટી-મૂલ્ય ૦.૧૪૬ હતું જે સાર્થક ન હતું આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી. એટલે કે કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૫.૩.૦ તારણો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસના હેતુઓને અનુરૂપ મેળવેલ માહિતીનું પૃથક્કરણ કરતા મળેલા તારણો આ પ્રમાણે હતા.

- (૨૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.
- (૨૪) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.
- (૨૫) ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૨૬) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૨૭) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૨૮) સામાન્ય કુમારોનું અનુકૂલન શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૨૯) સામાન્ય કન્યાઓના અનુકૂલન અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૩૦) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૩૧) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૩૨) ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

- (૩૩) પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૩૪) બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૩૫) ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૩૬) અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૩૭) શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૩૮) સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૩૯) ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૪૦) સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૪૧) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૪૨) વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૪૩) વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

- (૪૪) સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૪૫) વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૪૬) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ.
- (૪૭) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૪૮) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૪૯) ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૫૦) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ અને ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૫૧) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૫૨) સામાન્ય કુમારોનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૫૩) સામાન્ય કન્યાઓનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

- (૬૫) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૬૬) વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૬૭) વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૬૮) સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૬૯) વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૭૦) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૭૧) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૭૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.
- (૭૩) ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

- (૭૪) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૭૫) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૭૬) સામાન્ય કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૭૭) સામાન્ય કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૭૮) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૭૯) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૦) ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૧) પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૨) બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

- (૮૩) ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૪) અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૫) શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૬) સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૭) ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૮૮) સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ કરતા ઊંચી જોવા મળેલ.
- (૮૯) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૯૦) વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૯૧) વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

- (૯૨) સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૯૩) વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૯૪) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૯૫) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૯૬) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૫.૪.૦ શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ

પ્રસ્તુત અભ્યાસ દ્વારા પ્રાપ્ત થતા ફલિતાર્થ આ પ્રમાણે હતા.

- (૧) ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૩) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણામાં વધારો થાય તે માટેના પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪) સામાન્ય કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોની યોગ્ય વાતાવરણ દ્વારા સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫) સામાન્ય કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓની યોગ્ય વાતાવરણ દ્વારા સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૬) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષણમાં પ્રાથમિક કક્ષાએ હોય અહીંથી યોગ્ય માર્ગદર્શન દ્વારા સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૭) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષણમાં માધ્યમિક કક્ષાએ હોય યોગ્ય માર્ગદર્શન દ્વારા સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૮) ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ૧૬ થી ૧૯ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તે માટે શાળા કક્ષાએ તથા માતા-પિતાએ પ્રયાસો કરવા જોઈએ.
- (૯) પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. જ્ઞાતિના ક્ષેત્ર

બહાર વિચારોના આદાનપ્રદાન દ્વારા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારવાના પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૧૦) બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તે માટે યોગ્ય વાતાવરણ મળે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૧૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં શિક્ષણનો વ્યાપ વધારીને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારવાના પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.
- (૧૨) અર્ધશહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી ઊંચી જોવા મળેલ. આથી શિક્ષણનો વ્યાપ વધે તેવા પગલા લઈ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૧૩) શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી શહેરી વિસ્તારમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને સાથે સમાયોજન સઘાય તેવા પ્રયત્નો દ્વારા સિદ્ધિપ્રેરણા વધારવાના પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૧૪) સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને યોગ્ય માર્ગદર્શન દ્વારા સિદ્ધિપ્રેરણામાં વધારો થાય તેવા પ્રયાસો કરવા જોઈએ.
- (૧૫) ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના યોગ્ય માર્ગદર્શન અને સાધનો દ્વારા સિદ્ધિપ્રેરણા વધારવા માટેના પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૧૬) સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સ્વનિર્ભર શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી સ્વનિર્ભર શાળામાં યોગ્ય વાતાવરણ દ્વારા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારવાના પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૧૭) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી રોજગારી તથા શિક્ષણના વધારા દ્વારા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારવાના પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.
- (૧૮) વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વાર્ષિક ૧૬,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી યોગ્ય માર્ગદર્શન તથા સાધનો દ્વારા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૧૯) વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી યોગ્ય વાતાવરણ પુરી પાડીને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૦) સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી સંયુક્ત કુટુંબવાળા માતાપિતાએ બાળકને યોગ્ય માર્ગદર્શન મળે તેવા પ્રયત્નો કરીને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૧) વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. આથી વિભક્ત કુટુંબવાળા માતાપિતાએ ઘરમાં તેમજ શાળામાં યોગ્ય વાતાવરણ

પુરુ પાડીને શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૨૨) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ઊંચી જોવા મળેલ. બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમને કારણે યોગ્ય માર્ગદર્શન તથા સારસંભાળ દ્વારા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૩) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા ઊંચી જોવા મળેલ. કુટુંબમાં બાળકનો દ્વિતીય ક્રમ હોય બાળકના યોગ્ય સંભાળ અને પર્યાપ્ત દેખરેખ દ્વારા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારી શકાય તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૪) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. માતાપિતાએ બાળકના યોગ્ય દેખરેખ દ્વારા તથા શાળા કક્ષાએ વધુ ધ્યાન કેન્દ્રીત કરી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૫) ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને માતા-પિતાએ ઘરમાં જ વિદ્યાર્થીઓની વય નાની હોય યોગ્ય વાતાવરણ પુરુ પાડીને અનુકૂલનમાં વધારો થાય તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૬) ધોરણ ૮ થી ૧૦ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન ધોરણ ૮ થી ૧૦ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. માતાપિતાએ બાળકને ઘરમાં તેમજ શાળામાં યોગ્ય વાતાવરણ મળી રહે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરી અનુકૂલનમાં વધારો થાય તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૨૭) સામાન્ય કુમારોનું અનુકૂલન શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. ઘર, સમાજ તથા સંસ્થાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓની યોગ્ય દેખરેખ રાખીને અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૮) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. સગીર ઉંમરને ધ્યાનમાં લઈને યોગ્ય દિશા સૂચન દ્વારા અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૨૯) પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. માતા-પિતાએ જ્ઞાતિને ધ્યાનમાં લીધા સિવાય અન્ય સાથે હળે મળે તે રીતે અનુકૂલન વધારવાના પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૩૦) બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન બીજા પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. માતા-પિતાએ ઘર, સોસાયટી કે સમાજ તેમજ શાળાઓમાં એકબીજા સાથે તાદાત્મ્ય સાધે તેવા પ્રયત્ન દ્વારા અનુકૂલન વધારવાના પ્રયાસો કરવા જોઈએ.
- (૩૧) ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. માતા-પિતાએ બાળકને ઘરની બહાર ગ્રામ્ય વિસ્તારના અન્ય બાળકો સાથે હળમળે તેવા પ્રયત્નો દ્વારા અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૩૨) સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. શાળામાં શિક્ષકો તથા વિદ્યાર્થીઓએ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે અનુકૂલિત થાય તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૩૩) ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન ગ્રાન્ટેડ શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. શાળામાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે શિક્ષકો તથા વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

- (૩૪) સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. સ્વનિર્ભર શાળાઓએ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના યોગ્ય વાતાવરણ, દિશાસૂચન દ્વારા અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૩૫) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. નિમ્ન આવકસ્તરને કારણે માતાપિતા બાળક યોગ્ય વાતાવરણ મળે તે રીતે અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૩૬) સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. કુટુંબમાં બાળકને યોગ્ય દિશા અને વાતાવરણ મળે તે રીતે અનુકૂલન વધારવાના પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૩૭) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમ વાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનું અનુકૂલન કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળેલ. બાળકનો ક્રમ પ્રથમ હોય પરંતુ બાળકને યોગ્ય વાતાવરણ ન મળતું હોય, માતાપિતાએ યોગ્ય વાતાવરણ દ્વારા અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૩૮) ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ધોરણ ૫ થી ૭ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. વિકાસની પ્રારંભિક અવસ્થા હોય ઘર તેમજ શાળામાં વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.
- (૩૯) ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. સગીર અવસ્થાપૂર્ણ અને પુખ્ત ઉંમરમાં પ્રવેશ એ આત્મવિશ્વાસ વધવા માટેના સાનુકૂળ તબક્કામાં માતાપિતાએ આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૪૦) સામાન્ય કુમારોનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. શારીરિક ક્ષતિના કારણે બાળકોમાં લઘુતા હોય છે જેને દૂર કરીને આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૧) સામાન્ય કન્યાઓનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી કન્યાઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. કન્યા તરફનું માતા-પિતાનું ઉદાસીન વલણ કન્યાઓમાં શારીરિક ક્ષતિ તેના આત્મવિશ્વાસને ગુમાવે છે. માતા-પિતા અને સંસ્થાઓએ આત્મવિશ્વાસમાં વધારો થાય તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૨) ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૦ થી ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. ઘર તેમજ શાળામાં યોગ્ય વાતાવરણ દ્વારા આત્મવિશ્વાસમાં વધારો કરી શકાય તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૩) ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૩ થી ૧૫ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. સગીરાવસ્થામાં યોગ્ય પ્રેરણા તથા દિશાસૂચન દ્વારા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૪) ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ ૧૬ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. પુખ્ત ઉંમરે યોગ્ય માર્ગદર્શન અને યોગ્ય દિશા દ્વારા આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૫) પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. જ્ઞાતિની અસર આત્મવિશ્વાસ ઉપર થતી હોઈ શકે. જ્ઞાતિને ધ્યાનમાં લીધા સિવાય બાળકનો વિકાસ થાય તેવા પ્રયત્નો સરકાર દ્વારા ખાસ હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૬) બિનપછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

બિનપછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો યોગ્ય વાતાવરણ, યોગ્ય દિશાસૂચન દ્વારા આત્મવિશ્વાસમાં વધારો કરી શકાય તે માટેના પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૪૭) ગ્રામ્ય વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ ગ્રામ્ય વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે હમદર્દી અને યોગ્ય માર્ગદર્શન દ્વારા આત્મવિશ્વાસમાં વધારો થાય તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૮) અર્ધશહેરી વિસ્તારમાં સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ અર્ધશહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. સમાજનું દૃષ્ટિબિંદુ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના તરફેણમાં બદલાય તેવા પ્રયત્નો દ્વારા આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૪૯) શહેરી વિસ્તારના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ શહેરી વિસ્તારના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. શહેરી વિસ્તારમાં ખુબ જ પ્રમાણમાં વિકાસ માટેના સ્ત્રોતો રહેલા હોય છે. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને યોગ્ય માર્ગદર્શન દ્વારા આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫૦) સરકારી શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ સરકારી શાળાના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. સરકારી શાળાઓમાં યોગ્ય માર્ગદર્શન વધે તેવા પ્રયત્નો દ્વારા આત્મવિશ્વાસમાં વધારો થાય તેવા પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫૧) ગ્રાન્ટેડ શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ વધે તે માટે શાળા તેમજ વાલીઓએ ખાસ પ્રયત્ન હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫૨) વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૫૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને

આર્થિક રીતે સદ્ધર થવા માટે યોગ્ય ઘંઘા રોજગારની માહિતી આપી ને આત્મવિશ્વાસ વધારવાના પ્રયત્ન હાથ ધરવા જોઈએ.

- (૫૩) વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૧૬૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ સુધીની આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને શાળા તથા માતા-પિતાએ યોગ્ય દિશા સૂચન તેમજ સમાજમાં દરેકની સાથે હળેમળે તેમ કરીને આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયાસ હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫૪) વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ થી વધુ આવકવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ ઊંચો જોવા મળેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધે માટે શાળાઓએ તેમજ સંસ્થાઓએ યોગ્ય માર્ગદર્શન દ્વારા જરૂરી પ્રયત્ન હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫૫) સંયુક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ સંયુક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ વધે માટે કુટુંબના તમામ સભ્યોએ તેમજ સંસ્થાઓએ ધ્યાન કેન્દ્રીત કરીને આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયાસો કરવા જોઈએ.
- (૫૬) વિભક્ત કુટુંબવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વિભક્ત કુટુંબવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધે તે માટે માતા-પિતાએ ખાસ ધ્યાન કેન્દ્રીત કરીને યોગ્ય સંસ્થામાં અભ્યાસ કરાવી આત્મવિશ્વાસ વધારવાના પ્રયત્નો હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫૭) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના પ્રથમ ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. માતાપિતાએ પ્રથમ બાળક વધુ લાડકવાયુ હોય જેથી વધુ લાડકોડમાં વિકાસ તરફ ધ્યાન આપેલ ન હોય ત્યારે

ધ્યાન કેન્દ્રીત કરી આત્મવિશ્વાસ વધે તે માટે જરૂરી માર્ગદર્શન આપી પ્રયત્ન કરવા જોઈએ.

- (૫૮) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ કુટુંબમાં બાળકના જન્મના દ્વિતીય ક્રમવાળા શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ આથી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધે તે માટે યોગ્ય દિશાસૂચન દ્વારા પ્રયત્ન હાથ ધરવા જોઈએ.
- (૫૯) કુટુંબમાં બાળકના જન્મના તૃતીય કે તેથી વધુ જન્મ ક્રમવાળા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. આથી શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના તૃતીય કે તેથી વધુ ક્રમ હોય લાપરવાહીને બદલે એટલે કે પુરતું ધ્યાન ન આપ શકતા હોય ત્યારે યોગ્ય સંભાળ દ્વારા આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.
- (૬૦) સ્વનિર્ભર શાળાના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ કરતા ઊંચી જોવા મળેલ. સંસ્થાઓએ અને શાળાઓએ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે વધુ ધ્યાન કેન્દ્રીત કરી શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વધારવાનો ઉપાયો હાથ ધરવા જોઈએ.

૫.૫.૦ ભાવિ સંશોધનો અંગે ભલામણો

પ્રસ્તુત સંશોધનના સાતત્યમાં જે બીજા કેટલાક અભ્યાસો હાથ ધરી શકાય તેમ છે. જેની વિગતો આ મુજબ છે.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા તાલીમાર્થી (અધ્યાપન મંદિર) વિદ્યાર્થીઓના શીખવવા પ્રત્યેના વલણ, જ્ઞાણ, હતાશાનો અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ પ્રકારની કોલેજો તથા યુનિવર્સિટીના વિવિધ અનુસ્નાતક ભવનમાં વિદ્યાર્થીઓના હતાશા, જ્ઞાણ, શીખવવા પ્રત્યેના વલણનો અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પ્રાથમિક, માધ્યમિક શાળામાં સંગીત જેવા વિશિષ્ટ કલાના શીખવવા પ્રત્યેના વલણનો અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને અધ્યાપન મંદીરમાં સંગીત જેવા વિશિષ્ટ કલાના શીખવવા પ્રત્યેનો અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.

❁ REFERENCE BOOKS

- Buch, M. B. : *A Survey of Research in Education*, Baroda : Centre of Advance Study in Education, 1974.
- : *Second Survey of Research in Education*, Baroda : Society for Educational Research and Development, 1979.
- : *Third Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1987.
- : *Fourth Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1991.
- : *Fifth Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1998.
- Budhdev, P. V. : "*A study of anxiety, self confidence and attitude towards parents of female students, studying in co-educational and non-co-educational colleges*", Minor Research Project, Sponsored U.G.C., New Delhi.
- Brubacker, J. S. : *Modern Philosophies of Education*, Tokyo MacGraw Hill Book Co., 1962.
- Coney, F. L. : *Values of Future Teachers : A Study of Attitude Towards Contemporary Issues*. New York : Teachers College, 1955.
- Dhamija N. and Malhotra S. P. : "*Effect of different approaches in increasing self confidence in learning among students*", 1991, Journal of All India Association for Educational Research.
- Educational Research : *An Introduction* (4th Edition), New York : Longman, 1983.
- Edwards, Allen L. *Techniques of Attitude Scale Construction*, New York : Appleton Century Crofts Inc., 1957.
- Fishbein Martin : *Reading in Attitude theory and measurement*, New York : John Willey and Sons Inc., 1967.

- Kundu, Gorachand : *A New Technique of Attitude Measurement*, Calcutta : Annapurna Publishing House, 1975.
- Lindquist, E. F., *Statistical Analysis in Educational Research* (Indian Ed.) New Delhi : Oxford and IBH Publishing Company, 1970.
- Lyman Harward B. : *Test scores and What they Mean* (3rd Ed.), New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1978.
- Maguire T. L. : *Semantic Differential Methodology for the Structuring of Attitudes* : American Educational Research Journal, 1973, 295-306.
- Marlow, Edger, *Mastery Learning and the Curriculum*, Experiments in Education, VIII, 3, May 1980, 47-90.
- Mathur, R. N. : *On implementation of a mastery learning strategy*, Journal of Higher Education, IV, 3, Spring, 1979, 333-39.
- Mitchell, Bruce M. and Wilkens, Robert : *"The Measurement of Attitude Change in Creative Problem Solving Programs"*, Educational Research Quarterly, VI, 2, 1981, 33-39.
- Mohanty, S. B. : *"Mastery Learning"*, Experiments in Education, XI, 1 March, 1983, 15-18.
- Ramachary, Akaram : *"Correlation between Scientific attitude and achievement in Science"*, Experiments in Education, X, 07 September 1982, 123-26.
- Rayindranath, M. J. : *"Development of Scientific Attitude"*, An Experimental Study, Journal of Indian Education, November 1983, 23-32.
- : *"Towards Development of Attitude, A Paradigm*, The Educational Quarterly, XXXV, 01, January, 1983, 8-11.
- ઉચાટ દિનેશચંદ્ર એ., *સંશોધનના પ્રારંભે*, પ્રથમ આવૃત્તિ, રાજકોટ, ૧૯૮૮.
- *સામાજિક શાસ્ત્રોમાં સંશોધન સમસ્યા પસંદગીના સૈદ્ધાંતિક અને વ્યાવહારુ આધારો*, પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ, ૧૯૮૭.

- ઉચાટ દિનેશચંદ્ર અને અન્ય, **સંશોધન સંદોહન**, રાજકોટ : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૮.
- ત્રિવેદી, એમ. ડી. અને પારેખ બી. યુ., **શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર**, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૮૯.
- દેસાઈ, કે. જી. અને અન્ય, **શૈક્ષણિક પરિભાષા અને વિભાવના**, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૮૪.
- દેસાઈ, એમ. જી. અને દેસાઈ કે. જી., **સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ**, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૮૫.
- , **મનોવૈજ્ઞાનિક માપન**, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૭૮.
- દોંગા, નાનુભાઈ, **અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન**, નિજિન્ન સાઈકો સેન્ટર, રાજકોટ, ૧૯૯૫.
- મોદી દમયંતીબેન અને અન્ય, **સંશોધનોની માધુકરી**, પ્રથમ આવૃત્તિ, ભાવનગર યુનિવર્સિટી, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૯૧.

❁ સંશોધન સારાંશ :

- Bhagiya N.M. (1966) : "*Study of the problem of school Adjustment and Developing an Adjustment Inventory*", In M.B. Buch's survey of Research in Education, Baroda Centre of Advance Study in Faculty of Educatino and Psychology M.S. Uni. 1974.
- Agrawal R.N. : "*Adjustment problems of Pupil of Secondary Schools. Adjustment Problems of Secondary Schools pupils as pereceived and Judged by parents, Teachers and pupils themselves.*" Ph.D. Edu. Agr. U. 1970. In M Buch's A survery of Research in Education, CASE M.S. Uni. Baroda, 1974.
- ભટ્ટ : "ચૌદથી વધુ વયના, વિવિધ બૌદ્ધિક અને સામાજિક આર્થિક સ્તર ધરાવતા કુમારો અને કન્યાઓના ઘર, શાળા, આરોગ્ય, સામાજિક અને સાંવેગિક ક્ષેત્રના અનુકૂલનના પ્રશ્નોનો અભ્યાસ." (એમ.એડ્. ૧૯૭૨)

દમયંતી મોદી અને અન્ય દ્વારા ઉદ્દૃત, માધુકરી, ભાવનગર : શિક્ષણ ભવન, ૧૯૮૨.

- ચગ ચંદ્રિકા જે. : વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક અનુકૂલન, સાંવેગિક અનુકૂલન અને સામાજિક અનુકૂલન તેમની કૌટુંબિક પરિસ્થિતિ સાથેનો સંબંધ તપાસવો. અપ્રકાશિત લઘુ શોધ નિબંધ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એપ્રિલ-૧૯૭૪.
- M. Tulpule. : *"A pilot Study of Adjustment of Pre-University of the S.N.D.T. Arts College for Women."* (S.N.D.T.U. 1977) In M.B. Buch's *A Survey of Research in Education*. New Delhi, NCERT, 1987.
- Goswami N. : *"Adjustment Problems of School going Adolescent Grils and the Development of an Adjustment Inventroy for their measurement"* (Ph. D. Edu., Gau. U. 1980) In M.B. Buch's *A survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1987.
- Gupta, A. K. : *Study of Parental Prefrences in Relation to Adolescents, Personality, Adjustment and Achievement*, Model Institutite of Education and Research, Jammu, (NCERT Financed). In M.B. Buch's *A survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1987.
- Mattoo, B. K. : *"Home Adjustment Patterons of Adolescent Boys and Girls at Various level of Socio - economic status and General Intelligence"* (Ph.D. S.P.U., VVN. 1981) *Journal of Education and Psychology*, Volume 40, Number 3 Oct. 1982.
- ઝરીના એ. ઘનકોટ, "ભાવનગર શહેરની ગુજરાતી માધ્યમવાળી ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાનાં શ્રેણી અગિયારમાં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓનાં કૌટુંબિક અને સામાજિક અનુકૂલનનો અભ્યાસ." (એમ.એડ્. ૧૯૮૨) દમયંતી મોદી અને અન્ય દ્વારા ઉદ્દૃત "માધુકરી" ભાવનગર શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૮૨.

- આર.બી. દસલાણિયા, "પ્રાથમિક અધ્યાપન મંદિરના તાલીમાર્થીઓના અનુકૂલનનો અભ્યાસ" દિનેશ ચંદ્ર ઉચાટ અને અન્ય દ્વારા ઉદ્દૃત સંશોધન સંદોહન" રાજકોટ, શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૮.
- S.D. SINGH *"Need patterns, Achievement and adjustment of mentally superior children"* (Ph. P. Psy. Agra 1983) In M.B. Buch's *Fourth survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, II Volume - 1983-88.
- બી.એસ.પવાર "વલસાડ જિલ્લાના ચીખલી તાલુકાની માધ્યમિક શાળાના ધોરણ આઠ અને નવમાં અભ્યાસ કરતાં આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓનાં કૌટુંબિક અને સામાજિક અનુકૂલનના અભ્યાસ" અપ્રકાશિત લઘુશોધ નિબંધ ભાવનગર યુનિવર્સિટી ૧૯૮૩, સંપાદક : દમયંતિ મોદી તથા અન્ય સંશોધનોની માધુકરી શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર પ્રથમ આવૃત્તિ ૧૯૮૧.
- V.R. RAWAL, *"Personality Adjustment and Attitude Towards authority of emotionally Disturb Adolescents in Relation to their Hoem and School Environment"* (Ph.D. Edu. Kumaon U. 1984) In M.B. Buch's *A survey of researen in Education*, Baroda Case 1984.
- S. Kumar, *"A Comparative study or the interest Needs and Adjustment problems or gifted and Average children."* (Ph. D. Edu. U. 1985) In M.B. Buch's *A survey of Reseasen in Education*, New Delhi, NCERT 1991, P. 388.
- એન.એસ. દોંગા, "ગુજરાતમાં શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયોનાં તાલીમાર્થીઓના અનુકૂલનનો અભ્યાસ." (પીએચ.ડી., શિક્ષણ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૬), પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ, રાજકોટ, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, પૃ. ૧૨૫.
- P.S. Kala, *"Personality Development and Adjustment of pre-adolescent children born to wording and non-Working women from higher socio-Economic familiar"*. (Researen Studies of researen in Education New Delhi, 1991, P. 207.

- પી. ટી. પંડ્યા, નોકરી કરતી અને ન કરતી માતાઓનાં સંતાનોનાં અનુકૂલન, સિદ્ધિપ્રેરણા, ચિંતાતુરતા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો અભ્યાસ." (પીએચ.ડી, શિક્ષણ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી ૧૯૯૩), પી.એચ.ડી. શોધ નિબંધ.
- આશા ડી. ઝીબ્બા, "અનુકૂલન, હતાશા, સિદ્ધિ અને સિદ્ધિપ્રેરણાની સામાન્ય અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓ પર થતી અસરોનો અભ્યાસ". (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી ૧૯૯૯). પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ.
- ગોહિલ જી.એન. "માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધોની અસરકારકતા" (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી ૨૦૦૧). પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ.
- G.L. Julka (1963) "*Aggression, Fear and Anxiety in Children*". *Their Education Implications*" Ph.D. Education Raj University 1963, Personality Learning and Maturation Abstracts).
- S.S. Greval (1971) "*Achievement motivation and Anxiety as Related to Academic Success in Mathematics*". "Experiment in Education Vol. X No. 2 Ph.D. Education, Punjab University, 1974, P. 34-37.
- .P.Gupta (1978) "*A study of Anxiety and Achievement motivation in Relation to Academic Achievement Sex and Economic Status*." (Ph.D. Edu. Luck now Uni. 1988) in Third survey of Researon in Education, By M.B. Buch, New Delhi, NCERT. p. 356.
- Papiya Ghose and Hiran Khurana (1985) "*A study of the effects of socio-economic states and sex on the levels of self concept, Anxiety and Adjustment of Delhi University*." 1985 in Journal of Education X-Psychology, Vol. 44, No. 2 x 3 P. 140-44.
- N. Chaudhary, "*The Relationship between achievement motivation and anxiety Intelligence, Sex, Social class and vocational aspirations*," (Ph. D. Psy. Pan U 1971) In M.B. Buch's A A survey of Researon in Eduatino New Delhi, NCERT, 1974, P. 145.
- D.B. Desai (1971) "*Achievement motivation in hinschool pupils in kheda District*." (M.B. patel college of Edu. Vallabh Vidyanagar,

- NCERT Financial 1971). M.B. Buch's (Edu.) A survey of Research in Education, (Case Baroda 1974) P. 147.
- P.P. Gokulnathan (1972) "*A study of achievement related motivation and Educational achievement among school pupils.*" Ph.D. Edu. Dib. Uni. in M.B. Buch A study of Research in Education 1972, Case, M.B. University, Baroda, First Education P. 50.
 - પી.સી. અગ્રવાલ (૧૯૭૪) "*વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની જાતીયતાનાં સંદર્ભે અભ્યાસ.*" (પીએચ.ડી. શિક્ષણ કાર્ગટક યુનિ. ૧૯૭૪) એમ.બી. બુચના સેકન્ડ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી, નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ.આર.ટી. પાના નં. ૧૯૧.
 - D. Banerjee (1974) "*Development of Co-Operative and competitive behaviour and its relationship with need for achievement.*" (Ph. D. Psy. Vadi Uni. 1974). M.B. Buch's Edu. Second Survey of Research in Education, (SERD, Baroda 1974). P. 171.
 - C.C. Pathak (1974) "*A study of Achievement motive, Educational Norms and school performance of high school pupils.*" (Ph.D. Edu. Spe. 1974) Lited by T.V. Rao (ett. al) "Personality training and motivation in M.B. Buch's (Ed.) Second survey of Research in Educatin (SERD Baroda Uni.) 1979 P. 191.
 - યુ. દેસાઈ (૧૯૭૫) "*માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે સિદ્ધિપ્રેરણા*" લઘુશોધ નિબંધ, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી રાજકોટ-૧૯૭૫.
 - P.A. Parikn, "*A study of achievement motivation, School performance and educational norms of secondary school pupils of Std. 8, 9 and 10 In the city of Bombay*", (Ph. D. Edu. Bom. U. 1976) In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education New Delhi NCERT 1991.
 - G. Mumbay, "*A study of achievement motivation of scheduled Tribs pupils of south Gujarat*" (Ph. D. Edu., S. Uni.) In second survey of

Research in Education by M.B. Buch's, New Delhi, NCERT, 1971, P. 187.

- J.A. Christian, *"A study of fear of failure Hope of Success, Achievement motivation, Anxiety and concern of Girl's"* (Ph. D. Sp. G. 1977) In Indian Education Review : XI 2, April 1979 - P. 88-93.
- J.P. Gupta (1978) *"A study of Anxiety and achievement motivation in relation to academic achievement sex and economic status"*, Ph. P. Edu. 1978 in M.B. Buch, The Third Survey of Research in Education, New Delhi 1978-83, P. 356.
- B.B. Siddigui (1979) *"A Effects of achievement motivation and personality on academic success."* Ph.D. Phgy, Guj. Uni. 1978 cited by M.B. Buch The Third survey of research in education NCERT, New Delhi, 1979-83, P. 690-91.
- K. Narula, (1979) *"A study of achievement motivation with intelligence socio-economic status and performance of the prospective secondary school teachers of orissa state."* Ph.D. Edu. M.S. Uni. in 1979 M.B. Buch. The Third survey of Research in Education NCERT, New Delhi, 1979-89, P. 385-86.
- એમ. બી. પીપળવા, (૧૯૭૯) *"માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ,"* એમ.એડ્. લઘુશોધ નિબંધ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. રાજકોટ, એપ્રિલ-૧૯૭૯.
- બીપીન બી. રાજયગુરુ, (૧૯૮૦) *"માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પર બિન બૌદ્ધિક પરિબલોની અસર"*, (એમ.એડ્. ૧૯૮૦) ઉદ્ઘૃત દમયંતી અને અન્ય, માધુકરી શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ભાવનગર ૧૯૮૨.
- M. Dutt, (1983) *"Socio psycholological study of the tribal high school male student of himachel predesh with high achievement motivation"*, (Ph.D. Edu. M. Su. 1983) M.B. Buchis (Edu.) second survey of Research in Edu.

- જી. ભારથી (૧૯૮૪) "પૂર્વ તરૂણોની સ્વસંકલ્પના અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ" (પીએચ.ડી. મનોવિજ્ઞાન, ઓસ્માનિયા યુનિ. ૧૯૮૪, એમ.બી. બુચના ફોર્થ સર્વે ઓફ રીસર્ચ એજ્યુકેશનમાંથી, નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ. આર.ટી.
- T. Gyanoni (1984) "*Frustration Relation as functions of achievement motivation and anxiety of different age levels*", (Ph. D. Edu. Ayra Uni. 1984) Research in psychology of education Abstracts M.B.Buch's First Survey of Research in Education, P. No. 372.
- આઈ. અહુવાલિયા, (૧૯૮૫), "સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર કરતા પરિબળોનો અભ્યાસ," (પી.એચ.ડી. મનોવિજ્ઞાન આગ્રા યુનિ. ૧૯૮૫) એમ.બી. બુચના ફોર્થ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી, નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ. આર.ટી. પાના નં. ૩૩૩ થી ૩૩૪.
- કે.પી. મેવા, (૧૯૮૫) "મોરબી તાલુકાના શ્રેણી નવના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા અભ્યાસ" (એમ.એડ્. ૧૯૮૫) દિનેશચંદ્ર ઉચાટ અને અન્યો, સંશોધનનું સદોહન શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. રાજકોટ, ૧૯૮૫ પેઈઝ ૨૧૩-૧૫.
- જી. રાઘવા (૧૯૮૫) "ધોરણ નવમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વિકાસનો તેમની સામાજિક આર્થિક સિદ્ધિના સંદર્ભે અભ્યાસ", પીએચ.ડી. મૈસુર યુનિ. ૧૯૮૫) એમ.બી. બુચના સેકન્ડ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી નવી દિલ્હી, એન.સી. ઈ.આર.ટી. પાના નં. ૪૫૯.
- એ.આર.મનસુરી (૧૯૮૬) "શ્રેણી ૫, ૬ અને ૭ માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની સામાજિક આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભે અભ્યાસ", (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, એસ.પી. યુનિ. ૧૯૮૬) એમ.બી. બુચના ફોર્થ ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ.આર.ટી. ૧૯૯૧.
- આર.સી. ત્રિપાઠી (૧૯૮૬) "પૂર્વ ઉત્તરપ્રદેશની માધ્યમિક શાળામાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની જાતીયતાના સંદર્ભે અભ્યાસ", (પીએચ.ડી. શિક્ષણ ગોર યુનિ. ૧૯૮૬) એમ.બી. બુચના ફોર્થ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ.આર.ટી. પાના નં. ૧૯૯૧.

- એસ.કે. શ્રીવાસ્તવ, (૧૯૮૬) "ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ" જર્નલ ઓફ એજ્યુકેશન એન્ડ સાયકોલોજી વોલ્યુમ નં. ૨૩, જુલાઈ-ઓક્ટોબર ૧૯૮૭, પેઈઝ ૧૦૧ - ૧૦૪.
- ભટ્ટ એમ.જે. "સુરેન્દ્રનગર, જોરાવરનગર અને વઢવાણની કન્યાશાળાઓમાં અભ્યાસ કરતી ધોરણ બારની વિદ્યાર્થીનીઓનો સિદ્ધિપ્રેરણાઆંક નક્કી કરવો અને તેનો સહસંબંધાંક બુદ્ધિઆંક તથા સામાજિક-આર્થિક દરજ્જો તપાસવો" અપ્રકાશિત એન.એડ્. લઘુશોધ નિબંધ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. ૧૯૮૭.
- એસ.જે. દવે (૧૯૮૮) "બૃહદ સુરેન્દ્રનગર શહેરી શ્રેણી - ૧૧ માં અભ્યાસ કરતી બાળાઓની સિદ્ધિપ્રેરણાઓ અને તેની સાથે સંકળાયેલા કેટલાક ચલોના સહસંબંધોનો અભ્યાસ." એમ.એડ્. સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. લઘુશોધ નિબંધ, એપ્રિલ-૧૯૮૮, શ્રીમતિ એન.એમ. શાહ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન વઢવાણ શહેર.
- P.P. Gorulnathan, "A study of Achievement Related Mitigation and Educational Achivment among. Secondary School Pupils." (Ph.D. Edu. Dib - U. 1972) In M.B. Buch's A survey of Research in Education New Delhi : NCERT 1974, P. 150.
- અમરચોળી મનસુખલાલ જે. "વલામીપુર તાલુકાની માધ્યમિક શાળાઓનાં વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ, બુદ્ધિક્ષા અને અભ્યાસ ટેવોનાં સંદર્ભમાં અભ્યાસ" (એમ.એડ્. ૧૯૮૬) ઉદ્ઘૃત દમયંતિ મોદી અને અન્ય 'માધુકરી' ભાવનગર : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૮૨ પૃ. ૨૮૦-૨૮૧.
- હરિભાઈ ડી. કાસિન્દરિયા, "લીબડી તાલુકાની માધ્યમિક શાળાઓના શ્રેણી આઠના વિદ્યાર્થીઓની નિમ્ન સિદ્ધિમાં કારણોનો અભ્યાસ." (એમ.એડ્. ૧૯૮૧), ઉદ્ઘૃત દમયંતિ મોદી અને અન્ય 'માધુકરી' ભાવનગર : શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન ૧૯૮૨, પૃ. ૨૮૨-૨૮૪.
- વજુભાઈ બી. વાળા, "ભાવનગર શહેરમાં શ્રેણી સાતમાં અભ્યાસ કરતાં પછાત અને બિન-પછાત વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિ અને બુદ્ધિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ" (એમ.એડ્. ૧૯૮૧) ઉદ્ઘૃત, દમયંતિ મોદી અને અન્ય 'માધુકરી' ભાવનગર, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૮૨ પૃ. ૨૮૮-૨૮૯.

- Sudhatiumari, "*A study of Intelligence Achievement, Adjustment and Socio-Economic patterns of Different Sociometric Groups of Adolescents.*" (Ph.D. Edu. Pan. U. 1982). In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education New Delhi : NCERT 1991 P. 391.
- S.K. Jasuja, "*A study of frustration level of Aspiratino and Academic Achievement in relation to Age, Education and Sex. Differences among Adolescents.*" (Ph.D. Psy. Agra. U. 1983) In M.B. Buch's fourth survey of research in Education. New Delhi : NCERT. 1991 P. 828.
- A.D. Sinh, "*A comparative study of high and low Academic Achievement in Self-Concept formation*". (Ph.D. Edu., RDVV. 1983) In M.B. Buch's Fourth survey of Research in Education, New Delhi : NCERT, 1991, P. 857.
- હરેશકુમાર એસ. પંડ્યા, "ભાવનગર શહેરની શાળાઓના શ્રેણી નવના વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને સામાજિક પરિપક્વતાનો અભ્યાસ" ઉર્દઘૂત, દયમંતી મોદી અને અન્ય માધુકરી, ભાવનગર : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૯૨ પૃ. ૨૯૧-૯૩.
- Mithileshgumari Dixit, "*A comparative study of Intelligence and Academic Achievement of Adolescent Boys and Girls, studying in classes IX and XI*" (Ph.D. Edu. Ken. U. 1985). In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education, New Delhi : NCERT, 1991, P. 821.
- વિ.એન.વેકરિયા, રાજકોટ શહેરની ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના સામાન્ય પ્રવાહના ઉચ્ચ સિદ્ધિ મેળવનારા વિદ્યાર્થીઓની આર્થિક સુવિધાઓનો અભ્યાસ, (એમ.એડ્. ૧૯૮૬) ઉર્દઘૂત, દિનેશચંદ્ર ઉચાટ અને અન્ય સંશોધન સંદોહન, રાજકોટ : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૮, પૃ. ૭૯-૮૧.
- S. Sultana, '*A study of school Achievement among Adolescent children with working and Non-Working mothers*' (Ph. D. Edu. Kur. U. 1988), In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education, New Delhi, NCERT 1991, P. 860.

- જયેદવસિંહ બી. વાળા, 'દસમાં ધોરણના બિનપછાત, પછાત અને અન્ય પછાત વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ' (એમ.એડ્. ૧૯૯૦) દમયંતિ મોદી અને અન્ય દ્વારા ઉદ્ધૃત, 'માધુકરી' ભાવનગર : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૯૨, પૃ. ૩૦૦-૩૦૨.
- Joshi R. V. : "*A study of personality factors, self confidence and values of backward caste students*", Ph.D. Edu., Academic Staff College, Saurashtra University, Rajkot, 1997.
- Solanki, T. M. : "*A comparative study of impaired speech students and normal students in relation to their self-confidence, anxiety and achievement motivation*", Ph.D., Edu., Academic Staff College, Saurashtra University, Rajkot, 1999.
- Joshi Nitin B. : "*A study of anxiety, adjustment, achievement motivation and educational achievement of working parents and non-working parent's children of primary school*", Ph.D. Edu., Saurashtra University, Rajkot, 2005.
- ગજેરા ગિરીશકુમાર એન. : "*પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, મૂલ્યો અને પુનઃસ્મૃતિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ*" (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૨૦૦૦). પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ.

परिशिष्ट - १

मार्गदर्शक :

श्री डॉ. के.अम. ढोंगा
कार्यकारी आचार्य,
श्रीमती जे.जे. कुंडलीया ग्रेजुअेट
टीयर्स कोलेज—राजकोट.

प्रयोजक :

श्री गोडिल प्रेमजुभाई अेन.
अेम.अे., अेम.अेडू.
मददनीश शिक्षक
मोहनदास गांधी विद्यालय,
राजकोट.

व्हाला विद्यार्थी मित्रो,

आनंदमां लशो, जय त्भारत साथ जज्ञाववानुं के, हुं मोहनदास गांधी विद्यालय, राजकोट मददनीश शिक्षक तरीके इरज बजावुं हुं. अत्रे आपनी जेम हुं पण (पी.अेय.डी.)नो विद्यार्थी हुं. आ साथे मारा विषय "शारीरिक क्षति धरावता विद्यार्थीओ अने सामान्य विद्यार्थीओनी सिद्धिप्रेरणा, अनुकूलन, आत्मविश्वास अने शैक्षणिक सिद्धिनो तुलनात्मक अल्पास"नी माहिती माटे आपनी पासे आ प्रश्नावली लाव्यो हुं जे वांची, विचारी, व्यवस्थित जवाब आपशो. तमारो जवाब मारा माटे भूब ज उपयोगी होय संपूर्ण साथ—सहकार आपशो.

नोंध : (१) बधा ज प्रश्नो उत्तरआपो.

(२) दरेक प्रश्नोना उत्तर माटे हा/ना दर्शावता जानमां " √ " निशानी करो.

(३) दरेक प्रश्नोना उत्तर माटे तमे जेवुं मानता हो तेवुं ज लभशो.

प्रयोजक : गोडिल पी.अेन.

विद्यार्थीनुं नाम :

	अटक	नाम	पितानुं नाम
(१)	धोरण : प थी ७()	ट थी १०()	११ थी १२()
(२)	जाति : कुमार ()	कन्या ()	
(३)	उमर : १० थी १२ वर्ष ()	१३ थी १५ वर्ष ()	१६ थी १८ वर्ष ()
(४)	ज्ञाति : पछात()	बिन पछात()	
(५)	विस्तार : ग्राम्य()	अर्धशहरी()	शहरी ()
(६)	शाणा संयालन : सरकारी ()	ग्रान्टेड ()	स्वनिर्भर ()
(७)	आर्थिक स्थिति : वार्षिक १५००० सुधी ()	वार्षिक १६००० थी ५०००० ()	वार्षिक ५०,००० थी वधु ()
(८)	सामाजिक दरजजो : संयुक्त ()	विलक्त ()	
(९)	बाणकना जन्मनो क्रमः प्रथम ()	द्वितीय ()	तृतीय के तेथी वधु ()

ક્રમ	વિધાન		હા	ના
(૧)	તમે જાહેરમાં બોલતા સંકોચ અનુભવો છો	૧		
(૨)	તમે વર્ગમાં આગળની બેઠક ઉપર બેસવા ઈચ્છો છો ?	૨		
(૩)	તમારા કુટુંબના બધા જ સભ્યો જમતી વખતે સાથે મળો છો ?	૩		
(૪)	ઘરના સભ્યો તમારી મુશ્કેલીમાં ધ્યાન આપતા નથી અને લાગણી અનુભવો છો ?	૪		
(૫)	વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં તમને નેતાગીરી લેવી ગમે છે ?	૫		
(૬)	તમારા વર્તનથી તમારા શિક્ષકોને સંતોષ હોવાનું તમે માનો છો ?	૬		
(૭)	નાની નાની બાબતોમાં ઘરનાં વડીલો તમારા ઉપર ગુસ્સે થાય છે ?	૭		
(૮)	ઘરકામના કારણે શાળાનાં અભ્યાસમાં તમને વિક્ષેપ પડે છે ?	૮		
(૯)	તમારા પોતાના કામ તમારે જાતે કરવા પડે છે ?	૯		
(૧૦)	અજાણી વ્યક્તિ સાથે તમે સરળતાથી ભળી શકો છો ?	૧૦		
(૧૧)	તમારા ઘરના વાતાવરણથી તમે અકળાવ છો ?	૧૧		
(૧૨)	તમે સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોમાં ભાગ લો છો ?	૧૨		
(૧૩)	તમે રમત-ગમતની વિવિધ સ્પર્ધાઓમાં ભાગ લો છો ?	૧૩		
(૧૪)	શાળામાંથી યોજાતા પ્રવાસમાં તમને જોડવું ગમે છે ?	૧૪		
(૧૫)	તંદુરસ્તીની જાળવણી માટે ખાવાની ટેવો પ્રત્યે તમે જાગૃત છો ?	૧૫		
(૧૬)	તમે લાગણીશીલ સ્વભાવના છો ?	૧૬		
(૧૭)	નવરાશના સમયે તમને ખરાબ વિચારો આવે છે ?	૧૭		
(૧૮)	તમને એકાકી રહેવું ગમે છે ?	૧૮		
(૧૯)	શારીરિક સ્વચ્છતા માટે તમે કાળજી રાખો છો ?	૧૯		
(૨૦)	ઘરના વડીલો તમને વારંવાર ટોકતા હોય તેવું લાગે છે ?	૨૦		
(૨૧)	અન્યને મદદરૂપ થવું તમને ગમે છે ?	૨૧		

ક્રમ	વિધાન		હા	ના
(૨૨)	શાળામાં અન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે તમે સહજતાથી હળીમળી શકો છો ?	૨૨		
(૨૩)	તમે વારંવાર ગુસ્સે થઈ જાઓ છો ?	૨૩		
(૨૪)	તમે વ્યાયામની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લો છો ?	૨૪		
(૨૫)	સારા દેખાવા માટે તમે પ્રયત્ન કરો છો ?	૨૫		
(૨૬)	તમને વર્ગમાં કશું ન આવડે ત્યારે માનસિક તાણ અનુભવો છો ?	૨૬		
(૨૭)	દુઃખદ સમાચાર સાંભળી તમે વેદના અનુભવો છો ?	૨૭		
(૨૮)	અજાણી વ્યક્તિ સાથે વાત કરવામાં તમે સંકોચ અનુભવો છો ?	૨૮		
(૨૯)	કુટુંબના નિર્ણયો લેવામાં તમે સામેલ થાઓ છો ?	૨૯		
(૩૦)	તમે તમારા મિત્રો પ્રત્યે શંકાશીલ છો ?	૩૦		
(૩૧)	તમે રાત્રે શાંતિથી ઊંઘી શકો છો ?	૩૧		
(૩૨)	તમારૂં અપમાન થાય તો તમે અસ્વસ્થ બની જાઓ છો ?	૩૨		
(૩૩)	અભ્યાસ કરતી વખતે તમને કંટાળો આવે છે ?	૩૩		
(૩૪)	તમે સહેલાઈથી મિત્રતા બાંધી શકો છો ?	૩૪		
(૩૫)	શાળામાં અન્યાય થવાના પ્રસંગોએ તમે નીડરતાપૂર્વક રજૂઆત કરી શકો છો ?	૩૫		
(૩૬)	તમારે અવાર-નવાર ડોક્ટરની સારવાર લેવી પડે છે ?	૩૬		
(૩૭)	સામાજિક જવાબદારીઓ તમને મૂંઝવે છે ?	૩૭		
(૩૮)	તમે યોગ્ય પોષક તત્વો વાળો ખોરાક લેવાની કાળજી રાખો છો ?	૩૮		
(૩૯)	ભણવું તમને ભારરૂપ લાગે છે ?	૩૯		
(૪૦)	શાળામાં વારંવાર રજા પડે તેવું તમે ઈચ્છા છો ?	૪૦		
(૪૧)	તમને સમૂહમાં રહેવું ગમે છે ?	૪૧		
(૪૨)	તમે તમારા શારીરિક દેખાવને કારણે શરમ અનુભવો છો ?	૪૨		
(૪૩)	બીજાની હાજરી હોવા છતાં તમે એકલતા અનુભવો છો ?	૪૩		
(૪૪)	અન્યને ચીડવવાથી તમને આનંદ મળે છે ?	૪૪		

ક્રમ	વિધાન		હા	ના
(૪૫)	શિક્ષકો બીજા વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે પક્ષપાત રાખતા હોવાનું તમે માનો છો ?	૪૫		
(૪૬)	અન્ય શાળામાં અભ્યાસ કરવાથી તમને વધુ સફળતા મળી હોત તેમ તમે માનો છો ?	૪૬		
(૪૭)	શાળા છુટ્યા બાદ પણ તમને શાળામાં રહેવું ગમે છે ?	૪૭		
(૪૮)	શરીરના સ્વાસ્થ્યની જાળવણી માટે બહારનો (હોટેલ લોરીનો) ખોરાક લેવાનું ટાળો છો ?	૪૮		
(૪૯)	તમે શારીરિક નબળાઈ અનુભવો છો ?	૪૯		
(૫૦)	તમારે નવા વાતાવરણમાં જવાનું થાય ત્યારે તમે ચિંતા અનુભવો છો ?	૫૦		
(૫૧)	નાની નાની બાબતોમાં ઘરના સભ્યો સાથે તમે ઝઘડો છો ?	૫૧		
(૫૨)	તમારી શારીરિક તંદુરસ્તી સારી છે ?	૫૨		
(૫૩)	જાહેરમાં જવાનું તમે ટાળો છો ?	૫૩		
(૫૪)	તમારો સ્વભાવ શરમાળ છે ?	૫૪		
(૫૫)	ઘરથી દૂર જઈશ તો આનંદ મળશે તેવું તમને લાગે છે ?	૫૫		
(૫૬)	ઘરના સભ્યો સાથે તમે સહેલાઈથી ભળી શકો છો ?	૫૬		
(૫૭)	તમારી સાથે અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ તમને મિત્ર કરવાનું પસંદ કરે છે ?	૫૭		
(૫૮)	શાળાના નિયમો તમને બંધનરૂપ લાગે છે ?	૫૮		
(૫૯)	ટી.વી. કાર્યક્રમો જોવામાં તમારા મોટેરાઓ તમને રોકે છે ?	૫૯		
(૬૦)	ઘરમાં ભાઈ-બહેનો સાથે તમારે તકરાર થાય છે ?	૬૦		
(૬૧)	શાળામાં આપેલા ગૃહકાર્યો માટે તમને પૂરતો સમય મળે છે ?	૬૧		
(૬૨)	ઘરમાં તમારું ધાર્યું ન થતું હોય તેવું લાગે છે ?	૬૨		
(૬૩)	તમારી માતા તમારા દરેક કાર્યની પ્રશંસા કરે છે ?	૬૩		
(૬૪)	શિક્ષક જાહેરમાં તમારી ટીકા કરે તો ગુસ્સે થાઓ છો ?	૬૪		

ક્રમ	વિધાન		હા	ના
(૬૫)	તમે મુશ્કેલીના સમયમાં હિંમત હારી જાઓ છો ?	૬૫		
(૬૬)	તમારે ઘણા મિત્રો છે ?	૬૬		
(૬૭)	વાચેલી બાબતો તમે જલદી ભૂલી જાઓ છો ?	૬૭		
(૬૮)	કાર્યમાં નિષ્ફળતા મળે ત્યારે તમે હતાશા થાઓ છો ?	૬૮		
(૬૯)	સામાન્ય બાબતમાં તમે અન્ય સાથે ઝઘડી પડો છો ?	૬૯		
(૭૦)	તમે સહેજવારમાં થાકી જાઓ છો ?	૭૦		
(૭૧)	નજીવા કારણોસર તમને રડવું આવે છે ?	૭૧		
(૭૨)	કામ પૂરું કરવામાં વાર લાગે ત્યારે, તમે અકળાઈ જાઓ છો ?	૭૨		
(૭૩)	તમે તમારા શિક્ષકો પાસે સંકોચ વગર જઈ શકો છો ?	૭૩		
(૭૪)	ઘરનું કામકાજ કરવામાં તમને સંકોચ થાય છે ?	૭૪		
(૭૫)	તમને કોઈ રોગ લાગુ ન પડે તે માટે તમે સાવચેત રહો છો ?	૭૫		
(૭૬)	અન્ય વ્યક્તિ તમારી ટીકા કરે ત્યારે તમે ગુસ્સે થઈ જાઓ છો ?	૭૬		
(૭૭)	તમારા શિક્ષકો કારણ વગર તમને ખિજાઈ છે ?	૭૭		
(૭૮)	શાળા શરૂ થવાના સમય પહેલા જ તમે શાળાએ પહોંચી જાઓ છો ?	૭૮		
(૭૯)	તમે શ્રમ-કાર્યથી દૂર રહો છો ?	૭૯		
(૮૦)	તમારા માતા-પિતા તમારા માટે વધુ સમય આપતા નથી, તેવું તમને લાગે છે ?	૮૦		
(૮૧)	વર્ગમાં તમારૂં ધ્યાન સતત અભ્યાસ તરફ રહે છે ?	૮૧		
(૮૨)	તમે ઘરમાં એકલા હોય ત્યારે ડરની લાગણી અનુભવો છો ?	૮૨		
(૮૩)	તમારી દરેક કામગીરીમાં તમારી માતા દખલગીરી કરતા હોય તેવું માનો છો ?	૮૩		
(૮૪)	તમારી ઈચ્છા પૂરી ન થાય ત્યારે તમે દુઃખની લાગણી અનુભવો છો ?	૮૪		
(૮૫)	તમને સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેવું ગમે છે ?	૮૫		

ક્રમ	વિધાન		હા	ના
(૮૬)	તમને સામૂહિક રમતો રમવી ગમે છે ?	૮૬		
(૮૭)	મિત્રોને ગમે તેવું વર્તન તમે કરો છો ?	૮૭		
(૮૮)	પરીક્ષાના પરિણામ માટે તમે તમારા કુટુંબને જવાબદાર ગણો છો ?	૮૮		
(૮૯)	તમને પરીક્ષાનો ડર રહે છે ?	૮૯		
(૯૦)	શાળા સમય પૂરો થયે તમે મુક્તિની લાગણી અનુભવો છો ?	૯૦		

પરિશિષ્ટ-૨

આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી

આપણે આપણા જીવનમાં ઘણીવાર કોઈ કાર્ય કરતી વખતે નિર્ણય લેવો પડતો હોય છે. કેટલાંય કાર્ય આપણે ફક્ત આપણી હિંમતથી અથવા એકલાં જ પૂરાં કરવાના હોય છે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં એવું પણ બની શકે કે કાર્ય તો આપણે એકલા જ કરી લઈને અથવા જ્યાં નિર્ણય લેવાના હોય ત્યાં આપણે આપણી યોગ્યતા અને રુચિના આધારે નિર્ણય લઈએ, પરંતુ એવું પણ બની શકે છે કે આપણે આવી પરિસ્થિતિઓમાં પોતે નિર્ણય નથી લઈ શકતા, ત્યારે કોઈ મિત્ર કે પરિવારના વડીલની સલાહ પર આધાર રાખતા હોઈએ છીએ. આ કસોટીમાં એવી શક્ય પરિસ્થિતિઓ આપવામાં આવી છે. જેમાં તમારે દર્શાવવાનું છે કે આવી પરિસ્થિતિમાં તમે નિર્ણય કેવી રીતે લ્યો છો કોઈ કાર્યને તમે પોતે જ કરવાનું કે મિત્રની મદદથી કરવાનું પસંદ કરો છો. વિચાર પૂરી ઈમાનદારીથી વ્યક્ત કરશો તમારા જવાબોને સંપૂર્ણ રીતે ગુપ્ત રાખવામાં આવશે. આ કસોટીમાં કોઈ જવાબ સાચા કે ખોટા નથી. તમારા તથા તમારા મિત્રના જવાબ જુદા પણ હોઈ શકે છે. સૌથી અગત્યની વાત જે અમે જાણવા માગીએ છીએ તે એ છે કે તમે એવી પરિસ્થિતિમાં શું કરશો ?

મહેરબાની કરીને કસોટીપત્ર ઉપર કાંઈ ન લખશો.

પ્રત્યેક સ્થિતિની આગળ વિકલ્પો આપવામાં આવ્યા છે તમે તમારા વિચાર પ્રમાણે યોગ્ય વિકલ્પના ક્રમ શબ્દના ખાનામાં (✓) નિશાની કરશો.

આશા છે કે આ કાર્ય આપને ગમશે.

નીચે દર્શાવેલ વિગતોમાં આપેલી પરિસ્થિતિઓમાં તમને જે વિકલ્પ યોગ્ય લાગે તે વિકલ્પના ક્રમાંકના ખાનામાં જવાબપત્ર પર (✓) ની નિશાની કરશો.

(૧) ભણવાનો વિષય પસંદ કરવા માટે તમે

(અ) તમારી ઈચ્છાના આધારે નિર્ણય લીધો.

(બ) તમારા શિક્ષક કે માતા-પિતાની સલાહથી નિર્ણય લીધો.

(ક) તમારા માતા પિતાની આજ્ઞાનું પાલન કર્યું

- (૨) તમારે અપરિચિત વાતાવરણમાં કાર્ય કરવા જવું પડે, તો –
- (અ) તમે એ કાર્યને છોડી દેવા ઈચ્છો છો.
- (બ) તમે તમારા કોઈ મિત્રને સાથે લઈ જવા ઈચ્છો છો.
- (ક) તમે એકલા જઈને એ કાર્યને વ્યવસ્થિત રીતે પૂરું કરી લ્યો છો.
- (૩) કેરમ રમતી વખતે કેરમ બોર્ડ પર તમારી કૂકરી સામેના ખેલાડીની નજીકના બે કૂકરાઓની વચ્ચે છે અને એને તમારે કાઢવી હોય તો
- (અ) તમે એને પૂરા વિશ્વાસથી કાઢવાનો પ્રયત્ન કરશો
- (બ) તમે બીજી કૂકરીથી રમશો.
- (ક) તમે તમારો વારો મૂકી દેશો.
- (૪) રંગમંચ પર તમારે કોઈ પાત્રને ભજવવાનું હોય ત્યારે પૂરી તૈયારી કર્યા પછી ભજવવાના સમયે –
- (અ) તમે તમારો અભિનય સહજતાથી ભજવી શકશો.
- (બ) તમે થોડાં વાક્યો ભૂલી જશો.
- (ક) તમે તમારાં વાક્યો પડદા પાછળ યાદ કરાવનારની મદદથી જ બોલ શકશો.
- (૫) તમારું કાર્ય કરવામાં આવતી મુશ્કેલીઓનો સામનો કરતી વખતે તમે તમારી જાતને યોગ્ય સમજો છો—
- (અ) ક્યારેક—ક્યારેક
- (બ) ના
- (ક) હંમેશા
- (૬) જ્યારે તમે તમારા મિત્ર મંડળની સરખામણીમાં તમારા પોતાના વિષેનો વિચાર કરો છો તો તમને લાગે છે કે તમે એક નિષ્ફળ માણસ છો.
- (અ) ના
- (બ) થોડા પ્રમાણમાં
- (ક) હા

- (૭) તમારાં નવા કપડાં બનાવવાના છે. તમે માતા-પિતા સાથે બજારમાં જા છે.
દુકાનમાં કેટલાયં કપડાં જોયા પછી નક્કી કરતી વખતે છેલ્લો નિર્ણય તમે—
- (અ) માતા-પિતા પર છોડી દ્યો છો, કારણ કે તમે તમારા માટે યોગ્ય પોષાક પસંદ નથી કરી શકતા.
- (બ) કઈ જોડી તમારા શરીર પર વધારે શોભશે એ જોઈને તમે પોતે જ નિર્ણય લ્યો છો.
- (ક) માતા-પિતા પર છોડી દ્યો છો, કારણ કે તમારો નિર્ણય એમને કહેવાની હિંમત નથી કરી શકતા.
- (૮) તમારી પરીક્ષાની તૈયારી સારી રીતે કર્યા બાદ પરીક્ષા દેવા જવાના સમય તમે—
- (અ) શાંત મને રહો છો અને પૂરા વિશ્વાસથી તમારા પેપરનો જવાબ શોધી કાઢો છો.
- (બ) તમને એમ ડર લાગે છે કે તમે પરીક્ષામાં ધારેલી સફળતા પ્રાપ્ત નહી કરી શકો.
- (ક) તમારા મનમાં થોડીક બીક રહે છે તેમ છતાં તમે થોડા પ્રમાણમાં સફળ થવાની આશા રાખો છો.
- (૯) શાળામાં જો તમને કોઈ એવા કામની જવાબદારી સોંપે જેમાં તમને શોખ છે તો તમે —
- (અ) શોખ હોવા છતાં નિષ્ફળ જવાની બીકે એ જવાબદારીનો સ્વીકાર કરતા નથી.
- (બ) તમે પૂરી સફળતાના વિશ્વાસ સાથે એ જવાબદારીનો સ્વીકારી લ્યો છો.
- (ક) તમે મૂંઝવણમાં એ નક્કી નથી કરી શકતા એ જવાબદારીનો સ્વીકાર કરવો કે નહિ.
- (૧૦) તમારા પરિવારમાં તમારા બીજા ભાઈ-બહેન પણ છે. એમની સાથે કોઈ બાબતમાં મતભેદ થતાં જો તમાર માતા-પિતા હંમેશા તમને જ ચૂપ થવા માટે કે તમારી વાત પાછી લેવા માટે કહે તો તમે—
- (અ) એનો વિરોધ કરશો પણ માતા-પિતાના ડરથી થોડીવાર પછી ચૂપ થઈ જશો.

- (બ) તમે તમારો વિરોધ દર્શાવ્યા વગર જ ચૂપ થઈ જશો પણ મનમાં ઉદાસ રહેશો.
- (ક) તમે કડવાશ ન વધે એમ વિચારી શાંત થઈ જશો પણ સાથો સાથ તમે માતા-પિતાને એ સ્પષ્ટ રીતે જણાવી દેશો કે તમારી ભૂલ ન હોવા છતાં દરેક વાર તમને રોકવામાં આવે તે યોગ્ય નથી.
- (૧૧) જો તમારા મિત્ર તમને કોઈ એવી વાત તમારા માટે કહે જે તમે જાણવા હો કે એ ખોટી છે તો—
- (અ) તમે મનોમન દુઃખી થઈને તમે પોતાને જ દોષિત માનશો.
- (બ) તમે મિત્રથી ડરીને કંઈજ નહિ કહો.
- (ક) તમે સ્પષ્ટતાપૂર્વક તમારી વાત કહીને ગેરસમજ દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કરશો.
- (૧૨) તમને તરતા શીખવાની બહુ જ ઈચ્છા છે અને તમે એના માટે નિયમિત સ્નાનાગાર જવાનો નિર્ણય લ્યો છો. નિર્ણય લીધા પછી જો કોઈ તમને ત્યાં જવાના ભિન્ન-ભિન્ન પરિણામ દર્શાવીને ડરાવવા માગે તો તમે—
- (અ) ખરેખર શીખવા માંગો છો, તેથી જરૂરી સાવધાની રાખીને તમારા નિર્ણયને અમલમાં મૂકશો.
- (બ) તમારા નિર્ણયમાંથી ડગી જશો અને તમારી ઈચ્છાને દાબી દેશો.
- (ક) "કરૂં કે ન કરૂં" ની મૂંઝવણમાં પડીને કંઈ નિર્ણય નથી કરી શકતા.
- (૧૩) જો કોઈ વ્યક્તિ તમારા કાર્યમાં તમારી કોઈ ભૂલ ન થઈ હોય ને તમારું અપમાન કરે તો તમે—
- (અ) ઈચ્છા હોવા છતાં વિરોધમાં કંઈ નહિ કરી શકો કારણ કે એ વ્યક્તિ તમારાથી વધુ તેજસ્વી છે.
- (બ) તમે ડરી જઈને તમારી જ ભૂલ સ્વીકારી લેશો.
- (ક) તમે એ વ્યક્તિને યોગ્ય જવાબ આપી એના અયોગ્ય વ્યવહારનો અનુભવ કરાવશો.

- (૧૪) તમારા વ્યક્તિત્વના વિષયમાં તમે જ્યારે વિચાર કરો છો ત્યારે –
- (અ) તમને પોતાનામાં જ ઘણી નબળાઈઓ દેખાય છે અને તમે નિરાશ થઈ જાવ છો.
 - (બ) તમે તમારી નબળાઈઓનો જાણીને દૂર કરવાનો વિચાર કરો છો.
 - (ક) તમે તમારી યોગ્યતા અને નબળાઈઓ બન્નેને જાણવાનો વિચાર કરો છો અને જેટલી બની શકે તેટલી નબળાઈઓને દૂર કરવા વિચારો છો.
- (૧૫) જે કાર્ય માટે તમે પૂરી રીતે યોગ્ય હો તેવા કોઈ કાર્યની યોજના બનાવતી વખતે તમારા મનમાં –
- (અ) કાર્યની સફળતા માટે થોડો થોડ ગભરાટ રહે છે.
 - (બ) નિષ્ફળતાની શંકા વધારે રહે છે.
 - (ક) સફળતા અંગે પૂરો વિશ્વાસ રહે છે.
- (૧૬) વર્ગમાં જો શિક્ષક તમને કોઈ પ્રશ્ન પૂછે અને તમે એનો જવાબ જાણતા હો તો—
- (અ) તમે વિશ્વાસપૂર્વક ઊભા થઈને તમારો જવાબ દેશો.
 - (બ) તમારો જવાબ ક્યાંક ખોટો પડે એવા ભયથી તમે ચૂપ રહેશો.
 - (ક) તમે જવાબ દેતી વખતે અચકાતા—અચકાતા બોલશો કે ક્યાંક જવાબ ખોટો તો નથી.
- (૧૭) કોઈ સાથ કે આધાર વગર જો લોકો તમારી પાછળ તમારી નિંદા કરે છે તો એ જાણીને—
- (અ) તમે દુઃખી થઈ જાવ છો.
 - (બ) તમે દુઃખી થઈને તમારી જાતને એમની દ્રષ્ટિએ પ્રશંસા યોગ્ય બનાવવાનો વિચાર કરો છો.
 - (ક) તમે વ્યાકુળ થતાં નથી.
- (૧૮) તમને ચિત્રકળામાં રસ છે. તમે એક હરીફાઈ માટે ચિત્ર બનાવવા ઈચ્છો છો.
- ચિત્ર બનાવતી વખતે –
- (અ) ચિત્ર પૂરું થઈ જાય ત્યાં સુધી તમારા મનમાં મૂંઝવણ રહેશે કે તમે સરખું ચિત્ર બનાવી શકશો કે નહિ.

- (બ) તમારા મનમાં પૂરો વિશ્વાસ રહેશે કે આને તમે તમારી કલ્પના પ્રમાણે પૂરું કરી શકશો.
- (ક) તમે ચિત્ર બનાવશો તો પણ આ જ વિચાર મનમાં રહેશે કે ચિત્ર બરાબર નહિ બને.
- (૧૯) જો તમારી ભૂલ વગર પણ તમને સાચું-ખોટું કહેવામાં આવે ત્યારે ભૂલ ન હોવા છતાં—
- (અ) તમે ખુદને ગુનેગાર માનવા લાગો છે.
- (બ) તમે ખુદને ગુનેગાર નથી માનતા.
- (ક) બન્ને વચ્ચેની સ્થિતિ અનુભવો છો.
- (૨૦) તમને વીજળીના સાધનોના સુધારતાં (સમા કરતાં) આવડે છે. જો કોઈ તમને આ કામમાં મદદ માટે બોલાવે છે તો—
- (અ) તમે સંપૂર્ણ વિશ્વાસ સાથે એ કામ કરી શકશો.
- (બ) બીજા કોઈના ઘરે જઈને એ કામ કરવામાં તમને ભય રહે છે કે તમે જો બરાબર નહિ કરી શકો તો તમારી મશ્કરી કરવામાં આવશે, આથી તમે એ કામની ના પાડી દેશો.
- (ક) એ કાર્યને કરતી વખતે તમારા મનમાં થોડો થોડો ખચકાટ રહેશે કે તમે બરાબર કરી શકશો કે નહિ.
- (૨૧) કોઈપણ સામાજિક પ્રસંગમાં જવાનો તમે માત્ર એ ભયથી સ્વીકાર કરો છો કે, તમે ત્યાં લોકો સાથે સારી રીતે વાત નહિ કરી શકો અથવા ત્યાં લોકો તમારી મશ્કરી કરશે.
- (અ) હા
- (બ) ક્યારેક-ક્યારેક
- (ક) ના
- (૨૨) તમારી શાળાની રમત સ્પર્ધામાં ભાગ લઈને સારી તૈયારી કર્યા પછી રમત વખતે—
- (અ) તમારા મનમાં બધો વખત તમારા હરીફથી હારી જવાનો ભય રહે છે.
- (બ) તમે તમારી જીતના વિશ્વાસ સાથે રમો છો.

- (ક) તમારા મનમાં હારવાનો થોડો-થોડો ભય રહે છે છતાં પણ તમે વિજયી થવાના પ્રયત્નો કરો છો.
- (ર૩) શાળામાં તમારા વર્ગ સિવાયના બીજા વિદ્યાર્થીઓને જો કોઈ જરૂરી વાત જણાવવાની જવાબદારી તમને સોંપવામાં આવે તો—
- (અ) તમે આવી તકને જવા દેશો, કારણ કે તમને ડર છે કે તેઓ તમારી મશ્કરી કરશે.
- (બ) તમારા કોઈ મિત્રને સાથે લઈને એની મદદથી તમારી વાત કહેશો.
- (ક) તમે પોતે વિશ્વાસપૂર્વક જઈને વ્યવસ્થિત રીતે તમારી વાત કહી શકશો.

તમારા માટે શું યોગ્ય લાગે છે ?

શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ.

સૂચના :

આ સંશોધિનીમાં બે – બે વાક્યો સાથે આપેલા છે. બે વાક્યોમાંથી એક તમારા માટે વધારે સાચું હશે અને બીજું વાક્ય ઓછું અથવા બિલકુલ સાચું નહીં હોય આ બે વાક્યોમાંથી તમારે એ વાક્યના ક્રમાંક (અ કે બ) પર વર્તુળાકાર નિશાની કરવાની છે કે જે તમારા માટે સૌથી વધુ યોગ્ય હોય.

૧. અ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે હું બધાં કામોમાં સર્વથી આગળ રહું.
બ. મારી ઈચ્છા રંગબેરંગી કપડાં પહેરવાની રહે છે.
૨. અ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે હું બીજાઓથી વધારે સારું કામ કરું.
બ. મને બીજાને આધિન રહીને કામ કરવું સારું નથી લાગતું.
૩. અ. પાર્ટીઓના સમયે મને એમ થાય છે કે હું કંઈક મજાની વાત કરું.
બ. મારી ઈચ્છા દરેક કાર્યમાં સફળ થવાની હોય છે.
૪. અ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે હું અઘરામાં અઘરું કામ કરું.
બ. જો મારે કોઈ સમિતિમાં કામ કરવાનું હોય, તો તેના સંયોજક તરીકે રહેવાની મારી ઈચ્છા રહે છે.
૫. અ. મને મારી ઈચ્છા પ્રમાણે કામ કરવાનું ગમે છે.
બ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે હું કોઈ સારું પુસ્તક લખું.
૬. અ. કોઈને કોઈ ક્ષેત્રમાં નામના મેળવવાની મારી ઈચ્છા રહે છે.
બ. મારી ભલમનસાઈનો મારા મિત્રો પ્રચાર કરે તેવી મારી ઈચ્છા રહે છે.
૭. અ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે બીજા લોકો પોતાના ઝઘડાના ઉકેલ માટે મને બોલાવે.
બ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે મારી મહત્વકાંક્ષાઓ પૂરી થાય.
૮. અ. મારા મિત્રો હંમેશા મારી મદદ કરવા તૈયાર રહે એવી મારી ઈચ્છા રહે છે.
બ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે હું કોઈ મહત્વનું કાર્ય કરું.
૯. અ. મારી ઈચ્છા ખૂબ ઘન કમાવાની રહે છે.

- બ. હું એવું અનુભવું છું કે ઘણી બાબતોમાં બીજાઓ કરતાં મારી કક્ષા નીચી છે.
૧૦. અ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે મારા મિત્રો મને સાચો સાથી સમજે.
બ. હું કોઈપણ રીતે જીવનમાં પ્રગતિ કરવા ઈચ્છું છું.
૧૧. અ. હું ઈચ્છું કે મને કોઈ મોટો હોદ્દો મળે.
બ. કાર્યમાં સફળતા નહીં મળે તેવું લાગવા છતાં તે કાર્ય છોડવાની મને ઈચ્છા થતી નથી.
૧૨. અ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે હું જીવનમાં કંઈક કરું.
બ. જો મારા વિચારોનો વિરોધ કરે તો તેની સાથે ઝગડવાની મારી ઈચ્છા થાય છે.
૧૩. અ. જે ભાગ્યમાં હોય તે જ બને છે.
બ. પરિશ્રમ દ્વારા ઉચ્ચસ્તરનું જીવન જીવવાની મારી ઈચ્છા રહે છે.
૧૪. અ. જેમાં મહેનત અને કુશળતાની જરૂર હોય તેવું કામ કરવું મને ગમે છે.
બ. મારી ઈચ્છા નવા મિત્રો બનાવવાની રહે છે.
૧૫. અ. મારા મનમાં બદલો લેવાની ભાવના ખૂબ રહે છે.
બ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે હું સફળ રાજનીતિજ્ઞ બનું.
૧૬. અ. મારી ઈચ્છા ગરીબોને મદદ કરવાની રહે છે.
બ. મારી ઈચ્છા દરેક કામને સારી રીતે પાર પાડવાની રહે છે.
૧૭. અ. મારી ઈચ્છા રહે છે કે બીજાના ઉપકારોથી બચવાનો પ્રયત્ન કરું.
બ. મને મારા (પોતાના) મિત્રોને પત્ર લખવાનું ગમે છે.
૧૮. અ. કામમાં હું બધું ભૂલી જાઉં છું.
બ. મારી ઈચ્છા એવું કામ કરવાની રહે છે કે જેનાથી સમાજમાં માન વધે.

પરિશિષ્ટ-૩
શાળાની યાદી

ક્રમ	અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા સંસ્થા
૧.	એમ.પી.શાહ સરકારી અંધશાળા, જુનાગઢ.
૨.	અંધજન ટ્રસ્ટ મંડળ સંચાલિત, જુનાગઢ.
૩.	અંધજન તાલીમ કેન્દ્ર, અમરેલી
૪.	શાહ ખીચયંદ લક્ષ્મીચંદ બહેરાઓની સંસ્થા, ભાવનગર.
૫.	શ્રીમતી પરસનબહેન નારણદાસ શામજી શાહ રીલીફ એન્ડ રીહેબીલિટેશન ઓફ ડીસેબલ્ડ, ભાવનગર
૬.	તાપીબાઈ નારણદાસ શામજીશાહ, ભાવનગર (અપંગશાળા)
૭.	મેઘરાજ મુન્દ્રા ધનાણી બહેરા મુંગા શાળા, જામનગર.
૮.	શ્રીરામ બહેરામુંગા તથા અપંગ ટ્રસ્ટ, જામનગર.
૯.	શેઠશ્રી હસંરાજ લઘા અપંગૃહ, જામનગર.
૧૦.	શ્રી અને શ્રીમતી છ.શા. વિરાણી બહેરા મુંગા શાળા, રાજકોટ.
૧૧.	બી.ડી. પારેખ અંધ મહિલા ગૃહ
૧૨.	અપંગ બાલગૃહ (સરકારી) રાજકોટ
૧૩.	એમ.ટી. દોશી અંધ વિદ્યાલય, સુ. નગર
૧૪.	ડી.એસ. પારેખ બહેરા મુંગાશાળા, સુ. નગર

ક્રમ	સામાન્ય શાળાઓની વિગત
૧.	ભારતી વિદ્યાલય, રાજકોટ.
૨.	નવોદિત વિદ્યાલય, રાજકોટ.
૩.	જય રાંદલ વિદ્યાલય, રાજકોટ.
૪.	કે.એસ. ગાર્ડી વિદ્યાલય, પડધરી
૫.	સરદાર પટેલ વિદ્યાલય, ખામટી
૬.	કુવાડવા હાઈ કુવાડવા, કુવાડવા
૭.	શા.વે. વિરાણી હાઈ. રાજકોટ.
૮.	લા.શા.વિ., રાજકોટ.
૯.	બાઈ સાહેબબા ગર્લ્સ હાઈ. રાજકોટ.
૧૦.	મોહનદાસ ગાંધી વિદ્યાલય, રાજકોટ.

પરિશિષ્ટ - ૪

માર્ગદર્શક :

શ્રી ડૉ. કે.એમ. દોંગા
કાર્યકારી આચાર્ય,
શ્રીમતી જે.જે. કુંડલીયા ગ્રેજ્યુએટ
ટીચર્સ કોલેજ-રાજકોટ.

પ્રતિશ્રી,

.....
.....

વિષય: પીએચ.ડી.નાં અભ્યાસ માટે શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા બાળકોની અને શાળાની યાદી મેળવવા સબબ.

સવિનય સાથે જણાવવાનું કે, મોહનદાસ ગાંધી વિદ્યાલય, રાજકોટમાં મદદનીશ શિક્ષક તરીકે ફરજ બજાવતાં શ્રી ગોહિલ પ્રેમજીભાઈ એન. મારા પીએચ.ડી.ના વિદ્યાર્થી છે. જેમનો વિષય શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા, અનુકૂલન, આત્મવિશ્વાસ અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ છે. તેમનાં આ વિષય સંદર્ભે તેમને ગુજરાતના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતાં બાળકોની અને શાળાની જરૂરી હોઈ નીચે પ્રમાણેની માહિતી સત્વરે આપવા વિનંતી.

૧. શાળાનું નામ અને સરનામું
 ૨. શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતાં બાળકોની સંખ્યા
 ૩. શારીરિક ક્ષતિ એટલે કે જેમને જન્મથી કે અકસ્માતથી શરીરનો કોઈપણ ભાગ ગુમાવ્યો હોય અથવા કાર્ય કરતો બંધ થયો હોય તેવા બાળકો.
- ઉપરોક્ત માહિતી તેમનાં પીએચ.ડી. સંશોધન માટે જ કરવામાં આવશે અને તે ખાનગી રહેશે.

દુર પ્રોગ્રામ

૨૫,૨૬,૨૭-૯-૦૩

૨૯,૩૦,૧-૧૦-૦૩

૩,૪,૬-૧૦-૦૩

૮,૯,૧૦-૧૦-૦૩

૧૧,૧૩,૧૪-૧૦-૦૩

૧૫,૧૬,૧૭-૧૦-૦૩

રાજકોટ જિલ્લાની શાળાની મુલાકાત

જામનગર જિલ્લાની શાળાની મુલાકાત

જૂનાગઢ જિલ્લાની શાળાની મુલાકાત

સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાની શાળાની મુલાકાત

ભાવનગર જિલ્લાની શાળાની મુલાકાત

અમરેલી જિલ્લાની શાળાની મુલાકાત

ઉપરોક્ત સમય દરમિયાન આપની કચેરી દ્વારા શાળાઓની વિગત તથા શાળાની મુલાકાત લેવાની મંજૂરી આપવા નમ્ર વિનંતી.

સહકારની અપેક્ષા સહ,

ભવદીય

ઈનચાર્જ પ્રિન્સિપાલ

શ્રીમતી જે.જે.કુંડલીયા ગ્રેજ્યુએટ

ટીચર્સ કોલેજ, રાજકોટ.